

IX. NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS SZAKMÓDSZERTANI KONFERENCIA

Vzdelávacia, výskumná a metodická konferencia

MARCELOVÁ, 2021. JANUÁR 17-19.

PROGRAM

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK – ABSTRAKTY

International Research Institute s.r.o.
Komárno
2021

© International Research Institute s.r.o., 2021
© Karlovitz János Tibor, Editor (szerkesztő), 2021

IX. NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS SZAKMÓDSZERTANI KONFERENCIA (Vzdelávacie,
výskumné a metodické konferencia)

A program- és absztrakt-összeállítást **szerkesztette**: Dr. **Karlovitz János Tibor**

Tudományos bizottság:

Dr. Bankó Marietta, Ph.D., Fekete István Általános Iskola, Galgamácsa,
Magyarország
Dr. Csajbok-Twerefou Ildikó, Ph.D., University of Accra, Accra, León, Ghana
Dr. Gocsál Ákos, Ph.D., Pécsi Tudományegyetem, Pécs, Magyarország
Dr. Karlovitz János Tibor, Ph.D., International Research Institute,
Révkomárom, Szlovákia
Dr. Keszthelyi András, Ph.D., Óbudai Egyetem, Budapest, Magyarország
Dr. Kovács Zoltán, Ph.D., Sapientia Tudományegyetem, Marosvásárhely,
Románia
Molnár Diána, Orchidea Kéttannyelvű Iskola, Budapest, Magyarország
Dr. Molnár György, Ph.D., Budapesti Műszaki- és Közgazdaságtudományi
Egyetem, Budapest, Magyarország
Dr. Rehó Anna, Ph.D., Kárpátaljai Pedagógus Továbbképző Intézet, Ungvár,
Ukrajna
Dr. Torgyik Judit, Ph.D., Kodolányi János Egyetem, Orosháza, Magyarország

A konferencia helyszíne:

Hlavná 78, 946 32 Marcelová, Szlovákia

Vydal: INTERNATIONAL RESEARCH INSTITUTE s.r.o.
Ul. Mieru 1383/4
945 01 Komárno
Slovakia

ISBN 978-80-89691-70-8

IX. Neveléstudományi és Szakmódszertani Konferencia

Program

2021. január 17. (Vasárnap)

Helyszín: Hlavná 78, 946 32 Marcelová, Szlovákia (Online)

8.00-9.20

1. szekció <i>Nevelés- történet I.</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Kendeh-Kirchknopfné Farkis Tímea: Paap János: <i>Hat hangú ének</i> (1796). Festetics György az iskola teremtője: az olasz nyelv és irodalom szerepe egy főúri család nevelésében
	<i>Remek Éva</i>	Pukánszky Béla: Német orvosok iskolakritikája és pedagógiai munkássága a 19. században
		Olasz Lajos: A történelmi Magyarország összeomlása a Horthy-kor történelemtankönyveiben
		Szóró Ilona: A szabadművelődés országos apparátusának szakmai képzése 1945-1948

9.40-10.40

2. szekció <i>Különleges élethelyzetek</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Hegedűs Renáta Ildikó, Roszik Dóra: A testi fogyatékkal élő személyek gyógypedagógiai terminológiája
	<i>Karácsony Ilona</i>	Hegedűs Hanga, Horváth Péter László: Értelmileg akadályozott, 1-8. osztályos általános iskolai tanulók receptív nyelvi képességeinek vizsgálata a TROG-H teszt segítségével
		Peszeki Dorina, Cziráki Zsolt, Horváth Péter László: A gondnokság intézménye az érintettek szempontjából: Előny vagy hátrány?

11.00-12.20

3. szekció Egészség- nevelés	<i>Levezető elnök:</i>	Kőnig-Görögh Dóra: Amikor karantén diktál: Szivacskezilabdázást előkészítő gyakorlatok online oktatási környezetben
	<i>Torgyik Judit</i>	Horváth Réka: Az egészségnevelés jelentősége: Egészségtudatosságot vizsgáló visszakövetéses kérdőív eredményei alapján
		Fintor Gábor: A MindenNatos testnevelés több szempontból való vizsgálata
		Karácsony Ilona, Komlósi Kálmánné, Karamánné Pakai Annamária, Ferenczy Mónika: Az egészség, az egészségmagatartás mutatóinak vizsgálata a tanulmányi átlag tükrében

12.40-14.20

4. szekció Családi életre nevelés	<i>Levezető elnök:</i>	Roszik Dóra, Hegedűs Renáta Ildikó: A nevelési attitűd formálódása a pedagógiai és a pszichológiai ismeretek hatására
	<i>Asztalos Bernadett</i>	Fekete Zsófia: "Olyan jó családok jelentkeztek!" Családbarát oktatás dilemmája, testvérek méltányolása, elutasítása túljelentkezés esetén
		Lakatos Csilla, Martos Júlia, Martos Tamás: A családi életre nevelés prevenciós lehetőségei a védőnők és az egészségtanárok munkájában
		Asztalos Bernadett, Bóné Veronika, Jáki Zsuzsanna: 21. századi babaszoba-kutatás részeredményei a vallásosság és a gyermekvállalás összefüggéseiről
		Zala Márton Viktor, Lénárd Sándor, F. Lassú Zsuzsa: Pilot kutatás a szexedukációval kapcsolatos szülői nézetekről

14.40-15.40

5. szekció Pedagógusok	<i>Levezető elnök:</i>	Vereckei Judit: Nevelési-oktatási rendszerünk vezetőképzsének helyzete a felnőttképzés és a pedagógus továbbképzés rendszerében
	<i>Bankó Marietta</i>	Mihálka Mária, Fűzné Pikó Bettina: A munka-család konfliktus megélése pedagógusok körében
		Kelemen Márta, Zalai Erika: A pedagógusok hanghigiénés állapota

16.00-17.40

6. szekció <i>Alkalmazott módszertan</i>	<i>Levezető elnök:</i> <i>Körmendy Zsolt</i>	Körmendy Zsolt: Zeneoktatás a járvány idején – a tanárképző szemével
		Sumi Ildikó Katalin: A tanulók kémiai részecskékkel kapcsolatos ismereteinek feltárása, fogalmi fejlődésük vizsgálata
		Egervári Júlia: Környezetpedagógia és vizuális nevelés: A „place-based” projektek lehetőségei
		Fehér Virág, Revákné Markóczy Ibolya: Az energiatudatosságra vonatkozó fogalmak megjelenése és azok sajátosságai középiskolai természettudományos tankönyvekben
		Horváth Zoltán: Az olasz nyelv tanítását szabályozó központi dokumentumok és az akkreditált tankönyvek vizsgálata

18.00-20.00

7. szekció <i>Az olvasás élménye</i>	<i>Levezető elnök:</i> <i>Galuska László Pál</i>	Kovács-Krassói Anikó: Móra Ferenc művei az olvasókönyvek tükrében
		Galuska László Pál: Lykantrophia: Az éjszaka lényei az ifjúsági irodalomban
		Kiss Dávid: <i>A közös nyomozás izgalma</i> – A krimi műfaja tanításának tapasztalatai hetedik évfolyamon
		Varga-Csikász Csenge: A drámapedagógia és a történetválasztás mechanikája
		Farkas Anett: A történetmesélés és történetalkotás pedagógiai módszere az oktatási gyakorlatban
		Kovács-Veréb Lilla: Tananyagok minőségvizsgálatának lehetőségei

2021. január 18. (hétfő)

8.00-10.00

8. szekció <i>Mentálhigiéné</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Prievára Dóra Katalin: Az influenzaszerek hatása a kamaszok személyiségfejlődésére
		Ládonyi Zsuzsanna: Társas támogatás: Bizalmi kapcsolatok megjelenése narratív interjúkban migrációs fókusszal és azon túl
	<i>Fehér Ágota</i>	Pintér Márta, Kövesi Györgyi: Bálint-csoportok szerepe a pedagógusok mentális egészségvédelmében: Elmélet és tapasztalatok
		Fehér Ágota, Mészáros László: A szeretet kifejezési formái és szerepe a pedagógusok hivatásának beteljesítésében
		Kozek Lilla Katalin: Az élettársi viszony jelentésének értelmezése fiatal magyar egyetemisták körében
		Somosiné Tésenyi Timea: A testi-lelki egészség holisztikus megközelítése a mentálhigiéné felnevelésében

10.20-11.40

9. szekció <i>Mozgáskultúra</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Kulcsár György, Aggné Pirka Veronika: Komplex Mozgásterápiás fejlesztés a mozgásfejlesztő továbbképzés résztvevői szemszögéből
		Blatt Péterné: A rítusok jelentősége a testnevelés tanításában
	<i>Túri Ibolya</i>	Vida Ibolya, Gál Anikó, Hódi Ágnes: A mozgáskorlátozott tanulók integrált, inkluzív nevelésének, oktatásának vizsgálata többségi általános iskolákban
		Túri Ibolya: Konduktori szakértelem a hallgatói nézetek tükrében

12.00-14.00

10. szekció <i>Technológiák</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Nemes József: Technikai műveltség nélkül van-e általános műveltség?
		Fenyő Imre: Programozható eszközök alkalmazása az óvodában
	<i>Molnár György</i>	Balázs Brigitta: Digitális stratégiák szerepe az oktatás tükrében
		Molnár György: Fordított oktatáson és élménypedagógiai módszereken alapuló oktatás a COVID-19 időszakában digitális szabadulósobák segítségével
		Ládiné Szabó Tünde Julianna: Tankockahasználat (LearningApps) a digitális tanrendű oktatás során
		Hollósi Hajnalka Zsuzsanna: Hallgatók a távoktatás útvesztőjében: A Nyíregyházi Egyetem osztatlan tanárszakos hallgatóinak kérdőíves vizsgálata

14.20-16.00

11. szekció	<i>Levezető elnök:</i>	Mészáros László: A hivatás és küldetés értelmezése az ókeresztény pedagógiai irodalomban
		Tombi Beáta: Tudományra nevelés – természettudományos ismeretek közvetítése a nők számára a XVIII. századi Itáliában
		Lehoczky Mária Magdolna: Kiss Áron (1845-1908) vallásos nevelésre vonatkozó vezérelvei
		Aggné Pirka Veronika, Janek Noémi: Az 1891. évi XV. törvény „megvalósulásának” diskurzusa a Kisdednevelés c. pedagógiai folyóiratban a törvény megjelenését követően
		Vincze Tamás: Az eszperantó nyelv helyzete a hazai iskolai oktatás történetében az 1980-as évek elejéig
<i>Nevelés- történet II.</i>	<i>Vincze Tamás</i>	

16.20-18.00

12. szekció	<i>Levezető elnök:</i>	Merkei Attila: Az agrárképzés fejlesztésének lehetőségei és hátrányai az új szakképzési jogszabályok tükrében
		Pelesz Nelli: A magyar alsófokú gazdasági szakoktatás problémái
		Budai Gábor: Pályaválasztási preferenciák a szakképzésben
		Rucska Andrea, Kiss-Tóth Emőke: Hozzáadott pedagógiai érték megjelenése a felsőoktatásban, avagy pályaszocializációs és munkaértékek változása az egészségtudományi felsőoktatásban tanuló diákoknál
		Jávorffy-Lázok Alexandra: A legfontosabb magyar felsőoktatásban bekövetkező változások hatása a hallgatói arányszámokra 1989 és 2020 között
<i>Szakmai képzések</i>	<i>Jávorffy- Lázok Alexandra</i>	

2021. január 19. (kedd)

8.00-9.40

13. szekció <i>Tanulók a társadalomban</i>	<i>Levezető elnök:</i> <i>Perge Anna</i>	Perge Anna: Hátrányos helyzet számokban
		Pacsuta István: A hátrányos helyzet, mint társadalmi konstrukció
		Szlama Gabriella Zsófia: Mit illik viselni? Illemkönyvek szerepe a nők öltözködésében a századfordulón
		Karl Éva: Összefoglaló útmutató az intézményi tehetségpont működtetéséről és tehetséggondozásáról
		Juhász Eszter: Földrajzi ismeretek a hon- és népismeret tantárgyban

10.00-11.20

14. szekció <i>Nyelvtanár-képzés</i>	<i>Levezető elnök:</i> <i>Drahota-Szabó Erzsébet</i>	Sárvári Tünde: Milyen változásokat hozhat az aktualizált Közös Európai Referenciakeret az általános iskolai idegennyelv-oktatásban?
		Kovács Gabriella: Nyelvtanárképzés az online térben
		Drahota-Szabó Erzsébet: Amikor a puzzle összeáll: Nyelvtudományi tudástartalmak a némettanárképzésben
		Szász Dorottya: A német nyelvtan differenciált gyakorlásának online lehetőségei

11.40-13.00

15. szekció <i>Képzés művészet-pedagógiával</i>	<i>Levezető elnök:</i> <i>Gocsál Ákos</i>	Réti Tamás: Videotrénings alkalmazása a zenetanári munkában
		Novák Géza Máté, Horváth Zsuzsanna, Kunt Zsuzsanna, Vass Dorottea: Szorongás helyett énhatékonyság: Iskolai konfliktuskezelés és bullying intervenciók lehetőségei művészet alapú módszerekkel
		Mészáros Tímea: A Waldorf-pedagógia módszertani alapjai a vizuális kreativitás kontextusában
		Molnár-Tamus Viktória Gabriella, Pinczésné Palásthy Ildikó, Joó Anikó, Szabóné Fodor Adrienne: A művészeti nevelés és a tanítóképzés: A DRHE tanító szakos és pedagógus továbbképzésben részt vevő hallgatóinak 'kultúrafogyasztási' szokásai és művészetek iránti attitűdje

13.20-15.20

16. szekció	<i>Levezető elnök:</i>	Zs. Sejtes Györgyi: „Szöveg az egész világ!” Szövegtípus, prototípus, fajta a fejlesztés aspektusában
		Kovács Tibor Attila: A magyar nyelv két arca: Nyelvi minták és feladattípusok az újabb alsó tagozatos nyelvtankönyvekben a funkcionális nyelvleírás nézőpontjából
		Bartha Csilla: A kulturálisan és nyelvileg reflexív, fenntartható tanulás-tanítás alapkészségeinek és eszközeinek fejlesztése a nyelvésely projektum hálózatában
		Asztalos Anikó: A tanulói beszéd nemek szerinti jellemzői az osztálytermi diskurzusban
		Izsák Bálint: Nyelvi attitűd vizsgálata és a metanyelvi kommunikáció az osztrák határ mentén
		Gocsál Ákos: A beszéd egyedi hangzásának szerepe a tanár-diák kapcsolatban: kutatási irányok, fejlesztési lehetőségek
<i>Anyanyelv</i>	<i>Zs. Sejtes Györgyi</i>	

15.40-17.20

17. szekció	<i>Levezető elnök:</i>	Ladányi Lili: Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek szüleinek nyári táborokkal kapcsolatos tapasztalatainak vizsgálata
		Nagyné Hegedűs Anita: Az enyhe fokú intellektuális képességzavart mutató tanulók személyiségalkulását befolyásoló tényezők
		Hosszu Tímea: Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók csökkent munkamemória működésének hatása az idegennyelv-tanulásra és a taneszközök válasza a munkamemória fejlesztésére
		Tajtiné Lesó Györgyi: Középiszkolai továbbtanulás előtt álló, különleges bánásmódot igénylő tanulók munkaérdeklődés vizsgálata
		Magyar Adél: Szociális képességek fejlődése és pályaszocializáció értelmi fogyatékos személyek „Hit és Fény” közösségében
<i>Speciális nevelési szükségletek</i>	<i>Magyar Adél</i>	

Tartalmi összefoglalók

Az 1891. évi XV. törvény „megvalósulásának” diskurzusa a Kisdednevelés c. pedagógiai folyóiratban a törvény megjelenését követően

Aggné Pirka Veronika, Janek Noémi

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest
pirka.veronika@tok.elte.hu; janek.noemi@tok.elte.hu

Háttér. Az elmúlt húsz évben olyan tudományos munkák születtek az óvodáztatás, pedagógusprofesszió (Németh, 2007, 2013) témában, amelyek bemutatják az óvoda megalakulásának és intézményes fejlődésének jellemzőit, az óvodapedagógusi pálya kialakulását és változásait (Vág, 1930; 1969; 1989 ; Podráczky, 2000; 2003; 2007, Aggné és mtsai., 2014; Janek, 2017). Podráczky, Pirka és Janek kutatásai nyomán (2007; 2014; 2017), az óvodáztatást és a kisdednevelő képzést térképezzük fel. A vizsgált korszak neveléstörténeti előzményei kapcsán Pirka (2014) és Podráczky (2007) a kisdedóvás fejlődéstörténetét az első kisdedóvási törvényig, Janek a kisdedóvói pályát mint lehetséges női „karrierútat” mutatta be az 1880-as évekre vonatkoztatva.

Cél. Kutatási célunk feltérképezni és bemutatni az 1891. évi XV. elsőt, a kisdedóvókat és a kisdedóvóképzést érintő törvény megvalósulásának szakmai kérdéseit, vitáit.

Kutatásunkban arra kerestük a választ, (1) hogyan jelenik meg a törvényről való szakmai gondolkodás a pedagógiai folyóiratban; (2) milyen fontos elvi szempontok jelennek meg a törvény megvalósítása kapcsán; (3) hogyan gondolkodnak a törvény jogalkalmazási gyakorlatáról.

Módszer. Kvalitatív kutatásunkban a tartalomelemzés és dokumentumelemzés módszerével vizsgáljuk a Kisdednevelés című pedagógiai folyóiratot 1891. évi XV. törvény utáni lapszámokban.

Kialakított kategóriáink a következők: „kötelező” óvodába járás, óvoda vs. elemi népiskola, felügyelő bizottság működése, kisdedóvók és menedékházak felépítése és berendezése, kisdedóvók és dajkák képesítése, óvóképzés helyzete.

Eredmények. Kutatásunk fontos eredményei között szerepel, hogy a diskurzusokban a következő nehézségeket jelzik a szakma képviselői: kevés a pénz a megvalósításra, megterhelő a kisdednevelőnek egész nap a gyermekekkel lenni, képesítetlen dajkák foglalkoztatása, kisdedóvók felszereltsége.

A tanulói beszéd nemek szerinti jellemzői az osztálytermi diskurzusban

Asztalos Anikó

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

asztalos.aniko@tkk.elte.hu

A nyelvtudomány korán felfigyelt a gyermekek szókincsének és nyelvhasználatának változására, nemek és korosztály szerinti különbözőségére. Általános megállapítás, hogy a lányok hosszabban beszélnek, és a közléseik folyamatosabbnak tűnnek a néma és a kitöltött szüneteik rövidege miatt, továbbá a beszédtempójuk is gyorsabb a fiúkénál. A nemek között olyan további különbségek is megfigyelhetők, mely szerint a lányok az általános iskolában motiváltabbak, és jobban teljesítenek, mint a fiúk. A diákok képzettségi szintjétől és a pedagógus személyiségtől függően a tanárok többet beszélnek a fiúkkal, mint a lányokkal, valamint a lányok kerülnek a megszólalásokat. Mindezek alapján indokolt lehet annak a feltárása, hogy nemek szerint milyen különbség lehet a nyelvi tér használatában az osztálytermi diskurzusban.

A kutatás a fiúk és a lányok megnyilatkozásait az osztálytermi diskurzusban, a tanulók beszédfordulóiban vizsgálja. A kutatás célja a beszédfordulók és a megnyilatkozástípusok mennyiségének és hosszának megfigyelése, nemek szerinti feltárása. A kutatás digitális órák beszédanyagának annotálása és szegmentálása nyomán fogalmazza meg a következtetéseit. A vizsgálat anyaga 8 magyar nyelvi (4 általános iskola, felső tagozat, 4 középiskolai) tanóra digitális felvétele összesen 197 fő tanuló (89 fiú és 108 fő lány) beszédprodukciója. A kutatás hipotézisei a következők: (1) A fiúk beszédfordulóinak darabszáma több, mint a lányoké. (2) A lányok beszédfordulói hosszabban, mint a fiúké. (3) A beszédfordulókat alkotó megnyilatkozások különböző mintázatot mutatnak a fiúk és a lányok beszédfordulóiban. (4) Mindkét nem beszédfordulóiban az információmegosztás a leggyakrabban előforduló megnyilatkozástípus. (5) A lányok beszédfordulóiban nagyobb arányú a magyarázat, mint a fiúkban.

A kutatás eredményei alátámaszthatják, hogy a fiúk és a lányok beszédfordulói, valamint az azokat felépítő megnyilatkozástípusok mennyisége és hossza között eltérés van, továbbá vannak olyan megnyilatkozástípusok, amelyek a lányok beszédfordulóiban gyakrabban fordulnak elő, mint a fiúkban. A kutatás alapján megállapítható, hogy a fiúk és a lányok eltérő módon építik fel a beszédfordulóikat, így ezek más mintázatot mutatnak.

21. századi babaszoba-kutatás részeredményei a vallásosság és a gyermekvállalás összefüggéseiről

Asztalos Bernadett, Bóné Veronika, Jáki Zsuzsanna

Semmelweis Egyetem EKK Mentálhigiéné Intézet

asztalos.bernadett@public.semmelweis-univ.hu

bone.veronika@public.semmelweis-univ.hu

jaki.zsuzsa@public.semmelweis-univ.hu

Az EFOP-3.4.3-16-2016-00007 pályázat 5. programjaként *Egyéni, családi és tágabb környezeti tényezők a koragyerekkori lelki egészség háttérében* (röviden: 21. századi babaszoba kutatás) címmel indult az az országosan reprezentatív feltáró kutatás, melyben 3-36 hónapos korú gyerekek szülei vettek részt. A kutatás célja, hogy a szülők percepcióján keresztül információkat szerezzen többek között a szülők és a gyermekek lelki egészségéről, szülői gyakorlatokról, gyermeki viselkedésekről, s az ezeket befolyásoló családi és tágabb környezeti tényezőkről. Ez utóbbiak közül a vallásosság összefüggéseivel foglalkozik jelen előadásunk.

A kutatásban összesen 980 gyermekes háztartás vett részt (980 anya és 122 apa). Az adatfelvétel 2019. november 23. és 2020. január 31. között zajlott. A mintavétel többlépcsős, rétegzett valószínűségi mintavételi eljárással történt, ennek köszönhetően a kutatás megyére lebontva is reprezentálja a 3-36 hónapos gyermekek magyar népességet nem, életkori csoport és településtípus szerint. Így, a minta segítségével begyűjtött adatokból levont következtetések – a statisztikai mintahiba mértékén belül – általánosíthatók a teljes populációra. A minta bár reprezentatív, meglehetősen homogénnek tekinthető, így a mintán belül egyes kérdések tekintetében az alacsony szignifikanciával rendelkező adatoknak is jelentőséget kell tulajdonítanunk, ilyenek például a vallásossággal kapcsolatos összefüggések is.

Előadásunkban kitérünk a vallásosság és a tényleges, valamint a tervezett gyerekszám összefüggéseire, és a háttérben feltételezhető mediáló tényezőkre. Hipotéziseink szerint mediáló tényező lehet a társas támogatottság, az anya iskolai végzettsége, a megkérdezett szülők saját szüleikkel való kapcsolata illetve a pszichés jóllét mutatói, a személyes kontroll érzésének mértéke.

Digitális stratégiák szerepe az oktatás tükrében

Balázs Brigitta

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger

balazs.b@index.hu

Napjainkban a digitalizáció az élet minden területén jelen van, mely a versenyképesség, a jólét, a fejlődés egyik legfőbb hajtóereje. A 21. sz.-ban jelentkező információs társadalmi igények és a digitális kultúra hagyományossal szembeni térnyerése az oktatási rendszer átalakulását is szükségessé tették. Az infrastruktúra, a humán erőforrások, az oktatás és képzési rendszerek digitális fejlesztése elengedhetetlen feladat a gazdasági növekedés és az életszínvonal emelkedése érdekében. Speciálisan aktuális a jelen kor kiemelt témája a digitális munkarendű tanulás folyamatának vizsgálata. A 4.0. ipari forradalom az oktatási rendszert sem hagyta érintetlenül, a digitális eszközök mind jobban begyűrűztek az oktatásba, manapság pedig a teljes tanítási-tanulási folyamat az IKT-alapú rendszereken keresztül zajlik. A magyar kormány felismerve ennek jelentőségét, 2016. évtől kezdődően létrehozta és rendeletbe foglalta a Digitális Oktatási Stratégiát valamint a Digitális Jólét Programot, melynek célja, hogy felkészítse az oktatási rendszert a digitális társadalom és gazdaság igényeinek megfelelő nevelési, oktatási és képzési feladatainak ellátására. A stratégia szándéka, hogy senki ne hagyja el úgy az iskolát, hogy a munkaerőpiac által elvárt digitális alapkészségekkel ne rendelkezne, megteremtve ezzel a foglalkoztatottság és a munkaerőpiaci versenyképesség alapjait. Az InternetKon kutatás keretében fogalmazódott meg az vélemény, hogy a világháló ne fenyegetse gyermekeink biztonságát. A válaszadók túlnyomó többsége fontosnak tartotta, hogy a kormány tegyen lépéseket a gyermekek tudatos, értékteremtő internethasználatra való felkészítése érdekében, ezért a szakmai és társadalmi szervezetekkel szorosan együttműködve elkészült Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiája.

De mit is tartalmaznak pontosan ezek a hazai stratégiák, milyen irányvonalakat határoznak meg a fejlődésben? Hogyan alakultak az eredmények 2016 óta? Miben változott a Digitális Jólét Program 2.0? Milyen összefüggésben állnak a Nemzeti Alaptanterv és a Szakképzési kerettanterv és újabb programterv digitális jellegű részeivel?

Az előadás során a fenti kérdéskörök mellett a Digitális Jólét Program, a hozzá kapcsolódó Digitális Oktatási Stratégia, valamint a Digitális Gyermekvédelmi Program lényegi kérdései, hatásai, összefüggései kerülnek bemutatásra.

A kulturálisan és nyelvileg reflexív, fenntartható tanulás- tanítás alapkészségeinek és eszközeinek fejlesztése a nyelvesély projektum hálózatában

Bartha Csilla

**NYTI Többsnyelvűségi Kutatóközpont &
ELTE BTK MNYFI Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest**
bartha.csilla@btk.elte.hu

Noha a tanulói sokszínűség és változatosság az oktatás minden színterét és aspektusát folyamatosan átjárja, rendkívül nagy szükség van a tanárok mindezt erőforrásként bevonni és kezelni tudó kompetenciájának megerősítésére, valamint a 21. századi kihívásokra megfelelően reflektálni tudó, támogató eszközrendszerre és hatékony megoldási módokra. A COVID-19 világjárvány oktatási hatásai azt is sokszorosán megerősítették, miszerint a mindennapokban komoly feszültség van a minden tanulót bevonni akaró sikeresség lehetőségei és a tanárok mozgásteret között, különösen a hátrányos helyzetű, nyelvileg és szociokulturálisan *más*, marginalizált tanulók esetében. Az információhoz és a tanulási tartalmakhoz való hozzáférés lehetőségének biztosítása mellett a sikeresség a lokálisan hatékony kommunikáció mikéntjének ismeretét, az érintettek megszokott kommunikációs módjaira való érzékenységet, a kommunikációs partnerek egymáshoz történő folyamatos és kölcsönös alkalmazkodását s maguknak az érintetteknek a bevonását is feltételezi.

A „befogadó digitális oktatás” megvalósulásához, a gyermekek oktatásbeli hátrányának csökkentéséhez sem elegendő a digitális átalakítás irányelvekkel való szabályozása, az eszközökhöz való hozzáférés és a digitális közoktatásbeli (egyen)tartalmak megléte. Megkerülhetetlen az otthonról hozott nyelveket, nyelvhasználati módokat aktívan bevonó, *a legújabb digitális technológiára és a helyi nyelvi és szociokulturális forrásokra együttesen építő* stratégiák, módszerek és segédanyagok kidolgozása is a tanárok, diákok és családjaik, közösségeik részvételével, a folyamatba bevont felek kompetenciáinak *együttes fejlesztésével* és mindezek *közös, adaptív alkalmazásával*.

Az előadás a Nyelvtudományi Intézet Többsnyelvűségi Kutatóközpontjában négy éve működő NyelvEsély Szakmódszertani Kutatócsoport eddig végzett, elsősorban a siket-hallássérült, valamint a romani nyelvi háttérű egy- és kétnyelvű cigány gyermekek hozzáférését támogató kutató- és tananyagfejlesztő tevékenysége alapján néhány olyan alapelvet, módszertani utat és eredményt kíván bemutatni, amely igazolja, miszerint a tanulás, nevelés és tanítás *nyelvi* kihívásainak empirikusan feltárt meghatározó tényezőit s e kihívások hatékony megoldásához való utat csak átfogóan, a multimodális-multiszenzoros interakciók mint kiaknázandó természetes szemiotikai források alapjain, transzdiszciplináris keretben, a gyermekek társas, érzelmi, kognitív, nyelvi és metanyelvi fejlődésére holisztikusan tekintve, az ezekre vonatkozó tudományos eredményeket közös keretben integrálva, ugyanakkor a helyileg értelmeződő szociokulturális változatosság kontextusaira mindenkor érzékenyen célszerű megközelíteni.

A rítusok jelentősége a testnevelés tanításában

Blatt Péterné

Szent Mór Iskolaközpont, Kozármislény

blatt.barbara@szentmor.hu

A rítust Mauss hagyományos és hatékony cselekvésnek tartotta, míg Blaisel olyan eszköznek minősíti, amely ahhoz szükséges, hogy a közösség ébren tartsa tradícióit. Durkheim véleménye szerint megerősítik a kollektív érzéseket és a társadalmi integrációt, míg Turner úgy vélte, hogy helyreállítják a csoportszolidaritás egyensúlyát. Mint láthatjuk, a rítusnak számos értelmezési lehetősége és több jelentésrétege van.

A hagyományos társadalmakban a rituálék mélyen gyökereznek mind az egyén, mind a társadalom életében. Ugyanakkor a modern társadalmak egyik jellemzője a hagyományos rituálék eltűnése. A határok folyamatos felszámolásának eredményeként ugyanis multikulturális társadalmak jöttek létre sokféle milióval. Nemcsak a modern társadalmak váltak sokszínűvé, hanem az iskolák és az egyes osztályok is. Éppen ezért nagy a jelentőségük azoknak a rituáléknak, amelyek az összetartozás, a biztonság és a jólét érzését adják.

A ritualizált viselkedés struktúrát ad, ezért az iskolának el kell foglalnia azt a helyet, amit a beavatási rítusok elhagytak, ugyanis az iskola az az intézmény, amely a beavatáshoz szükséges ritualizáció számára megfelelő keretet tud nyújtani. Az iskolai rituálék és szabályok strukturálják a tanítási-tanulási folyamatot is.

A testnevelés óra a maga nagy fizikai és érzelmi töltetével különösen alkalmas rituálék használatára, melyek nélkülözhetetlenek is. Ezek közé tartoznak az óra előtti fegyelmi intézkedések, az órán alkalmazott vizuális és auditív jelek, valamint óra végén a problémák megbeszélése. Ugyanakkor számos órán kívüli rítus is jellemzi a testnevelőket. Ilyen a sporteredmények rendszeres hirdetése, a bajnoktáblázatok aktualizálása, a versenyek információit tartalmazó szórólapok terjesztése.

A mai, online térben szocializálódó gyerekek körében kiemelten fontosnak tartom a közös rituálékot. Ezek ugyanis erős összetartó- és közösségformáló erővel bírnak, s napjainkban erre nagyon-nagy szükség van az iskolákban, mert tapasztalatom szerint a z és a generáció tagjai a virtuális téren kívül egyre kevésbé tudnak egymással kommunikálni, tartalmas időt eltölteni és együtt játszani.

Pályaválasztási preferenciák a szakképzésben

Budai Gábor

Dunaújvárosi Egyetem, Dunaújváros

budaig@uniduna.hu

A vizsgálatomat megelőzően a magyar közoktatás demográfiai trendjeit tekintettem át az 1990 és 2020 közötti időszakra vonatkozóan. Azt tapasztaltam, hogy az általam megjelölt periódusban a magyar közoktatási rendszerben a tanulók körében egy tartósan leszálló demográfiai trend alakult ki. Az alap- és középfok közötti átmenetet vizsgálva különös jelentőségű a 14 éves korosztály nagysága, amely tekintetében az adatsor az említett időszakban szintén folyamatosan csökkenő tendenciát mutatott. Egyes tanulmányok viszont rámutattak olyan tényezőkre is, miszerint az állami fenntartású középfokú oktatási intézmények a bemutatott időszakra vonatkozóan kevésbé voltak érzékenyek a tanulók pályaválasztási döntéseivel kapcsolatos preferenciákra és a demográfiai folyamatokra. A beiskolázási trendekkel kapcsolatban megfigyeltem, hogy az említett időintervallumban viszont folyamatosan emelkedő tendencia jellemezte a gimnáziumi képzési formát választók számát, amely hatására a szakközépiskolai (jelenleg technikumi) képzési szinteket egyre kevesebben választották. Tanulmányomban a hazai szakképzési rendszer jogszabályi hátterének változásairól is rövid áttekintést teszek, amellyel összefüggésben rámutatok arra is, hogy a „Szakképzés 4.0” dokumentum alapján az oktatáspolitikai hogyan szeretné vonzóbbá tenni a pályaválasztók körében technikumokat. A témához illeszkedő szakirodalmak elemzését követően 2020. szeptemberében empirikus vizsgálatot végeztem a Dunaújvárosi Szakképzési Centrum Bánki Donát Technikumában. Az adatok felvételéhez kérdőíves módszert választottam, amelyeket a 9. évfolyamos tanulók körében (n=100) osztottam ki. A kérdéseimre adott válaszok elemzését követően arra mutatok rá, hogy lokálisan mi jellemzi a tanulók pályaválasztási preferenciáit a középfokú képzési szintet választók körében.

Amikor a puzzle összeáll: Nyelvtudományi tudástartalmak a némettanárképzésben

Drahota-Szabó Erzsébet

Szegedi Tudományegyetem, Szeged / Selye János Egyetem, Komárno
drahota-szabo.erszebet@szte.hu

A témaválasztás háttérében az áll, hogy a mai felgyorsult világunkban, az ún. információs és digitális társadalomban az egyetemi hallgatók is olyan tudásra akarnak szert tenni, amely rövid idő alatt megszerezhető, és amely tudás a hétköznapi gyakorlatban azonnal és közvetlenül konvertálható. Ebből az elvárásból fakadóan a németszakos hallgatóink az olyan kurzusokat, amelyeken nem magát a nyelvet tanulják, haszontalannak ítélik, hiszen csak a grammatikai és a beszédgyakorlatok kurzusoknál látják a „hasznosítható tudás”-t.

Az előadás látszólag ellentmond a fenti pragmatikus szemléletnek: azt kísérli meg megmutatni, hogy a nyelvtudományi kurzusok nélkül a némettanártól elvárt nyelvi érzékenység nem alakítható ki. A némettanárképzés – és általában a nyelvtanárképzés – végső célja ugyanis az, hogy a magas szintű nyelvi kompetencia és performancia mellett végzettjeink egy a nyelvre vonatkozó komplex tudással is rendelkezzenek.

Az előadás azt mutatja be, hogy a némettanárképzésben hogyan valósulhat meg a tudásátadás mellett a kritikus gondolkodás kialakítása, a nyelvre való reflektálás képessége és készsége. A fő kérdés az, hogyan lehet azt a tudást, amelyet a hallgatók a különböző nyelvtudományi kurzusokon elsajátítottak, oly módon összekapcsolni, hogy a hallgatók egy holisztikus szemléletre tegyenek szert, az izolált tudástartalmakat egymással összekapcsolják, egymásra vonatkoztassák. Az előadás célja annak felvázolása – az oktatásban felhasználható szövegek elemzésével –, hogy a hallgatók által abszolált kurzusokon elsajátított izolált ismeretek összekapcsolásával hogyan lehet gondolkodó, komplex tudású, a nyelvre reflektálni tudó némettanárokat képezni.

Az egyetemi kurzusok közül az előadás a következő háromból emel ki tartalmakat: a „Bevezetés a nyelvtudományba”, a „Pszicholingvisztika” és a „Szemantika” című kurzusokból. A három diszciplínát összekötő kérdésekből a következők szerepelnek az előadásban: 1.) A nyelv leképezi és/vagy teremti a világot?; 2.) Hogyan látjuk/érezkeljük azt, amire nincs szó?; 3.) Mi a szó?; 4.) Mennyiben nyelvfüggő vagy nyelvtől független a megismerés/észlelés?; 5.) Mi / mire jó a nyelv?

Az előadásnak nem célja a fenti kérdések egyértelmű megválaszolása, hanem annak a bemutatása, hogy az egyes nyelvtudományi kurzusokon elsajátított tudás önmagában olyan, mint egy-egy puzzle-darab. Ahhoz azonban, hogy a puzzle-darabokból egy kép álljon össze, a hallgatókban ki kell alakítanunk a tudástartalmak összekapcsolásának, ill. az elméletnek a tanári gyakorlatba való átültetésének a képességét.

Környezetpedagógia és vizuális nevelés: A „place-based” projektek lehetőségei

Egervári Júlia

Eszterházy Károly Egyetem, Eger

julia.egervari@yahoo.com

A környezeti nevelés helyzete, problémafelvetései egyre sürgetőbbek hazai, és nemzetközi szinten is. Az erre vonatkozó magyar és nemzetközi szakirodalom kitér a holisztikus szemléletmód, a tapasztalati tanulás, a tantárgyközi átjárhatóság és integráció, keresztantervek létrehozásának, a természettudományos és humán tárgyak együttműködésének fontosságára, és talán még sok helyen kiaknázatlan lehetőségeire. Az Egyesült Államokban, vagy akár Finnországban már-már kiépült gyakorlata, folyamatosan megújuló módszertana van, ahogy például a Studies in Art Education folyóirat cikkei mutatják körülbelül az elmúlt 15 évből, illetve Finnországban már 1976 óta a környezetkultúra, a környezeti nevelés a művészeti oktatás fontos részét képezi. Népszerűek a művészet alapú megközelítések, beleértve a vizuális nevelés területét, a társadalmi, környezeti, globális-lokális problémákra reflektáló, részvételi és/vagy környezetet alakító művészeti projektek (land art, eco-art, earth-art, közösségi művészet) oktató-nevelő alkalmazását.

Ezen tanítási stratégiák egyike a „place-based” oktatás, mely elnevezés az Egyesült Államok környezeti neveléssel foglalkozó szervezeteitől származik és Piaget oktatási elméletén alapszik, melyben a tanulók belső motivációja és a cselekvés alapú tanulás van a fókuszban, de előzményeit felfedezhetjük John Dewey pedagógiájában is. A „place-based” pedagógia fogalma szorosan összefonódik a fenntarthatóságra és a társadalmi felelősségvállalásra nevelés, a szociális munka megtapasztalásán keresztüli tanulás, az integrált környezeti nevelés, és a projekt alapú tanulás fogalmakkal. Mindezek közös intenciója, az iskola - és a tanuló - összekapcsolása a környezetével és a közösséggel, a társadalmi közzel melyben működik, egyfajta együttműködés támogatása, a tanulók „életre való felkészítésének” és a tanulási folyamatban való nagyobb elköteleződésének érdekében.

A művészetalapú megközelítések az alkotó tevékenység által létrejövő érzelmi kapcsolódás lehetőségét hangsúlyozzák, mely megkönnyítheti az adott témával, hellyel, környezettel, élőlényekkel, személyekkel való kapcsolatteremtést, közelebb és akár más összefüggésbe hozhatja a tárgyalt témát, és kitágítja a módszerek, munkaformák, eszközök tárházát. Például a természeti környezetben zajló „nature art” vagy „eco-art” foglalkozáson előtérbe kerülnek az érzékszervi tapasztalások, a természethez való személyes viszonyulás, a környezet és téralakításon keresztül a környezeti attitűd, a környezetünkről, a természetről való tudás, akár az anyagismeret, a tárgykultúra is. Nem utolsó sorban pedig ott van a vizuális nyomhagyás öröme, egy vizuális-esztétikai probléma megoldása, az önkifejezés új formája, az iskola falai közül kiszabadulva újszerű munkaformában, „új” anyagokkal és eszközökkel, ökológiai szempontokat figyelembe véve, a természettel együttműködve. Előadásomban ezekre a lehetőségekre térek ki, néhány már megvalósult külföldi és hazai, illetve saját projektet bemutatva.

A történetmesélés és történetalkotás pedagógiai módszere az oktatási gyakorlatban

Farkas Anett

Eszterházy Károly Egyetem, Eger
farkas.anett@uni-eszterhazy.hu

A tanulók akkor teljesítenek a legjobban, amikor aktív részesei az oktatási tevékenységnek: együttműködnek társaikkal, ötleteket osztanak meg egymással, visszajelzéseket adnak, munkájukat folyamatosan értékelik, belső motivációjuk van és kihívást jelentő cselekvésekben vesznek részt.

A hagyományos történetmesélés (storytelling) és történetalkotás (storymaking) módszere hatékony pedagógiai eljárás az ismeretátadásra és kompetenciafejlesztésre. Kutatások és tantermi megfigyelések azt támasztják alá, hogy fejleszti a kreativitást, a koncentrációs képességet, aktív figyelmet, olvasási készséget, bővíti a szóincset. A történetek elbeszélésével a tanulók könnyebben ki tudják fejezni gondolataikat, rendszerezhetik az eddigi információkat, továbbá új ismereteket is elsajátíthatnak. A történetalkotás a probléma-alapú tanulás alkalmazására, a konstruktivista tanulási környezetre és pedagógia alapelveire épül. Tehát együttműködésen alapuló, élményszintű ismeretelsajátítást tesz lehetővé a diákok számára, mely motivációjukat is erősítheti. A pedagógus a módszer alkalmazása során különböző munkaformákat is felhasználhat a céloknak megfelelően.

A történetmesélés és történetalkotás módszere azonban kevésbé elterjedt Magyarországon. A szakirodalmi áttekintések alapján az látszik, hogy csak bizonyos elemeit használják a pedagógusok. Előadásom célja a történetmesélés és történetalkotás konstruktivista pedagógia elméleti keretbe helyezése, valamint az új Nemzeti alaptantervhez és kerettantervhez illeszthetőségének vizsgálata. Jó gyakorlatokat bemutatva arra keresem a választ, hogy hogyan lehet élményalapú, új tanulásszervezési eljárással hatékonyan feldolgozni az iskolai tananyagot.

A szeretet kifejezési formái és szerepe a pedagógusok hivatásának beteljesítésében

Fehér Ágota, Mészáros László

**Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar,
Nagykőrös**

feher.agota@kre.hu, meszaros.laszlo@kre.hu

„A szeretet, amivel szeretnek bennünket, mindig valamifajta kegyelem.” Szabó Magda szavai rámutatnak arra, hogy milyen értékes ajándék lehet számunkra annak megtapasztalása, hogy érezzük valaki más kapcsolódását hozzánk, elfogadó szeretetét és az összehangolódás lehetőségeit vele. Mindez még fontosabbá válik pedagógusok hivatásában, hiszen nemcsak saját érző lényük érintődik meg napról napra, hanem kiemelten lényeges a gyermekek és az ő családjaik irányában is megfelelő formában kifejezniük törődésüket.

A szeretet emberi kapcsolataink közvetlen kísérője kellene legyen, Barbara Fredrickson (2014) pozitív pszichológiai megközelítésében pedig nemcsak önmagában a mély kötődés és bizalom kifejeződése, hanem ennél sokkal összetettebb, „dinamikus pozitivitás-rendszer” (Fredrickson, 2014: 23). „A szeretet megengedi, hogy igazán lássuk a másikat a maga teljességében, törődéssel, együttérzéssel és részvétellel. Szerető kapcsolatban őszintén a másik jól-létébe investálunk, egyszerűen csak az ő érdekében. És ez az érzés kölcsönös, mert a szeretetteli pillanatokban felismerjük, hogy a másik is őszintén a mi jól-létünkbe investál, és igazán törődik velünk” (Fredrickson, 2014: 24). Ez a fajta ráhangolódó, gondoskodó, kölcsönös törődés a bensőséges szeretetteli kapcsolat, s abban a pozitív rezonancia kialakulásának elengedhetetlen feltétele, általa pedig még kiemeltebb számunkra, hogy a pedagógusok hivatásának is megfelelő kísérőjévé szükséges válnia.

Bizonyos, hogy többféle módja is van szeretetünk kifejezésének társaink irányában. Gary Chapman szeretetnyelvekként azonosítja mindezeket: elismerő szavak, érintés, minőségi idő, ajándékozás, szívességek formájában. Pedagógusok hivatásának beteljesítése során a gyermekekkel és családjaikkal kibontakoztatható pozitív rezonancia akkor válhat csak teljessé, ha a megfelelő szeretetnyelvet alkalmazzák, a társra is hangoltan.

Munkánk során pedagógus hallgatókkal és már a pályán munkálkodó óvodapedagógusok körében végzett kérdőíves vizsgálataink eredményeire is építve, pedagógiai és pszichológiai szempontok alapján összegezzük a szeretetnyelvek gyakorlati alkalmazásához kapcsolódó eredményeinket, és arra keressük a választ, hogy mindezekre is építve hogyan fejleszthetők a különböző kifejezés módok az empátiás érzékenység bevonásával. Bízunk abban, hogy a kutatások üzenetei a pedagógusok hatékonyságának megsegítésén túl emberi kapcsolataink gazdagításához is hozzájárulhatnak.

Az energiatudatosságra vonatkozó fogalmak megjelenése és azok sajátosságai középiskolai természettudományos tankönyvekben

Fehér Virág, Revákné Markóczi Ibolya

Debreceni Egyetem Juhász-Nagy Pál Doktori Iskola, Debrecen
whiteflower1994@gmail.com, revaknemi@gmail.com

A globális klímaváltozás korunk olyan problémája, amely megköveteli az ember és környezete közötti kölcsönhatás eddiginél tudatosabb követését, a környezeti problémák időben történő felismerését és kiküszöbölését. Ennek részeként központi jelentőségű a Föld energia tartalékaira történő odafigyelés, az energiával történő tudatos bánásmód és takarékos magatartás, ami akkor lesz sikeres, ha minél fiatalabb korban kezdődik gyermekeink energiatudatosságra nevelése. Jelen kutatás, ami felsőoktatási tanulmányaikat kezdő tanárszakos hallgatók energiatudatosságát vizsgálja, egy korábbi három éves kutatás folytatása, ami a megújuló energiahordozókkal kapcsolatos társadalmi tanulási folyamatot és ezen belül az iskolai oktatás közoktatásbeli szerepét vizsgálta. A közoktatásra vonatkozó vizsgálatok akkor is, mint jelen kutatásban a tantárgyi dokumentumok, a tantervek és tankönyvek elemzéséből indultak ki. Ennek keretében megtörtént a környezet, természet- és földrajz tankönyvek elemzése az első évfolyamtól a tizedik évfolyamig.

Jelen kutatásunkban folytatásként gimnáziumi biológia, kémia, földrajz és fizika tankönyvek elemzésére került sor az oktatásban aktuálisan használt tankönyvek felhasználásával. A középiskolai könyvek vizsgálatát az indokolta, hogy a felsőoktatási tanulmányaikat kezdő hallgatók energiatudatosságra vonatkozó attitűdje az oktatás oldaláról elsősorban még a középiskola hatásaként értelmezhető. Az elemzés az előző kutatás módszereinek megfelelően történt. A következő fogalmak jellemzőit kerestük a tankönyvekben: megújuló energia, energia-takarékosság, fűtés, erőmű, tudatos energiafelhasználás, energiaválság, energiahatékonyság, energiafogyasztás. A tartalom, forma és attitűd voltak azok a szempontok, melyek alapján ezen fogalmak elemzésre kerültek.

Az eredmények is hasonlóan alakultak, mint az általános iskolai tankönyvelemzések során, hiszen a tankönyvekben a leggyakrabban megjelenő fogalom a megújuló energia. Az energiatakarékosság, energiafogyasztás, tudatos energiafelhasználás fogalmak szintén megjelennek a tankönyvekben, de elenyésző mennyiségben. A korábbi kutatással összehasonlítva, ahol az általános iskolai természetismeret, valamint a középiskolára is kiterjedő földrajz könyveket vizsgáltuk, a földrajz tantárgy elsődlegessége vált az energiatudatosságra nevelésben. A mostani, középiskolai természettudományos tárgyak tankönyveire vonatkozó vizsgálat esetében a biológia és kémia könyvek dominanciája igazolódott, bár az attitűd és szemléletformálást jelentő elemek tekintetében ugyanúgy hiányosak ezek a középiskolai tankönyvek is, mint azt a korábbi kutatás is igazolta.

"Olyan jó családok jelentkeztek!" Családbarát oktatás dilemmája, testvérek méltányolása, elutasítása túljelentkezés esetén

Fekete Zsófia

Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet, Budapest

Fekete.zsofia@gmail.com

Az utóbbi években állami és alulról kezdeményezett családbarát programok sokaságával találkozhatunk Magyarországon. Nagy számban járhatnak túljelentkezés esetén is egy iskolába a testvérgyermekek, mégis több népszerű, nem körzetes általános és középiskolában a jelentkezők áradatában előfordul, hogy a családbarát szemlélet háttérbe szorul és testvérgyermekeket, ikertestvéreket elutasítanak.

A testvérek elutasításával kapcsolatban semmiféle adatszolgáltatásra nem köteles az iskolavezetés, éppen ezért számadatok hiányában csak esettanulmányok világítják meg ezeket a helyzeteket. A kistestvér elutasítása általános iskolai szinten nagy, gimnáziumi szinten valamivel kisebb problémát okoz a családnak, azonban mindenképpen bonyolítja a családok koordinált működését. Középiskolai szinten, ahol a felvételi megírása már elkerülhetetlen mérőeszközként egy egzakt adattal rangsorolja a gyerekeket, komoly etikai dilemma elé állítja az intézményvezetőket, hogy egyéni elbírálással felvehet-e egy kistestvért, akinek esetleg kevésbé volt kimagasló a felvételi jele, de esély van arra, hogy bepótolja a lemaradást. Az előadásban olyan esettanulmányok kerülnek bemutatásra, melyekben kistestvér, ikertestvér szülői kérés ellenére következmények nélkül elutasításra került valamilyen alap vagy középfokú oktatási intézményből. Előfordult, hogy a jeles tanuló ikertestvérenek átvételét elutasította az igazgató, miközben új osztálytársként felvett ugyanabba az osztályba egy üres dolgozatokat beadó, iskolába végül nem járó osztálytársat. Ezek a helyzetek demoralizálóan hatottak a családra, főleg a már felvett testvérré, ikertestvérré. Az iskolavezetőségtől ilyen helyzetben a kétségbeesett szülők felé elhangoztak jogsértő, diszkriminatív kijelentések (pl. "ha fiú lenne, felvenném"), melyekre nem volt jogorvoslati lehetőség.

Az előadás célja, hogy gondolatokat ébresszen ebben az etikailag is dilemmákat felvető témában. A családbarát ország és a nyomtalanul elutasított testvérek paradoxonában kérdés, hogy hogyan lehet az iskolarendszert, a nem körzetes általános iskolákba való bejutást és a középiskolai felvételi rendszert családbarátabbá tenni.

Programozható eszközök alkalmazása az óvodában

Fenyő Imre

**Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar,
Hajdúböszörmény
fenyo.imre@ped.unideb.hu**

A robotika óvodai alkalmazása még újszerűnek számít a magyar intézményekben, de korántsem tekinthető már teljesen szokatlannak. Mind több magyarországi óvodában jelennek meg programozható eszközök, melyek sokoldalúan alkalmasak a gyermekek képességeinek fejlesztésére, mindenekelőtt az algoritmikus gondolkodás kialakítására. Ilyen eszközök például a BEE-BOT robot, a Think & Learn Code-a-Pillar, a Coding Awbie, a Tinkerbots My First Robot, illetve a Lego WeDo 2.0 készletek.

Előadásunkban ismertetni kívánjuk azt a kezdeményezést, mely a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán a közelmúltban elindult annak érdekében, hogy felkészítse az óvodapedagógus-jelölt hallgatókat az ilyen típusú eszközök alkalmazására későbbi óvodapedagógiai tevékenységük során. Karunk a National Instruments nevű multinacionális vállalat támogatásával, illetve annak mentorprogramja ismeretében dolgozta ki saját pedagógiai programját. Képzésünk során a hallgatók megismerkednek a robotika alapfogalmaival, az algoritmikus gondolkodás jellegzetességeivel, a robotok óvodapedagógiai gyakorlatban való felhasználásának lehetőségeivel.

Az előadásban bemutatjuk azt a két féléves felkészítési folyamatot, amelynek eredményeképpen a hallgatók megismerik a robotokkal végrehajtható tevékenységi formákat, illetve megismerkednek a már a gyakorlatban is használhatónak bizonyult projektekkel.

Az előadásban be kívánjuk mutatni továbbá a kurzus első eredményeit, illetve a hallgatók által kidolgozott óvodai projekt-tervezeteket is, melyek véleményünk szerint kiválóan igazolják a kurzus hasznosságát, jól bemutatják a hallgatók elmélyült megértését a programozható eszközök óvodapedagógiai használatának tekintetében.

Ki kívánunk térni továbbá azoknak a terveknek a bemutatására, melyek a programozható eszközöket alkalmazó óvodák óvodapedagógusainak szakmai közösségét igyekszik megszervezni, lehetővé téve számukra a tapasztalat- és információcserét, workshopok szervezésével és információmegosztó felületek üzemeltetésével, illetve a jövőben továbbképzési lehetőségek beindításával is.

A MindenNatos testnevelés több szempontból való vizsgálata

Fintor Gábor

**Debreceni Egyetem Nevelés-és Művelődéstudományi Doktori Iskola,
Debrecen**

fintor.gabor@gmail.com

Az általános iskolai tanulóknál az évek során kapott értékek meghatározzák felnőttkori életvitelüket is. Ebben a periódusban a tanulók testi, lelki, szellemi egészségében a rendszeres, a mennyiségileg és minőségileg is megfelelő testmozgás elengedhetetlen fontossággal bír. A testnevelés tantárgynak tehát nagy a felelőssége, szerepe a felnövekvő generáció egészség-tudatosságának kialakításában.

Előadásunk kiindulópontját a Testnevelés és sport műveltségi terület szaktanterveinek elemzése adja. A nemzeti alaptanterveket vizsgálva kijelenthető, hogy az egészségre nevelés területén a testnevelés mindig is kiemelt szerepet játszott. Ugyanakkor a mindennapos testnevelés 2012-es bevezetésével a tantárgy új dimenzióba került. A tantárgy óraszámának növekedése mennyiségi javulást hozott, de új minőséget is (mely legalább ennyire fontos tényező) hozhat létre, hiszen a megfogalmazott célok képessé tehetik a műveltségi területet a hatékonyabb egészségnevelésre, az egészségkultúra alapjainak megteremtésére. Igaz, az infrastrukturális és személyi feltételek eltérő képet mutatnak.

Előadásukban az a célunk, hogy bemutassuk azon vizsgálatok eredményeit, amelyeket az elmúlt években végeztünk a testnevelés tantárgy kapcsán. A vizsgálatokat az észak-alföldi régióban felső tagozatos általános iskolai tanulók körében végeztük.

Az első vizsgálatunk longitudinális volt, három település 6. osztályos tanulói vettek részt benne (n=131) 2013 márciusa és 2014 májusa között. A kapott eredményeink azt mutatják, hogy a tantárgy kedveltsége nem csökkent a mindennapos testnevelés bevezetésével. Sőt, azok, akik a mindennapos testnevelés hatására többet sportolnak, jobban is kedvelik már a tantárgyat.

A második – keresztmetszeti – adatgyűjtés négy különböző fenntartójú iskolában történt Nyíregyházán 2014 májusában egy önkitöltős saját kérdőív segítségével (n=285). Az itt megkérdezettek több mint fele fontosnak tartja a testnevelés tantárgyat.

A harmadik (szintén keresztmetszeti) kutatás – diákszám, település-típus szerint – már reprezentatívnak tekinthető a fent említett régióban (n=1153). Saját mérőeszközt hoztunk létre a NAT céljai és az attitűdök vizsgálata kapcsán. Eredményeink szerint a tanulók jelentős része kedveli a testnevelés tantárgyat, hiányzik számukra, ha elmarad. A vizsgált területen sajnos jellemző a tornatermek hiányossága. A testnevelők szerepe kiemelt a vizsgált intézményekben.

A tantárgy oktatása semmivel nem pótolható eszközrendszer a tanulók teljes személyiségének pozitív irányú formálásában. A testkulturális műveltség kulturális tőke is egyúttal, amely a társadalmi mobilitás mozgató erejét képezheti.

Lykantrophia: Az éjszaka lényei az ifjúsági irodalomban

Galuska László Pál

**Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar,
Kecskemét**

galuska.laszlo.pal@kre.hu

A vérfarkasok a vámpírok mellett jelentős érdeklődésre tartanak számot napjaink ifjúsági irodalmában. Az eredetileg gótikus horrortörténetekben szereplő, évezredes múltú hiedelemlények ma már inkább a sötét fantáziatörténetek (dark fantasy) markáns karaktereivé avanszáltak, és különösen gyakran szerepelnek a paranormális románcokban, olyan fantasztikus történetekben, amelyekben az éjszaka lényei halandókkal, netán ellenlábasaikkal esnek szerelembe. A vérfarkasok sok tekintetben ellentétesek a fő ellenségeikként megjelenített vámpírokkal, akikkel szemben nagyon is élők, és vitálisak, sebezhetetlenek (vagy csak nehezen megsebezhetőek), brutális és véres támadásaik, mohó és féktelen ösztöneik is oppozícióban vannak a vámpírok hideg rafináltságával, és az egyre gyakrabban hozzájuk társított kifinomult műveltségesszéményel.

Kik a vérfarkasok? Mi a vámpírokkal való szembenállás oka? Miért érdeklik ennyire ezek az eredetileg csöppet sem rokonszenves lények napjaink tizenéveseit? Hogyan változott meg a róluk kialakított kép az évszázadok folyamán? Ezekre a kérdésekre keressük a válaszokat tanulmányunkban. Kutatásunk lassan a végéhez közeledő nagyobb vállalkozásunk, egy magyar nyelvű fantasy-monográfia összeállításával párhuzamosan zajlik.

Katona Ildikó, az Alkonyat-sorozatot megjelentető a Könyvmolyképző Kiadó vezetője a következőképpen jellemezte az egyre divatosabbá váló dark fantasyk ifjúsági olvasókra gyakorolt hatását: *„bizonyos tekintetben megismétlődik a Harry Potter-jelenség. ... arról számolnak be az olvasók, hogy eddig sosem forgattak könyvet, ám amióta elolvasták az Alkonyatot, csak úgy falják a betűt. Tanároktól is kaptam üzenetet, megírták, hogyan akarják felhasználni akár a magyartanításban akár angoltanításban.”*

Ez a lehetőség csábító. Vissza lehet vinni az olvasókat a vámpírok és a vérfarkasok segítségével a könyvek világába? Felülírhatóak-e az ösztöneink, a szorongásaink, hagyományos erkölcsiségünk a várható siker érdekében? Mi lehet az ára a sötétség gyermekei segítségül hívásának?

A beszéd egyedi hangzásának szerepe a tanár-diák kapcsolatban: kutatási irányok, fejlesztési lehetőségek

Gocsál Ákos

**Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet, Pécs
Nyelvtudományi Intézet Fonetikai Osztály, Budapest**

gocsal.akos@pte.hu

Ismeretes, hogy a humán kommunikációban kitüntetett szerepe van a beszédnek. Beszéd alatt a leggyakrabban a hangzó formában megvalósuló verbális közlést értjük. A beszédtudománnyal foglalkozó kutatók érdeklődését azonban már évtizedek óta foglalkoztatja a beszéd nemverbális dimenziójában megfigyelhető jelenségek kutatása. A beszéd akusztikai szerkezete tükrözi a beszélő érzelmi állapotát, de életkorát, nemét is, sőt, egyéni hangszínezete alapján személyazonossága is megállapítható még akkor is, ha a hallgató nem látja. Így a beszéd a verbális csatornán megvalósuló kommunikatív funkció mellett a nemverbális csatornán informatív funkciót is ellát. Ez azt jelenti, hogy beszédészlelési folyamatok során a nemverbális csatornán érkező jeleket is feldolgozzuk, s így – pontosan vagy kevésbé pontosan – következtetünk a beszélő személy tulajdonságaira, és ezzel együtt attitűdöket is kialakítunk ki vele szemben, sőt, hangját kellemesnek vagy kellemetlennek érezve, a holdudvarhatás törvényszerűségei alapján egészen messzemenő következtetéseket vagy elvárásokat is megfogalmazhatunk vele kapcsolatban.

Ezeket a jelenségeket más szakterületeken már széles körben kutatják – pl. reklámhangok kiválasztásánál vagy egyes betegségekben szenvedő betegek hangja által kiváltott benyomások vizsgálatakor –, a pedagógia világában azonban eddig meglehetősen kevés figyelem irányult rájuk.

Az előadás célja a nemzetközi szakirodalom alapján olyan kutatási és fejlesztési dimenziók felvázolása, amelyek a fenti jelenségeket pedagógiai helyzetekben, kiváltképp a tanár-diák kapcsolatban értelmezik, vizsgálják, illetve a pedagógia gyakorlata számára fogalmazznak meg ajánlásokat.

Elsődleges feladat a kutatómunka. Más területeken végzett kutatások alapján már ismert, hogy a beszéd hallgatója a kompetencia, vonzóság, kellemesség, dominancia szempontjából hogyan ítéli meg – például – a mélyebb vagy magasabb hangon, gyorsabban vagy lassabban beszélő személyeket, függetlenül beszédük verbális tartalmától. Tanár-diák kapcsolatban is feltételezhetően léteznek ilyen sztereotípiák, amelyek akár alapjaiban meghatározhatják a pedagógus attitűdjét egy-egy tanulóval szemben (pl. „ki nem állhatom, mert olyan idegesítő a hangja.”), s ez a tanuló értékelésére, magatartásának megítélésére is hatással lehet.

A második feladat a kutatási eredmények alkalmazása, ezek közül is a legfontosabb a tanár társas és kommunikatív kompetenciáinak fejlesztése, érzékenyítő, tudatosító foglalkozások segítségével, amelyek hozzájárulhatnak az elfogadáson, előítéletmentességen alapuló tanár-diák kapcsolat kialakításához.

Értelmileg akadályozott, 1-8. osztályos általános iskolai tanulók receptív nyelvi képességeinek vizsgálata a TROG-H teszt segítségével

Hegedűs Hanga, Horváth Péter László

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged
hanga.hegedus@gmail.com, komplexmentor@gmail.com**

Az értelmi akadályozott tanulók társadalmi életben való aktív részvételének egyik feltétele a jó kommunikációs képesség. A gyógypedagógiai nevelés-oktatás és fejlesztés központi dokumentumai (irányelvek, kerettantervek) éppen ezért kiemelt hangsúlyt helyeznek az értelmileg akadályozott tanulók nyelvi kompetenciájának fejlesztésére. Ugyanakkor nagyon kevés olyan hazai mérésen alapuló tudományos eredménnyel rendelkezünk a nyelvi kompetenciájuk jellemzőiről, illetve fejlődéséről, amire a fejlesztés építhető lenne.

Mindemellett ma már kiemelten fontos, nem csak az érintett személyek fejlesztése kerül a figyelem középpontjába, hanem a többségi társadalom is alkalmazkodik az érintett személyek képességeihez, és a lehető legmagasabb fokon integrálja őket a társadalomba. Az értelmileg akadályozott emberek az információhoz való hozzáférés során ütköznek akadályokba, mert az információk észlelhetősége és az információ megértése okoz nehézséget. Erre a problémára kínál megoldást a könnyen érthető kommunikáció, ami az információkat olyan formába önti, hogy az mindenki számára érthetővé váljon. A könnyen érthető anyagokat szabályrendszer alapján készítjük el. A szabályrendszer ma még nem tökéletes, így pontosításához újabb kutatások elvégzésére van szükség.

A szabályrendszer tökéletesítésének alapja az értelmileg akadályozott emberek nyelvi képességeiről szerzett tudás. Jelen kutatás keretei között kifejezetten az értelmileg akadályozott gyerekek, tanulók nyelvi képességeire fókuszálunk, majd a kapott eredmények alapján javaslatot teszünk arra, hogy milyen pontosítások lehetnek szükségesek a könnyen érthető üzenet készítésének szabályrendszerében.

A kutatás a konferenciára történő jelentkezéskor folyamatban van. A TROG-H tesztrel az adatfelvétel egy intézményben lezajlott, további három intézményben az előkészítés szakaszában járunk. Így az eredményekről még nem tudunk összefoglaló módon beszámolni.

A kutatási program eredményeként a mainál reálisabb, tudományosan igazolt tudással rendelkezhetünk majd a kutatásba bevont értelmileg akadályozott tanulók nyelvi kompetenciájáról. Az eredmények - reményeink szerint - hasznosíthatóvá válnak egyfelől a könnyen érthető üzenet készítése szabályrendszerének fejlesztésében, másfelől a gyógypedagógia alapképzési szakra járó, értelmileg akadályozottak pedagógiája szakirányon tanuló hallgatók képzésében.

A kutatási programot a magyar kormány az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében, 7 hónapos ösztöndíj formájában támogatja.

A testi fogyatékossgal élő személyek gyógypedagógiai terminológiája

Hegedűs Renáta Ildikó, Roszik Dóra

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger
Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Alkalmazott Pedagógiai Intézet, Szeged
hegedusrenataildiko@gmail.com; roszik.dora@szte.hu

A gyógypedagógiai "alap"-fogalomrendszerének kialakulása a 19. és a 20. század fordulójára tehető. Európán belül elsősorban német nyelvterületen alakult ki. Az akkori értelmezések többféle változatban -mint pl.: orvosi pedagógia, pedagógiai gyógyítás- születtek meg. Az orvosi pedagógia elsőként Franciaországban és Oroszországban hódított teret. A pedagógiai gyógyítás és gondolatai már évszázadokkal korábban megjelentek, míg az orvosi pedagógiai rendszerek alkotásával csupán a 19. század derekán találkozhatunk. Megalapítói *Jean- Marie Gaspard Itard* (1774-1863), *Edouard Onesinus Séguin* (1812-1880) francia és *Johann Jakob Guggenbühl* (1816-1863) svájci orvosok. Az orvosi pedagógia megalapítói elsősorban a különböző súlyossági fokú értelmi fogyatékosok számára dolgoztak ki pedagógiai rendszereket. A gyógypedagógia fogalom elnevezés használata és értelmezése a 19. és 20. század fordulóján és később sem mutat egységes képet. Elterjedt, mint az orvosi pedagógia szinonímája, mint gyűjtőfogalom és úgy, mint a különböző súlyossági fokú értelmi fogyatékosok nevelését célzó gyakorlat. Magyarországon a gyógypedagógia fogalmával először az 1880-as években találkozunk, amelyet azóta is alkalmaz a szakma. A gyógypedagógiai terminológia kialakulásának időszakában többnyire csak a feltűnő és jól szembetűnő "fogyatékossgal" és "mássággal" élők felé fordult a figyelem. Őket a "nem egészségesek", "abnormálisok", "fizikai, lelki vagy erkölcsi elfajulásban szenvedők" jelzőkkel illették. A "fizikai elfajulásban szenvedők" számíthattak az adott korban a mai szóhasználatban alkalmazott mozgászavarban szenvedőknek vagy testi fogyatékossgal élő személyeknek. Jelen tanulmány célja, hogy felvázolja a testi fogyatékossgal élő személyekre alkalmazott a gyógypedagógia és pedagógia szakmában alkalmazott kifejezések összességét a gyógypedagógia kialakulásától egészen napjainkig.

Hallgatók a távoktatás útvesztőjében: A Nyíregyházi Egyetem osztatlan tanárszakos hallgatóinak kérdőíves vizsgálata

Hollósi Hajnalka Zsuzsanna

Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza

hollosi.hajnalka@gmail.com

A Nyíregyházi Egyetem hallgatóival készült kérdőíves felmérés alapján kívánom bemutatni az egyetemisták attitűdjét az elmúlt időszakban egyre elterjedtebbé vált távoktatásos oktatási formához. A nem hagyományos tudásközvetítés szerepe világszerte megnőtt, a távoktatás egyre népszerűbb a fejlettebb országokban, bár hazánkban még nem nyert teret széles körben. Sok esetben érezhető az ódzkodás mind a hallgatók, mind az oktatók részéről a távoktatással szemben. A távoktatás pedagógiai hatékonysága és eredményessége sokak számára mai napig kérdésként jelenik meg. Ahhoz, hogy jól működjön az oktatásnak ez a formája, szükség van ezen a téren is jól képzett oktatókra, jól kidolgozott tananyagra, megfelelő informatikai háttérre, és természetesen befogadó közegre a hallgatók részéről. A COVID-19 vírus járványszerű terjedése 2020 tavaszán alapjaiban változtatta meg többek között az oktatásszervezési rendszereket is. Annak érdekében, hogy a vírus rohamos terjedését meggátolják, az oktatási intézményekben bevezették a távoktatásos oktatási formát. Ezt a sajátos helyzetet gyakorlatilag néhány nap alatt kellett elfogadni, kezelni, ezért ez egy nagyon nehéz, ambivalens, összetett helyzetet eredményezett. Mint a Nyíregyházi Egyetem oktatója magam is részese voltam ennek váratlan helyzetnek, így megtapasztaltam oktatói oldalról azokat a problémákat, amelyek a hirtelen kialakult helyzetben váltak nyilvánvalóvá. Az elmúlt évtizedekben soha nem volt ilyen helyzet a magyar felsőoktatásban, hogy a személyes jelenléti oktatást egy azonnali távoktatás váltson fel, anélkül, hogy erre az oktatás szereplői fel tudtak volna bármilyen téren készülni. Az adott félév távoktatásos formában zárult le, a vizsgák, záróvizsgák jelentős része is, ez egy nem megszokott helyzetet eredményezett mind a hallgatók, mind az oktatók életében. A következő tanévet (2020/2021) hagyományos oktatási formában kezdtük el, és ekkor döntöttem, úgy, hogy megkérdezem a hallgatókat, arról, hogy hogyan viszonyultak az előző félévben alkalmazott (táv)oktatási formához. Azt gondolom, hogy így néhány hónap múltán visszatekintve a hallgatók objektív képet adhatnak a távoktatás során őket ért benyomásokról, tapasztalatokról, illetve jobban felkészülhetünk egy esetleges újbóli bevezetésre is.

Az egészségnevelés jelentősége: Egészségtudatosságot vizsgáló visszakövetéses kérdőív eredményei alapján

Horváth Réka

Pécsi Tudományegyetem „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi

Doktori Iskola, Pécs

Eötvös József Főiskola, Baja

horvath.reka0606@gmail.com

Az előadás témája az egészséges életmódra nevelés. A témaválasztás relevanciáját igazolja, hogy az egészséges ifjúság a magyar társadalom egyik legfontosabb célja, ezért az egészségfejlesztés közös jövőnk záloga, mindannyiunk felelőssége. Az iskolai egészségnevelés olyan befektetés, ami elősegíti az országon belüli egyenlőtlenségek mérséklését, valamint az Európai Unió tagállamok egészségi állapotához való felzárkózást.

A prezentáció bevezető részében ismertetem az egészség fogalmát és az egészséges életmódra nevelés elméleti háttérét, illetve az iskolai egészségfejlesztés gyakorlati megvalósulásának lehetőségeit. Az előadás középpontjában egy egészségtudatosságot vizsgáló visszakövetéses kérdőív áll, melyet középiskolás tanulókkal töltettem ki. A kérdőív segítségével arra szerettem volna választ kapni, hogy a diákok hogyan viszonyulnak az egészséghez és mennyire tájékozottak a témával kapcsolatban. Emellett kíváncsi voltam arra is, hogy szokásaik tükrözik-e az iskolában közvetített ismereteket. Az egészségnevelés rendkívül összetett, sok témakört magában foglaló terület, ezért a kérdőív összeállításánál az volt a célom, hogy változatos, mindenre kiterjedő kérdéseket tartalmazzon (pl.: táplálkozás, testmozgás, társas kapcsolatok, lelki jóllét). Az első adatfelvétel a 2017/2018-as tanévben történt, a második pedig a 2020/2021-es tanévben. Először külön-külön mutatom be az adatokat, majd összehasonlítom az eredményeket és kitérek arra, hogy milyen irányú változás történt a tanulók egészségmagatartásában. A számadatok megjelenítéséhez és a következtetések levonásához ábrákat és diagramokat használok. Végül összefoglalom a kutatás tapasztalatait és kijelölöm az adatgyűjtés folytatásának irányát.

Az olasz nyelv tanítását szabályozó központi dokumentumok és az akkreditált tankönyvek vizsgálata

Horváth Zoltán

Szabó István Általános Iskola, Czerszegtomaj

horvathzoltan198010@gmail.com

A hazai idegennyelv-oktatás hatékonyságát és eredményességét sok kritika éri, a hiányosságok okai a szakirodalom szerint sokrétűek, de gyakran a központi szabályozások megvalósításához vezethetők vissza. (Öveges-Csizér, 2018) Az elvégzett felmérés, mely a NAT, a Kerettanterv és az iskolák által elkészített Helyi tantervek kapcsolatát vizsgálja, rámutatott arra, hogy a Helyi tantervek nem képesek követni a központi, állami szabályozások elvárásait. Hosszan tartó szakmai munka előzte meg az új Nemzeti Aaptanterv és az ahhoz kapcsolódó Kerettantervek megjelenését. Az Oktatási Hivatal oldalán az új kerettantervek átfogó jelleggel készültek el az Élő idegen nyelvekre vonatkozóan, csak angol és német nyelvből készítettek kerettantervet. Ez a szabályozás megnehezítette az ún. kisnyelveket tanító pedagógusok munkáját a Helyi tantervek megalkotásánál, ez történt az olasz nyelv esetében is.

Előadásomban bemutatom, hogy az angol nyelv számára elkészített kerettanterv témakörökrei mennyire vannak összhangban a jelenleg Magyarországon akkreditált olasz nyelv oktatására használt kurzuskönyvekkel. Az összehasonlító vizsgálat alapja a *második élő idegen nyelvre vonatkozó angol nyelvi kerettanterv* és az egyik legelterjedtebb kurzuskönyv, a *Nuovo Progetto Italiano 1.* és *Nuovo Progetto Italiano 2.* Az elemzés központjában a hivatalos dokumentumban megadott és a tankönyvekben tárgyalt *témakörök*, az azok tanításához *javasolt tevékenységi formák* és a várható *tanulási eredmények* állnak.

Az előadás rámutat arra, hogy az olasz nyelv tanítása során használt tankönyvek mennyire felelnek meg a legújabb szabályozásoknak? Melyek azok a témakörök, amelyeket a tankönyvcsalád szerzőinek és a kiadónak mindenképpen figyelembe kell vennie a tankönyvek további kiadásainál, tananyagfejlesztő munkájuk során? Módszertani szempontból, a tevékenységi formák szempontjából milyen azonosságok és markáns eltérések vannak a kerettanterv és a tankönyvek tartalma között? A hiánypótló munka segíti a magyarországi olasz nyelv tanításának módszertani fejlődését és támogatja az olasztanárokat a jövőbeni tankönyválasztásnál és egyéb taneszközök kiválasztásánál is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók csökkent munkamemória működésének hatása az idegennyelvtanulásra és a taneszközök válasza a munkamemória fejlesztésére

Hosszu Timea

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged
meggyestimea@gmail.com**

Számos kognitív (pl. a munkamemória, az intelligencia, a figyelem) és társadalmi (pl. az oktatás, a motiváció, az életkor) tényező járul hozzá a nyelvtanulás sikeréhez. Ezen tényezők kombinációja eredményezi egyes nyelvtanulóknál a sikert, míg másoknál a kudarcot. Smith (1991) hasonlatával élve, a nyelvtanulásban a kognitív összetevők jelentik a tortát, a társadalmi tényezők pedig a habot. A nyelvtanulás sikerében az egyik legfontosabb szerepet játszó kognitív tényező a munkamemória. A munkamemória hangsúlyos szerepet játszik az anyanyelv-elsajátításban és az idegen (második) nyelv tanulásában egyaránt (Kormos, Sáfár, 2006). A munkamemória több alegységből álló emlékezeti konstruktum, három rövid távú tárból és egy szervező-összehangoló egységből épül fel. A fonológiai hurok meghatározó a második nyelv tanulásában (Baddeley, 2001; Racsmány, 2004), központi szerepet játszik az idegen nyelven történő szóbeli megnyilatkozásokban. A verbális munkamemória terjedeleme szintén fontos a nyelvtanulásban, leginkább a szókincs és a nyelvtani tudás elsajátításának sikerében játszik szerepet (Kormos, Sáfár, 2006). Amennyiben a kognitív folyamatok bármelyike sérül vagy alulműködik, a tanuló számára a nyelvtanulás örömteli tevékenység helyett, kihívássá válhat. Ezt tapasztalhatjuk az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál, akik számára az eltérő tantervű általános iskolákban 2015 szeptemberétől kötelező az idegennyelv-tanítás. E tanulócsoporthoz munkamemóriájának problémája a fonológiai hurok korlátozott kapacitása és a központi végrehajtó csökkent működéséből adódik (Skoflek, 1996). Sérült munkamemóriájuk működése nehézséget okoz az anyanyelvi szerkezetek elemzésében és elsajátításában, de az idegen nyelv nyelvtani ismereteinek elsajátítását is negatívan befolyásolja. Az előadás egyfelől szakirodalmi összefoglaló a működésbeli eltérésekről, másfelől a tanulócsoporthoz készült "Let's do it" angol nyelvkönyv család feladatait elemzi abból a szempontból, hogy a tankönyvcsalád milyen pedagógiai válaszokat ad az enyhén értelmi fogyatékos tanulók munkamemóriájának specifikus működésére, illetve fejlesztésére.

Nyelvi attitűd vizsgálata és a metanyelvi kommunikáció az osztrák határ mentén

Izsák Bálint

Eötvös József Főiskola, Baja

izsak.balint@ejf.hu

Az idegennyelvet /eket tanító tanárok ma nagyon fontos szerepet játszanak az oktatásban (különösképpen a közép – és felsőfokú oktatásban), mivel a diákok, fiatal felnőttek és a leendő szakemberek körében „még időben” rá tudják irányítani a figyelmet más kultúrákra, magára az idegen nyelvre / nyelvekre és az idegen nyelvet beszélők közösségére. Másrészt pedig az ún. családi avagy familiáris nyelvek, a "korai tanulási folyamat részeként elsajátított" nyelvek vagy az ún. "magunkkal hozott" nyelvek – egy új nyelv elsajátításánál – azonban nemcsak az idegen nyelvet tanulók eredményességére vannak különösen jó és pozitív hatással. A szociolingvisztika területén – az elmúlt tíz évben – végzett kutatások alapján véleményem szerint mindezek pozitívan befolyásolhatják a tanulók nyelvi attitűdjeit is, egy nyelvhez, vagy magához a beszélőhöz viszonyítva. Ez a jelenség azonban a dialektusokkal -, ill. a nyelv (regionális) változataival szembeni nyelvi attitűdökben is megfigyelhető.

A tanulmány alapvető célja, hogy rávezesse a figyelmet az osztrák határ menti települések (Sopron, Szombathely és Győr) nyelvi attitűdjeinek jelenlegi állapotára és változására a német nyelv (nyelvi kultúra, regionális beszéd típusok, tanóra stb.) vonatkozásában a gimnáziumokban, ill. a felsőoktatásban. A nyelvi attitűdök és a metanyelvi kommunikáció komponenseinek meghatározásakor ugyanakkor fontos, hogy az egyes változókat figyelembe vegyük és úgy értelmezzük, mint "változókat, amelyeket a tanulók az egyéni életrajzaikon, biográfiájukon keresztül hoznak magukkal egy-egy tanítási órára" (ld. Venus 2017). Az ún. individuális determinánsokat az "iskolai élet" során több tényező is befolyásolhat: Ezek közé tartoznak a konstitucionális, a kognitív, a konatív, a motivációs és az affektív elemek, amelyek determinánsok formájában, az iskolai orientálódás részeként, az egyes tanulók nyelvi attitűdjeit tükrözik vissza.

A hangsúly a preteszt (Szombathely, 2020 márciusában, gimnazisták körében mért felmérés) folyamán az affektív elemekre irányult, melyet a modernkori kutatások alapján már kategórikusan elválasztanak a motivációs tényezőktől. A vizsgálatkor az ún. háromrészes attitűd – modellt használtam. Ez a modell ugyanis nemcsak a beszélővel szembeni attitűdöknél és - az attitűd tárgyaként - magával a nyelvvel szemben tölt be fontos szerepet, hanem éppen az egyes nyelvváltozatokkal szemben is (mint pl. a magyarországi német nyelvjárások és az osztrák dialektusok vonatkozásában).

Fontos megemlítenem továbbá, hogy a dél – magyarországi régióban (szintén a határ közelében, 2019 novemberében, főiskolai hallgatók körében) mért mintavétel során a magyarországi német nyelvjárások ill. – nyelvváltozatokkal szembeni nyelviattitűd - mérések a várt eredményt támasztották alá. (Az eredményekről bővebben az előadáson fogok beszámolni).

A legfontosabb magyar felsőoktatásban bekövetkező változások hatása a hallgatói arányszámokra 1989 és 2020 között

Jávorffy-Lázok Alexandra

**Budapesti Corvinus Egyetem, Tanárképző és Digitális Tanulás Központ;
Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola, Pécs
alexandra.javorffy-lazok@uni-corvinus.hu**

A magyar felsőoktatás számos változáson ment keresztül az elmúlt harminc év során. Rendszerváltást követően átalakulás következett be többek között a felvételi rendszerben, az intézményszerkezetben, a képzési szerkezetben, a finanszírozási formában és az intézményirányításban is. Talán a legnagyobb horderejű a fent felsoroltak közül a képzési rendszer szerkezetének átalakítása volt, az 1999-ben aláírt Bolognai nyilatkozattal. Magyarország az Európai Felsőoktatási Térség tagjaként a nyilatkozat aláírását követően 2005-től hivatalosan is áttért a háromciklusú képzési formára. A szerkezeti átalakulás mára már befejeződött, ennek közvetlen hatása kevésbé hangsúlyos, de közvetett következményei a mai napig meghatározók. Az elmúlt években egyre inkább előtérbe kerülő tényező az intézményirányítást, illetve az intézményfenntartást érintő változások, amelyek jelenleg még csak néhány egyetemet érintenek. Tanulmányomban bemutatom a magyar felsőoktatást érintő legfontosabb változásokat. Ezek mentén, ismertetem az 1989 és 2020 közötti hallgatói számok alakulását. Továbbá megvizsgálom, hogy ebben az időszakban, hogyan módosult a tanulók létszáma, a megszerzett oklevelek száma, valamint hogyan alakult a külföldi diákok aránya a magyar egyetemeken.

A legfontosabb magyar felsőoktatást érintő változásokat már meglévő tanulmányok mentén mutatom be szakirodalmi másodelemzéssel. A hallgatói arányszámok elemzéséhez a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisát, az Oktatási Hivatal felsőoktatási statisztikáit, illetve a Eurostat adatbázisát veszem alapul.

Földrajzi ismeretek a hon- és népismeret tantárgyban

Juhász Eszter

Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszék, Debrecen

eszterjuhasz7@gmail.com

A földrajztudomány és a néprajztudomány a XXI. században is elválaszthatatlan egymástól. Az oktatásban változatlanul megfigyelhető a két tudomány közötti kapcsolatteremtő funkció. Az edukációban végbemenő tantervi alakítások ellenére a hon- és népismeret tantárgy továbbra is megtalálható és tananyagaiban a társadalmak kultúrái, az életmódok, a társadalmi kapcsolatok, a népszokások, hagyományok mellett számos földrajzhoz kapcsolható ismerettel, úgymint a néprajzi tájak alapos ismertetésével is találkoznak a tanulók. Ebből kiindulva az előadásomban a napjainkban tanítandó hon- és népismeretben megjelenő földrajzi ismereteket kívánom összegyűjteni és bemutatni.

Az ismeretek taglalását, a tantárgyi koncentrációt a makro szintről kezdve, vagyis a 2020-ban kiadott Nemzeti Alaptanterv és a Kerettanterv fokozatáról kezdem. A makro szintű tantervi szabályozástól egészen a mikro szintű tanórai szabályozóig vezetem az elemzést. A 2020-as NAT újításai és jellemzői mellett, szükséges a tankönyvekben található földrajzi elemekre is külön kitérni. Következésképp két tankönyvet választottam, a hozzájuk tartozó munkafüzetekkel együtt: Bánhegyi Ferenc Hon- és népismeret 5. és Baksa Brigitta Szülőföldünk. Hon- és népismeret 5. évfolyam, illetve a hozzájuk tartozó munkafüzetek. A tankönyvek kiválasztásában a jelenleg elérhető tankönyvkatalógusban található lista volt az irányadó.

Az írott utasítások és tankönyvi irányok mellett előadásomban kitérek a saját tanítási gyakorlatom során szerzett tapasztalataimra is. Bemutatom azokat a metódusokat, amelyek segítették oktató-nevelő munkámat a tananyag tartalmak átadásában a digitális világban nevelkedő diákoknak.

Az egészség, az egészségmagatartás mutatóinak vizsgálata a tanulmányi átlag tükrében

**Karácsony Ilona¹, Komlósi Kálmán²,
Karamánné Pakai Annamária¹, Ferenczy Mónika¹**

¹PTE ETK Ápolástudományi, Alapozó Egészségtudományi és Védőnői Intézet

²PTE ETK Sürgősségi Ellátási és Egészségpedagógiai Intézet

**ilona.karacsony@etk.pte.hu, kalmanne.komlosi@etk.pte.hu,
annamaria.pakai@etk.pte.hu, monika.ferenczy@etk.pte.hu**

Vizsgálatunk a gimnáziumi tanulók körében az egészség, az egészségmagatartás protektív és rizikó faktorainak felmérésére irányult. Feltételeztük a tanulmányi átlagok emelkedése együtt jár jobb egészségi mutatókkal és az egészséget védő szokások gyakorlásával.

Kutatásunkat Vas és Zala megyei nappali rendszerű gimnáziumi képzésben részt vevő, 11-12. évfolyamon tanulmányaikat folytató fiatalok (n=337) körében végeztük. Keresztmetszeti, kvantitatív felmérésünk alanyait kényelmi mintavétellel értük el. Saját szerkesztésű és standardizált (SF-36, HBSC, ESPAD) kérdőívvel gyűjtött adatainkat SPSS Statistics 22 programmal elemeztük korrelációs számítás ($p < 0,01$), t-próba, Anova-teszt valamint χ^2 próba ($p < 0,05$) segítségével.

A megkérdezettek átlag életkora 16,79 év (SD:0,79) volt, 64,6%-a volt lány, 69,7%-a élt teljes családban, tanulmányi átlaguk M:4,25 (SD: 0,537) mutatott. A tanulmányi munkát mind az anya (F (7,330)=2,555 $p=0,014$), mind az apa (F(7,329)=2,237 $p=0,31$) iskolai végzettsége befolyásolta. A lányok tanulmányi átlaga magasabb volt (t(328)=3,163 $p=0,02$). WHO által ajánlottak alapján a válaszadó fiatalok 1/5-ét (21,1%) megfelelő mennyiségű, 2/5-ét (45,8%), megfelelő minőségű fizikai aktivitás jellemezte. A tanulók közel fele (50,7%) hétköznapi rendszeresen reggelizett. A zöldség-, gyümölcsfogyasztás közel azonos gyakorisággal jelent meg. Édességet a megkérdezettek közel 1/3-e (32,7%), üdítőfélét több mint 2/5-e (43,7%) napi rendszerességgel fogyasztott. A hazai reprezentatív kutatási adatokkal összevetve felmérésünk vizsgált egészségmagatartás elemei közel azonos eredményeket mutattak kivéve a táplálkozás minőségének indikátorai voltak kedvezőbbek. A tanulók tanulmányi átlaga szignifikáns kapcsolatot mutatott a hétköznaponkénti reggeli fogyasztás gyakoriságával ($r=0,207$ $p=0,001$) és a rendszeres zöldség-, gyümölcsfogyasztással ($r=0,147$ $p=0,007$). A gyakoribb üres kalória fogyasztása viszont kisebb tanulmányi eredménnyel párosult ($r= -0,119$ $p=0,03$). A rizikómagatartások közül a dohányzás (49,3% és 21,1%) és az alkoholfogyasztás (95,3% és 79,5%) élet és havi prevalencia értékeit mértük. Hazai nagy elemszámú kutatási eredményekkel összehasonlítva adatainkat a megkérdezett diákok körében minimálisan nagyobb arányban voltak a rendszeresen dohányzók. Rizikómagatartás vizsgált elemeit a tanulmányi eredménnyel egybevetve a dohányzás havi prevalencia értékeinél mutatkozott jelentős különbség ($\chi^2=13,079$ $p=0,04$); a 4,5 feletti tanulmányi átlag esetén a rendszeresen dohányzók száma közel fele volt a nem dohányzókhoz viszonyítva (26,5-50,9%) míg 3,5 alatti teljesítménynél ez arány fordított volt (13,6%-6,9%). Az általános egészségi állapot szubjektív (általános egészségi állapot, vitalitás, mentális egészség) és objektív (chornicus betegség gyakorisága) mutatói az országos átlagtól számottevően nem tértek el. A tanulmányi átlag gyenge és pozitív irányú korrelációt csak az általános egészségi állapottal ($r=0,132$ $p=0,016$) mutatott.

Kutatási eredményeink alapján a jobb tanulmányi átlag kedvezőbb egészségmagatartással párosult a protektív tényezőket elősegítette, míg a negatívakat háttérbe szorította.

Összefoglaló útmutató az intézményi tehetségpont működtetéséről és tehetséggondozásáról

Karl Éva

Várkerti Általános Iskola és Tagiskolái, Szápár

karl.eva@mikrobisuli.hu

A tehetséggondozással kapcsolatos célok, feladatok és elvárások eddig soha nem kaptak még ennyire hangsúlyos szerepet, mint napjainkban. A Nemzeti Tehetség Program (2008) hangsúlyozottan igényli, a köznevelési törvény (2011) pedig elő is írja az iskolai közösségek és a pedagógusok számára a tehetséggondozó feladatok ellátását. A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége lehetőséget nyújt a közoktatási intézményeknek arra, hogy tehetségponttá váljanak, ezáltal hálózatos formában, egymással együttműködve segítsék a tehetséggondozás főszereplőit, a tehetséges fiatalokat.

A Várkerti Általános Iskola és a tagiskoláinak pedagógusai mindig nagy hangsúlyt fektettek a tehetséggondozásra, emellett azonban egyre erőteljesebben fogalmazódott meg körükben az igény, hogy hatékonyabban, tudatosabban kellene segíteni, támogatni a tehetségeket. Ennek köszönhetően a sikeres regisztrációt követően intézményünk tehetségponttá vált, majd ezt követően egy akkreditációs folyamatban való részvétel eredményeként az Akkreditált Tehetségpont címet nyerte el.

A legfőbb kérdés az, hogy hogyan valósulhat meg az intézményben a sikeres tehetséggondozás, mi az a többlet, mik azok a lényegi mozzanatok, hogyan lehet tudatosítani és megszerezni a helyben folyó tehetségsegítő munkát. Összefoglalóm segítségével ehhez a munkához kívánok segítséget nyújtani az intézmények munkatársai, a kollégák és az intézményvezetők számára. Összeállított útmutatómban képet kaphatnak az olvasók arról, hogy hogyan alakult a tehetséggondozás folyamata Magyarországon, emellett kitérek a tehetséggondozás oktatáspolitikai és jogszabályi hátterére is. Ezzel együtt bemutatom a Várkerti Általános Iskola tehetségponttá válásának történetét, ismertetve, hogy tehetségpontként milyen feladatokat kell elvégeznünk, milyen szempontoknak kell megfelelnünk, annak érdekében, hogy a tehetséggondozást sikerrel meg tudjuk valósítani oly módon, hogy az megfeleljen a tehetségpontot rendszeresen ellenőrző szakmai bizottság számára is. Mindezek kapcsán ismertetem a részletes feladatköröket a tehetségazonosítás és tehetséggondozás folyamatain keresztül. Kiemelten fontos, hogy egy tehetségpont valóban tudja, értse, hogy miért is vállalja ezt a feladatot. Útmutatómban erre vonatkozó ötletekkel, módszerekkel, lehetséges eljárásokkal és hasznosítható javaslatokkal ismerkedhet meg az olvasó.

A pedagógusok hanghigiénés állapota

Kelemen Márta¹, Zalai Erika²

**¹Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged**

**² Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, Békéscsaba
markelemen@yahoo.com, zalai.erika.bianka@gmail.com
msmartakelemen@gmail.com**

Vizsgálatunkban arra keressük a választ, hogy befolyásolja-e a pedagógusok körében a hanghasználatot igénybe vevő szabadidős tevékenység a hangképzéssel kapcsolatos panaszok mennyiségét; gyakrabban fordul-e elő panasz, azoknál a pedagógusoknál, akik valamilyen, a hanghigiéné szempontjából is károsító tényezővel élnek; a pedagógusok részesülnek-e beszédtechnika oktatásban, és ha igen, akkor hol részesülnek ilyen képzésben.

A kérdőíves kutatást a téma – viszonylag csekély számú – szakirodalma alapján állítottuk össze. Az elektronikus kérdéssort 2020. 02. 29-től 2020. 03. 09-ig lehetett kitölteni, a célcsoportot egy közösségi oldal pedagógusoknak szóló csoportjaiban kerestük fel.

Az elméleti háttér, a kitöltők száma, illetve a kitöltőktől érkezett visszajelzések alapján egyértelmű, hogy a pedagógusok körében milyen nagy arányú a hangképzési problémák előfordulása, ami esetükben akár az eredményes munkavégzést veszélyeztetheti. Fontos lenne, hogy a pedagógusok sokkal nagyobb figyelmet fordítsanak hangjukra. Annak ellenére, hogy a visszajelzések alapján a pedagógusok mekkora arányban küzdenek mindennapi hangproblémákkal, a téma szakirodalma, illetve a témához kapcsolódó kutatások száma elenyésző.

Meglepő adatokat kaptunk abban a kérdéskörben is, hogy a pedagógusok és pedagógusjelöltek vajon elsajátíthatják-e képzésük során hangjuk védelmének stratégiáit, vagy a pályájuk kínál-e a hangtechnika fejlesztésére bármiféle lehetőséget.

Kutatásunk bemutatása a konferencia során egyszerre eszköze annak a nem titkolt célnak is, hogy megkíséreljük kitölteni a hangproblémák körüli szakmai űr egy darabját, továbbá olyan megoldásokat keresünk, amelyek segíthetik a pedagógusokat hangegészségük megőrzésében és munkájuk során, a pedagógiai folyamat részeként is integrálhatók a tanulók hanghigiéniájának karbantartásához. Célunk: utazás a mindannyiunk gégeje körül.

Paap János: *Hat hangú ének* (1796). Festetics György az iskola teremtő: az olasz nyelv és irodalom szerepe egy főúri család nevelésében

Kendeh-Kirchknopfné Farkis Tímea

**Pécsi Tudományegyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar
Újlatin Nyelvek és Kultúrák Intézete, Pécs
farkis.timea@pte.hu**

Előadásomban röviden ismertetem gróf Festetics György iskolateremtő tevékenységét és fia, Festetics László nevelésének alapelveit tartalmazó Plánját (Festetics György, 1799). A magyarországi főúri nevelés alapvetéseit ismerhetjük meg a Plánumból, amelynek elemzését (Lakatos, 1910), a gyermek Festetics László tanítóival kötött szerződés bemutatásával egészítjük ki. E korabeli dokumentumok vizsgálata alapján, előadásom központi eleme a grófi könyvtárban található Paap János által írt nyelvkönyv (Paap, 1796) elemzése nyelvtörténeti és nyelvpedagógiai szempontok mentén. *Paap János Hathangú ének avagy hat nyelveken folyó kérdezkérdésekre s feleletekre egyformán elintéztetett magyar, deák, német, anglus, francia s olasz nemzeti beszélgetések* (1796, Buda) című nyelvkönyve a Festetics család könyvtárában is megtalálható. A mai értelemben vett nyelvkönyvek elődjének tekinthető, inkább társalgási kiskönyvként használt mű elemzése hiánypótló. Kordokumentum, melynek segítségével nemcsak a leggyakrabban használt 18. századi szófordulatokat ismerheti meg az olvasó, hanem ebből tökéletesen kirajzolódik az a társadalmi közeg, amelyben a könyv dialógusainak szereplői mozogtak. Előadásomban kitérek a 18. század oktatáspolitikai helyzetére, hiszen, mint ismeretes az 1790-es országgyűlésen döntöttek arról is, hogy a magyar nyelv oktatását kötelezővé teszik a magyarországi iskolákban. Ez az az időszak, amelyben Festetics György iskolákat alapít, és párhuzamosan gondoskodik fiának neveléséről, amely koncepciónak központjában a nyelvtanulás is kiemelkedő fontosságú. Gyermek nevelését, azon belül az olasz nyelv oktatását Festetics György tette Takáts Józsefre bízta, akinek nevelői és kiadói munkássága egyaránt kiemelkedő, megkerülhetetlen. Előadásom zárásaként kitérek a Festetics kastély főúri könyvtárának olasz nyelvű könyveinek rövid ismertetésére, hiszen ez az a közeg, amelyben az ifjú Festeticsek megismerhették, tanulmányozhatták az itáliai irodalom, történelem, zene kiemelkedő szerzőinek munkáit.

A közös nyomozás izgalma – A krimi műfaja tanításának tapasztalatai hetedik évfolyamon

Kiss Dávid

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger
davidkiss.szada@gmail.com

A 20. század második felében – az első egységes tantervek bevezetése óta – a magyartanítás szemlélete, a tananyag, a kötelező olvasmányok rendszere alig módosult. Bár egy jó ideig megfelelően teljesítette a társadalom és a munka világa felől érkező elvárásokat, az informatikai technológiák robbanásszerű elterjedése utáni generációk megváltozott igényeinek, valamint a kompetencialapú/képességfejlesztő oktatásból gyökerező társadalmi elvárásoknak már nem képes megfelelni. Az oktatási szakemberek, gyakorló magyartanárok és kutatók közül egyre többen rendszerszintű változásokat szorgalmaznak, sokak szerint a magyartanítás – a szükséges reformok bevezetése nélkül – az elkövetkező években válságba kerülhet.

Ennek a válságnak az első tünetei a fiatalok olvasási szokásainak negatív irányba mutató tendenciái. Az utóbbi évek olvasási szokásokat vizsgáló felmérései rámutattak arra, hogy a 13-15 éves korosztályban drasztikusan csökken az olvasás népszerűsége az elektronikus eszközök nyújtotta kikapcsolódási lehetőségekkel szemben. A felmérések tanulsága az is, hogy a diákok számára egyre kevésbé vonzóak az iskolai kötelező olvasmányok, melyek így már nem képesek eleget tenni az olvasóvá nevelés Nemzeti alaptantervben is megfogalmazott célkitűzéseinek, mindemellett viszont egyre népszerűbbek a fantasy, sci-fi, krimi, romantikus irodalom stb. műfajába tartozó könyvek, melyeket szívesebben olvasnak a fiatalok.

Ahogy arra több kutató is rámutatott az utóbbi években (ld. többek között Arató László, Fűzfa Balázs, Gordon Győri János, Manxhuka Afrodita ide vonatkozó írásait), az olvasáshoz fűződő attitűd megerősítése érdekében, a *netgeneráció* igényeinek és elvárásainak jobban megfelelő, a kanonizált irodalmon kívül eső, a populáris regiszterbe tartozó alkotásokat is be kell emelni az oktatásba, hogy a műveltségkövetítés mellett az olvasás az élményszerűséget is jelenthesse a tanulók számára.

Előadásomban gyakorló magyartanárként és kezdő olvasáskutatóként teszek kísérletet a populáris irodalmi alkotások tanítására vonatkozó ismeretek összegzésére, azok olvasóvá nevelésre gyakorolt hatásának konkrét tanórai tapasztalatokkal történő alátámasztására, bemutatva egy, a hetedik évfolyamon feldolgozott *krimi* tanegység tanulói dokumentumait, a tanegységhez és az olvasáshoz kötődő kérdőíves felmérés, valamint tanórai megfigyelések eredményeit.

Amikor karantén diktál: Szivacskezilabdázást előkészítő gyakorlatok online oktatási környezetben

König-Görögh Dóra

**Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar,
Kecskemét**

kgoroghdora@gmail.com

A covid-19 járvány és a vele járó karantén komoly kihívások elé állította társadalmunkat ebben az évben. A pedagógusok számára a legnagyobb nehézséget az addig kevésbé ismert és elterjedt online oktatás és az arra való átállás jelentette, amely nemcsak az oktatási intézményeket, hanem a sportegyesületeket is érintette. A tanárképző intézeteknek is fel kell készülniük arra, hogy a különböző, addig megszokottnak tekintett rítusokat újragondolják a digitális oktatás kontextusán belül.

A testnevelés fontosságát, a rendszeres mozgás pozitív hatásait számtalan kutatás alátámasztja, ezért érezték a szakmában dolgozó szakemberek - testnevelő tanárok és edzők - fontos és jelentős feladatnak, hogy a karantén alatt is folyamatos mozgásra ösztönözzék diákjaikat az online világ segítségével. Jelen előadás szeretne a pedagógusok, illetve az edzők munkájához hozzájárulni azáltal, hogy ötleteket nyújt az online testnevelés óra felépítéséhez, valamint olyan módszertani tanácsokat igyekszik adni, amelyek később, a karantén letelte után, akár kevésbé ideális körülmények között (kiszorulva a tornateremből) is alkalmazhatók kontaktoktatási környezetben.

A hálózattal támogatott kontaktoktatási környezet - amelynek során az internet segítségével, térben és időben szinkronban zajlik az információáramlás és kommunikáció - leginkább az idősebb korosztályoknál alkalmazható sikeresen, ezért én az online oktatási környezet által nyújtott lehetőségekre fókuszálok, tekintve, hogy túlnyomórészt az alsó tagozaton oktatok. Saját oktató videókat készítettem diákjaim számára, ezek legfőbb előnye éppen az volt, hogy időtől és helytől függetlenül álltak rendelkezésre. Döntésemet empirikus kutatásokra alapoztam, amelyek szerint az online oktatás akkor a leghatékonyabb, ha oktatóvideókat használunk, hiszen ezek egyszerre több érzékszervre is hatnak, méghozzá egyidőben. Szem előtt tartottam továbbá a szülők leterheltségét, s szerettem volna, ha a diákjaim önállóan, szülői segítség nélkül is boldogulnak a gyakorlatokkal. Ebben az előadásomban a szivacskezilabdázást előkészítő gyakorlatok különböző variációit mutatom be, amelyeket kis helyen is el lehet végezni, akár a lakásban vagy az iskola folyosóján. A középpontban a labdás ügyesség, a koordinációs képesség, a ritmusképesség, a támadó és védekező technikai elemek elsajátítása és fejlesztése áll. A célom az volt, hogy a feladatok egyrészt változatosak legyenek, és önállóan - esetleg párban - végezhetőek, másrészt pedig az, hogy kisebb módosításokkal több korosztály számára is élvezhető és egymással kombinálható gyakorlatokat állítsak össze.

Zeneoktatás a járvány idején – a tanárképző szemével

Körmendy Zsolt

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest

kormendy.zsolt@zeneakademia.hu

A távoktatás 2020 márciusában kezdődő időszakának legelején nyilvánvalóvá vált a zenetanárképzés résztvevői számára, hogy azonnali cselekvési tervet kell kidolgoznunk, és felmutatni a távoktatásban rejlő lehetőségeket a képzésben részt vevő kollégák és a hallgatók előtt annak érdekében, hogy a képzés, és benne az alap- és középfokú iskolai gyakorlatok tovább folytatódhassanak. Egyik pillanatról a másikra időugrás-szerű lépésre kényszerültünk, és a zeneoktatás évszázados hagyományainak egy részéről átmenetileg lemondva vetettük bele magunkat egy korántsem várt „huszonegyedik századi” zeneoktatási helyzetbe, amely gyors szemléletváltást, módszertani repertoárunk felfrissítését, digitális kompetenciáink rohamos ütemű fejlesztését és még egy sor, korábban lehetetlennek és nemkívánatosnak tűnő lépést követelt mindannyiunktól.

A jelenléti oktatást felváltó, e-learninggel megvalósuló távoktatás kezdetén a Zeneakadémia tanár szakos hallgatói körében felmérést végeztem, a tanév végén pedig részletes beszámolót és reflexiókat kértem tőlük a távoktatással kapcsolatos attitűdjükről, előzetes meglátásaikról, majd tapasztalataikról, és a bennük végbement változásokról, magáról a tanulási folyamatról. A második hullám során pedig nagy gyakorlattal rendelkező, magasan képzett gyakorlatvezetőink körében készíték felmérést az előző év immár leülepedő tapasztalatairól, az távoktatásos korszak pozitív mozzanatairól, amelyek termékenyítőleg hathatnak további oktatói munkájukra.

Az előadás részben ezeket a tapasztalatokat a összegzi, részben megkísérli azokat átfogó didaktikai, módszertani kontextusba helyezve, kimondottan a hangszeres zenetanítás-tanulás területén megfogalmazható konzekvenciákat, a fejlődés lehetséges irányait felvázolni.

Nyelvtanárképzés az online térben

Kovács Gabriella

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Targu Mures

kovagabi@yahoo.com

A 2020-as Covid-19 világjárvány kitörésének következtében az oktatási intézmények komoly nehézségekkel szembesültek, és az online tanításra és tanulásra való áttéréssel próbálták biztosítani a folytonosságot. Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy ez az áttérés felkészületlenül érte az érintetteket, hiszen az online tanítás és tanulás olyan tudást és készségeket igényel, amelyekkel sok tanár és tanuló nem rendelkezett. Ez a tanulmány bemutatja az online munkára történő áttérés folyamatát a Sapientia Egyetem Tanárképző Intézetében, együttműködve a nyelvtanárképzésben részt vevő fordító és tolmács szakos hallgatók egy csoportjával. Egy interjú keretében arra kértük hallgatóinkat, hogy számoljanak be az alábbi kérdésekkel kapcsolatos személyes tapasztalataikról: melyek az online és offline nyelvoktatás előnyei és hátrányai; milyen változások tapasztalhatók a hallgatói autonómiában; hogyan változott a tanár szerepe; melyek az online oktatásra való áttérést követő nyelvtanítás jövőbeli perspektívái; milyen nehézségekkel szembesültek ebben az időszakba; a folyamat során milyen új tapasztalatokra tettek szert, milyen új technikákat, módszereket ismertek meg; milyen korábbi tapasztalataik voltak a digitális kommunikációs eszközök, az e-learning platformok és a digitális tanulásmenedzsment rendszerek nyelvtanulás során történő felhasználásával kapcsolatosan. A válaszok alapján levont tanulságokat fel szeretnénk használni a nyelvtanárképzés naprakész tananyagának kialakításában, figyelembe véve a nyelvtanításban a közeljövőben bekövetkező lehetséges paradigmaváltásokat.

Móra Ferenc művei az olvasókönyvek tükrében

Kovács-Krassói Anikó

Móra Ferenc Múzeum, Szeged

krassoi.aniko@gmail.com

Móra Ferenc egyike a magyar kultúrtörténet legismertebb alakjainak. Az író, költő, újságíró, régész és múzeumigazgató nevéből számtalan közintézményt és közterületet neveztek el szerte az országban, ám Móra konkrét művei és kulturális tevékenysége ennek ellenére kevésbé ismert. A közoktatásban az általános iskola alsó tagozatán jelenik meg gyermekíróként, művei közül rövid verseket, elbeszéléseket, meséket olvashatnak a kisiskolások. Kötelező olvasmányként egyre kevésbé van jelen – bár évtizedekig mindenki számára tananyag volt a *Kincskereső kisködmön* című önéletrajzi elemeket tartalmazó regénye, mára már csak fakultatív módon foglalkoznak vele. Az alsó tagozatos tankönyvek idézett Móra-műveiben elsősorban a következő témák jelennek meg: a természet szépségei és törvényszerűségei, a szegénység, család, mesék, történelmi legendák. Feltételezésem szerint ezek az alkotások mára már nem tudnak maradandó nyomot hagyni Mórával kapcsolatban, s mivel sem felső tagozatban, sem középiskolában nem jelennek meg további írásai, mára méltatlanul elfeledett alakja a magyar irodalomtörténetnek.

Kutatásom során arra keresem a választ, hogy van-e, s milyen változás érhető tetten Móra Ferenc műveinek közlése során. Az alsó tagozatos olvasókönyvek vizsgálatán keresztül azt elemzem, hogy mennyiségi vagy tartalmi változás nyomon követhető-e az elmúlt évtizedek során. Előadásomban azt kívánom bemutatni, hogy Móra Ferenc halála, azaz 1934 óta mely olvasókönyvekben és milyen témában jelennek meg munkái, valamint részletesen kitérek a jelenlegi tankönyvek Móra-tartalmaira az egyes tankönyvcsaládok közötti összehasonlításban.

A magyar nyelv két arca: Nyelvi minták és feladattípusok az újabb alsó tagozatos nyelvtankönyvekben a funkcionális nyelvreírás nézőpontjából

Kovács Tibor Attila

**Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar,
Kecskemét
kovacs.tibor@kre.hu**

Az anyanyelvoktatásban egyetértés van abban – és a fejlesztésüket is az motiválja –, hogy az általános iskolákban olyan nyelvtanoktatásra van szükség, ami támogatja a kommunikációt, a szövegértést és az idegen nyelvek tanulását.

A kontextus, az élőnyelv középpontba állításával lehetőség van arra, hogy a nyelvi tevékenység vizsgálatakor ne csak önmagában a belső formáknak tulajdonítsunk magyarázóértéket, ugyanis a nyelvben a szabályokból nem vezethető le a jelentés és a funkció, mindez a nyelvi működés során, meghatározott szituációban jön létre.

A funkcionális nyelvszemlélet lényegében először a magyar mint idegen nyelv oktatásában és az ezzel kapcsolatos tankönyvi fejlesztésekben jelent meg, ám az elmúlt években olyan 3-4. osztályos tankönyvek jelentek meg, amelyek már erre a nyelvszemléletre és nyelvreírásra épülnek.

A dolgozat fő kérdése az, hogy milyen indukciós szövegformák és feladattípusok jelennek meg az új kiadványokban az előzőekhez képest – amelyek leginkább leíró, formaközpontú nyelvi elemzésre épültek. Miben állhat a különbségek és a hasonlóságok eredete? Mindezek a változások hatással vannak-e a tankönyvek minőségi jellemzőire?

A kérdések tisztázásához két tankönyvcsaládot hasonlítok össze, mivel a tankönyv továbbra is az egyik legfontosabb oktatási eszköz az alsó tagozatos oktatásban, ezért feltétlenül alkalmas a téma metodológiai és tantárgypedagógiai tisztázására.

Mivel a vizsgálat során elsősorban szerkezeti elemeket, az elsajátítást segítő eszközöket vizsgálom: szöveg, kérdés, feladat – mindezeket a tankönyvanalízis módszerével teszem, hiszen bizonyos jellemzőket adatszerűen fogok rögzíteni az összehasonlítás érdekében.

Az összehasonlítás célja nem csupán tartalomelemzés, hanem a tankönyvek nyelvi világképének a vizsgálata is, hiszen a tankönyv az oktatás szocializációs tényezője egyben. Ily módon fontos és releváns információ a vizsgálandó könyvekkel kapcsolatban az is, hogy a nyelvről, a nyelvhasználatról milyen képet közvetít.

Tananyagok minőségvizsgálatának lehetőségei

Kovács-Veréb Lilla

**Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar,
Kecskemét
vereb.lilla@kre.hu**

A tanulmány célja megismerni és bemutatni a tananyagok minőségének vizsgálati módszereit, különösképp a tananyagok hatás- és bevélszvizsgálatát.

Hatásvizsgálat során a vizsgálatot végzők elemzik az egyes fejlesztések (programok/beavatkozások) hatásait, míg a bevélszvizsgálatok az adott fejlesztés (program/beavatkozás) megvalósíthatóságára fókuszálnak, tehát arra keresik a választ, hogy az adott fejlesztés (program/beavatkozás) működik-e a gyakorlatban, s bizonyítható módon javítja-e – de semmiképpen sem rontja – a tanulási eredményeket.

Az említett vizsgálati módszerek kiindulópontja a tananyagfejlesztés lehetőségét szem előtt tartva az általános elvek és standardok meghatározása. Ilyen elv lehet többek között a tananyagok akkreditációnak való megfelelése, vagy azok kompetenciaalapú megközelítése, de maga az önszabályozó tanulás is.

A két vizsgálati módszer – a hatás- és bevélszvizsgálat – által nyert eredmények megismerése és értelmezése segítségünkre lehet a teljesség igénye nélkül például a további tananyagok tervezésében, fejlesztésében, valamint azok komplex értékelésében és elemzésében is.

A tananyagok minőségének vizsgálata mindig aktuális téma. Ma a COVID-19 Pandémia időszakában, mely egy speciális helyzetet teremtett az oktatás területén is, a digitális tananyagok minőségének vizsgálata válik fontos feladattá, hiszen a digitális tananyagokkal az oktatás eredményessége is növelhető.

Annak megállapítása, hogy egy tananyag -legyen az hagyományos vagy digitális- megfelelő hatást ért-e el, illetve bevált-e, csak úgy lehetséges, ha azt a gyakorlatban kipróbáljuk, és a megvalósítást folyamatosan nyomon követjük. Ez a folyamat, tehát maga a vizsgálat elősegítheti a fejlesztések minőségének és eredményességének javulását is.

Minőségi oktatásról pedig kizárólag akkor beszélhetünk, ha az egyszerre teljesíti az oktatás a hatékonyság mellett az eredményesség és méltányosság kritériumait is.

Az élettársi viszony jelentésének értelmezése fiatal magyar egyetemisták körében

Kozek Lilla Katalin

**Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola,
Neveléstudományi Doktori Program, Debrecen**

lilla.kozek@gmail.com

A családi életre nevelés területe Magyarországon az 1970-es évek óta közoktatási téma, bár időben ezzel párhuzamosan a katolikus egyház is kötelezővé tette a házasságra készülő felnőttek felkészítését, változó tematikával és módszertannal. A családi életre nevelésen belül a párkapcsolati kultúra oktatása magában foglalja az értékek, szerepek és célok kimunkálását éppúgy, mint a szükséges készségek gyakorlását. Jóllehet, frontális jelleggel lehetséges ismereteket átadni, éppen a személyes élettörténeti hátterek különbözősége miatt a párkapcsolati kultúra oktatása nem hagyományos oktatói feladatot jelent: első lépésként szükséges annak felmérése, milyen alapról indulnak, milyen fogalmi készlettel rendelkeznek az oktatási folyamat résztvevői.

Ennek a felmérésnek kiindulópontja lehet a nagymintás szociológiai vizsgálatok elemzése. A Magyar Ifjúság Kutatás négyévente 8000 fiatal válaszait gyűjti össze.

Az anyaországi adatok az első élettársi kapcsolatra 20,5 évesen kerül sor, bár e kapcsolati forma aránya a teljes mintán belül elenyésző. Mindez eltér attól, amit a KSH mikrocenzus adataiból leszűrhetünk: a 15-29 éves nők 18, a férfiak 11,5 százaléka él élettársi kapcsolatban.

Az adatok eltéréseinek magyarázata lehet, hogy az élettársi kapcsolat fogalma az egyes kontextusokban nem azonos. A KSH adatai szerint valójában többen élnek együtt, mint ahányan a Magyar Ifjúság Kutatásban élettársi viszony fenntartásáról számolnak be. Hipotézisünk szerint ennek az eltérésnek az oka a fogalom sajátos értelmezése. Kutatásunkban fiatal egyetemisták között végeztünk fókuszcsoporthoz interjúkat: két csoportban 25 főt kérdeztünk a fogalom jelentéséről és a fogalomhoz való szubjektív viszonyulásról.

Eredményeink alapján az élettársi viszony kritériumai viszonylag szigorúak: életkorhoz, stabil egzisztenciához és hosszútávra elköteleződő kapcsolati minőséghez kötöttek. Más szóval nem lehet „élettárs”, aki túl fiatal, nem tud tervezni a jövőjével és nem akarja lezárni az életében a „*felfedezés korszakát*”. Az együttélésre ebben az életszakaszban a „*pár*” szó és az életkörülmények összetett körülírása a leginkább használatos. Szubjektíve „*ijesztő, sokkoló*”, ha a vizsgált korcsoportban valaki élettársként gondol magára, mert az öregséget és túl korai lezárást sugall.

Összegzésként elmondható, hogy már a kérdőíves vizsgálatok esetében is szükséges a kutató és a mintában szereplők közös fogalmi készlete, s mindez hatványozottan igaz a kapcsolati kultúra közvetítői, oktatási programjai esetében. Az élettársi jellegű kapcsolatok egyébként is sérülékenyebbek, ezért az oktatás preventív funkciójára ezekben a helyzetekben még inkább szükség lehet.

Komplex Mozgásterápiás fejlesztés a mozgásfejlesztő továbbképzés résztvevői szemszögéből

Kulcsár György, Aggné Pirka Veronika

**(Ki)útkereső Pedagógiai Műhely Kft. (KMT Akadémia), Budapest
Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest
kulcsar.gyorgy75@gmail.com, veronika.pirka@gmail.com**

Háttér: Az elmúlt húsz évben olyan tudományos munkák születtek a gyermek mozgásfejlesztése témában, amelyek részben azonos szempontokat, részben különbözőket vesznek figyelembe a gyermekek mozgásfejlesztése során. Azonosság, hogy mindegyik a gyermek elemi mozgásfejlesztésére teszi a hangsúlyt. Kulcsárnak a gyermekek elemi mozgásfejlesztésére alapozott tudományos-gyakorlati munkája (2019), mozgásfejlesztő tevékenysége, és a pedagógusok számára tartott, akkreditált továbbképzése nyomán a komplex mozgásfejlesztést térképezzük fel a Komplex Mozgásterápiát elvégzett résztvevők szemszögéből.

Cél: Kutatási célunk bemutatni a Komplex Mozgásterápiás fejlesztés jellemzőit, működési mechanizmusát. Szeretnénk feltárni a Komplex Mozgásterápiát elvégzett szakemberek véleményét a komplex mozgásfejlesztésről.

Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a résztvevők (1) mit gondolnak a Komplex Mozgásfejlesztésről, (2) miért a Komplex Mozgásfejlesztést választja, (3) mit gondol, mi a Komplex Mozgásfejlesztés célja, (4) mit vár a Komplex Mozgásfejlesztésről.

Módszer: A Komplex Mozgásterápia továbbképzés résztvevőit nyílt és zárt végű kérdésekkel kérdeztük meg online kérdőívek segítségével. A kutatás két fázisban történt: (1) 2020. nyár, (2) 2020. ősz. Az adatok statisztikai elemzése Excel programmal történt, a nyílt végű kérdésekre adott válaszokat a tartalomelemzés módszerével dolgoztuk fel, valamint a trianguláció módszerének alkalmazása elemzésünk mélységét, a kutatás reliabilitását biztosítja.

Eredmények: A Komplex Mozgásterápiás fejlesztést (1) gyakran olyanok választják, akik gyógypedagógiával, fejlesztőpedagógiával foglalkoznak. (2) Hatékonyak gondolják a Komplex Mozgásfejlesztést, mert az elemi mozgásokra épít. (3) A Komplex Mozgásfejlesztés segíti a tanulási zavarok korrekcióját.

Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek szüleinek nyári táborokkal kapcsolatos tapasztalatainak vizsgálata

Ladányi Lili

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged

ladanyi.lili@jgypk.szte.hu

A közoktatásban egyre növekszik az igény az inklúzióban jártas pedagógusok és inkluzív szemléletű intézmények iránt. Ez az igény megjelenni látszik a szabadidős programokon, a tanórákon kívüli tevékenységekben, így a nyári táborok kapcsán is. Napjainkban rengeteg gyermek jelentkezik nyári tábori foglalkozásokra, országszerte rengeteg napközis és „ottalvós” tábor áll a rendelkezésükre a szünetben. Az autizmus spektrum zavarban érintett gyermekek számára is kínálóznak táborozási programok, ám ezek jóval szűkösebb lehetőségként, többnyire szegregált keretek között történnek. Hiszem, hogy a hazai szabadidő-pedagógia és táborpedagógia elméletében és gyakorlatában az inkluzív szemléletnek helye van. Ennek kereteit és módszertanát keresve több kisebb vizsgálatot is folytatok a témában. Ez a kutatás szorosan kapcsolódik egy másik általam végzett kutatáshoz, ahol azt vizsgáltam, hogy az autista gyermeket nevelő szülőknek milyen elvárásaik vannak a különböző táborokkal kapcsolatosan, milyen típusú tábort választanának gyermekeik számára. Jelen vizsgálatomban arra keresem a választ, hogy az autizmus spektrum zavarral élő gyermekeknek és szüleinek milyen eddigi nyári táborokkal kapcsolatos tapasztalatai vannak, miben látják az előnyeit vagy a hátrányait a korábbi tábori részvételeiknek, valamint milyen akadályokkal szembesültek korábbi táborválasztásaik során. Ennek érdekében egy online kitölthető kérdéssort állítottam össze, melyet közösségi oldalak szülőcsoportjaiban tettem közzé. Tanulmányom és előadásom e válaszok összegzésén, kvalitatív elemzésén alapul.

Tankockahasználat (LearningApps) a digitális tanrendű oktatás során

Ládiné Szabó Tünde Julianna

Eszterházy Károly Egyetem Gyakorló Általános, Közép, Alapfokú Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézet, Eger
ladine.szabo.tunde@uni-eszterhazy.hu

2020. tavaszán a koronavírus járvány változásokat hozott mindannyiunk életében, nagy kihívás elé állítva a pedagógus társadalmat is. Egyik napról a másikra kellett átállnunk a digitális tanrendű oktatásra. A diákok és a pedagógusok több hónapon keresztül távoktatás formájában dolgoztak, munkájuk során többféle alkalmazást használtak. A LearningApps fejlesztői csapatától kapott információ szerint a távoktatás során jelentősen megnövekedett a LearningApps interaktív oktatási segédeszköz felhasználóinak a száma.

Előadásomban a pedagógusok digitális oktatás során történő Tankocka használatát szeretném bemutatni. Kutatásom célja annak feltárása volt, hogy a LearningApps felületén előállított Tankockákat miként használják a pedagógusok. Hipotéziseim igazolására kvantitatív módszert, az írásbeli kikérdezést használtam. Az adatok kitöltése önként, név nélkül történt, melyre 951 fő vállalkozott.

A kérdőív kitöltése 2020. május 5 – augusztus 13-ig terjedő időszakban történt, mely a LearningApps főoldalára link formájában volt kihelyezve.

Mire kerestem a választ? 5 hipotézist állítottam fel. Feltételeztem, hogy.....

H1. A fiatalabb korosztály számára kedveltebb az alkalmazás, többségében ők használják.

H2. A fő tárgyak (magyar, matematika és környezetismeret) esetében használják legtöbben a kollégák a LearningApps - et.

H3. A digitális oktatás során a „hasonló tankocka készítése” funkció a legkedveltebb a kollégák körében.

H4. A kollégák nagyrészt differenciálásra és gyakorlásra használják az alkalmazást.

H5. A kollégák többsége a magyar nyelvre való fordítás óta használja a LearningApps-et.

Eredmények: A kérdőív eredményeiből kiderült, hogy az alkalmazás főleg a 40-59 éves korosztály számára a legkedveltebb. A tantárgyakat tekintve valóban a fő tárgyak (magyar, matematika és környezetismeret) esetében használják legtöbben az alkalmazást. Ezeken kívül jelentős az angol tantárgyban való Tankocka használat. A feldolgozott adatokból kiderül az is, hogy a „hasonló tankocka készítése” funkció a legkedveltebb a kollégák körében. Napi rendszerességgel használják az alkalmazást gyakorlásra, és hetente többször differenciálásra. A Tankocka használat idejét felmérve az adatok azt mutatják, hogy a kitöltők többsége 3-4, vagy ennél kevesebb ideje használja.

Következtetés: Fontosnak tartottam a kutatás elvégzését, mert így kaptunk több, számunkra lényeges adatot a digitális oktatásban történő Tankocka használatról.

Társas támogatás: Bizalmi kapcsolatok megjelenése narratív interjúkban migrációs fókusszal és azon túl

Ládonyi Zsuzsanna

Semmelweis Egyetem EKK Mentálhigiéné Intézet, Budapest

ladonyi.zsuzsanna@public.semmelweis-univ.hu

A kapcsolati kultúra fejlesztése meghatározó szempontként jelenik meg az egyén és a közösség lelki egészség-fejlesztése vonatkozásában. A különböző kihívásos helyzetekhez való alkalmazkodás során kulcsfontosságú, hogy milyen megküzdési stratégiát választunk, a társas támogatás keresése milyen sikerrel valósul meg.

Célkitűzésem, hogy a továbbiakban bemutassam, hogy migrációs térben a (bizalmi) kapcsolatok kiépítése, kapcsolatok megtartása vagy ápolása milyen jelentőséggel bír az egyén mentálhigiénéje fenntartásában. A kapcsolatok irányulhatnak az otthon maradt rokonokra, barátokra, valamint a szintén diaszpórában élőkre, vagy az osztársadalom többségi, illetve más nemzetiségű tagjaira.

Németországba költözött elsőgenerációs magyarokkal készített narratív életútinterjúim gazdag forrásul szolgálnak a bennük megjelenő (bizalmi) kapcsolatok narratívájának megjelenítésére speciálisan fókuszálva az elvándorlás-elbeszélésekben betöltött szerepükre. A kutatás alapjául szolgáló interjúk tíz, részben Magyarországról, részben Erdélyből és a Vajdaságból származó, fiatalabb és idősebb korosztályhoz tartozó magasabban kvalifikált, illetve középfokú végzettséggel rendelkező magyarral készült. Az iskolai végzettség dimenziója mentén különböző állításokat fogalmazhatunk meg a kapcsolati kultúra, a kapcsolati tőke vonatkozásában, a társas támogatás lehetőségeiről. A feltárulkozó kép a támogató, néhol sorsdöntő szerepet kapó barátoktól, kapcsolatoktól egészen az elvesztésükig terjedően széles skálán mutatja be a példákat a migrációs mezőben értelmezett (baráti) kapcsolatok szerepére, helyére, jellegzetességére külön kitérve az etnikai, generációs és iskolai végzettséggel összefüggő szempontokra. Összességében a migrációs folyamatokban kibontakozó főként bizalmi kapcsolatok alapján a barátság fogalmának újraértelmezéseit is láthatjuk. A „migrációs burok” kibontásán túl, vele összefüggésben a „migrációs potenciál” is definiálásra kerül, ahogy a „neointegráció” fogalmának a kapcsolati aspektusa is kiemelésre kerül. A felsorakoztatott interjúrészleteimmal pedig alátámasztom a kapcsolatépítés, azon belül is a mélyebb, baráti kapcsolatok fontosságát, melyek adott esetben egy élettörténetben meghatározó, sorsfordító szerepet is kaphatnak.

Végezetül javaslatokat fogalmazok meg a (bizalmi, baráti) kapcsolati kultúra fejlesztésére, melyek nemcsak migrációs térben értelmezhetők, hanem általános érvennyel bírhatnak a járványhelyzet miatt fokozatosan izolálódó társadalmunkban.

A családi életre nevelés prevenciók lehetőségei a védőnők és az egészségtanárok munkájában

Lakatos Csilla¹, Martos Júlia², Martos Tamás³

¹ Miskolci Egyetem, Egészségügyi Kar, Miskolc

² Pszichológus egyéni vállalkozó, Budapest

**³ Szegedi Tudományegyetem Pszichológiai Intézet, Szeged
efkadel@uni-miskolc.hu, martosjulia94@gmail.com,
tamas.martos@psy.u-szeged.hu**

A párkapcsolati elégedettség a családi és a párkapcsolati működés egyik legtöbbet kutatott területe, fontos jelzője a párkapcsolatok stabilitásának és minőségének. A párkapcsolat minősége kihat az általános jóllétre, a testi és lelki egészségre. A párkapcsolati elégedettség ugyanakkor szoros összefüggésben áll a párkapcsolaton belüli kommunikációval, ezért annak preventív célú fejlesztése már az elköteleződés korai időszakában, a felnőttkor küszöbén is fontos szerepe van.

Empirikus vizsgálatunk célja házas és együtt élő párok párkapcsolati működésének és elégedettségének kapcsolatfókuszú feltárása David H. Olson családszerkezeti koncepciójának alapján. A keresztmetszeti, kérdőíves vizsgálat résztvevői házas és együtt élő párok (n=282 pár). A vizsgálatban az Olson-féle Családi Teszt negyedik verziója (FACES-IV), Kapcsolati Elégedettség Skála (RAS-H) és a szubjektív egészségi állapotra vonatkozó kérdés szerepel. A vizsgálati mintában található klasztereket hierarchikus klaszterelemzéssel azonosítjuk, majd azokat kvalitatív és kvantitatív módon elemezzük. Az eredmények alapján számba vesszük és elemezzük azokat a kapcsolati jellemzőket, amelyek a kapcsolati működésmód, a párkapcsolati elégedettség, a szexuális elégedettség és az egészségi állapot összefüggésében megjelennek.

Eredményeink arra utalnak, hogy a kiegyensúlyozottan működő, párkapcsolatukkal elégedett párok közös jellemzője a jó kommunikáció, mely egyensúlyfenntartó szerepet tölt be a kapcsolatban. Az eredmények jól hasznosíthatóak a védőnő és egészségtanár hallgatók által végzendő családi életre nevelés keretében a prevenciók célú, oktató programok tervezésekor.

Kiss Áron (1845-1908) vallásos nevelésre vonatkozó vezérelvei

Lehoczky Mária Magdolna

**Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar,
Nagykőrös**

lehoczky.maria.magdolna@kre.hu

A 175 éve született és a 150 éve a nagykőrösi református tanítóképezde igazgatójává kinevezett Kiss Áron szerteágazó tudományos tevékenysége, a tanítóképzésben, a nevelés ügyében való munkássága és elkötelezettsége korunk olvasói számára is hathatós erővel bírnak. Kelemen Elemér 2007-es máig aktuális méltatása szerint „Kiss Áron nevelés- és művelődéstörténeti szerepének, jelentőségének alapos elemzésével, tárgyilagos értékelésével ma még adósak vagyunk.” E tartozáson kívánok enyhíteni azzal, hogy a vallásos nevelésről alkotott vezérelveit a teljesség igénye nélkül bemutatom, melynek alapjául szakcikkei mellett két vezérkönyvét választottam. Ezek egyike – a szintén tudós nagykőrösi kollégával – Öreg Jánossal közös szerzőségű 1876-ban kiadott *„Nevelés és oktatástan”*, másika az 1879-ben sajtó alá rendezett *„A protestáns népiskolai vallástanítás módszertana”*. Mindkettőre igaz, hogy a tanítóképezdek kézikönyvéül jöttek létre, azzal a reménységgel, hogy „a művelt szülék, nevelők és általában mindent tanüggyel foglalkozók olvasmányul is sikeresen használhatják” (Kiss & Öreg, 1876:VI). A vallásos nevelésre vonatkozó szerzői célt Kiss Áron azon bizakodással fogalmazta meg, hogy használható munkát készítsen: „[...] igen jól esnék, ha az ilyen művekkel nem járó anyagi haszon helyett, az lehetne jutalmam, hogy általa protestáns vallásunk tanításáért tettem valami érdemlegest” (Kiss, 1879). Ez kitűnik azon vezérlevelekben, melyek a fent jelzett írásokból kimutathatók, s melyek mai vallásos nevelésünkben sem avultak meg, sőt abban erősítettünk meg általuk, hogy jelen valláspedagógiánk gyökerei nemcsak messzire nyúlnak, hanem táplálói lehetnek a mostani zsengeknek is. Az elvek közül álljon itt ízelítőül néhány: a külhoni és magyar nyelvű szaktudományos és neveléstörténeti források célszerű alkalmazása; a családi nevelés mint az egyház virágzásának forrása, ereje és alapvető volta; a Szentírás és a bibliai történetek súlyponti szerepe; az ismeretszintetizálás mint a hit- és erkölcsstan és az egyes tantárgyak közötti összefüggés kimunkálása; a tanulók életkori sajátosságainak figyelembe vétele; az érzelmi nevelés meghatározó jellege a hitre nevelésben; a tanító mint „a gyermekek előtti vezérfény” személye és jelleme.

Mindezek kibontásában inspirál, hogy a nagykőrösi református hittanoktatók képzéséhez szerényen hozzájárulhassak az elődök lábnyomába lépve, ahogyan az Kiss Kálmán zárszavában olvasható, amelyet a tanítóképző épületének avató ünnepségén mondott 1912. november 9-én: „Legyenek áldottak, kik idesietnek, hogy az evangélium tiszta forrásából merítsenek, hogy a tudomány fáklyája mellett megtalálják a hivatás-, a kötelességtudás útját [...]. Találják meg e falak között a magyar nemzeti nevelés nagy alakjait, de találják meg magát a gyermekeket szerető Jézust” (Osváth, 1939:133).

Szociális képességek fejlődése és pályaszocializáció értelmi fogyatékos személyek „Hit és Fény” közösségében

Magyar Adél

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged

magyarad@t-online.hu

A 2021-ben ötven éves „Foi et Lumière” közösség Magyarországon 1986-ban kezdte meg működését. Az ökumenikus misszió tagjai értelmi fogyatékos emberek, családjaik és segítők. Küldetésüket abban látják, hogy az értelmi fogyatékos emberek megtalálják teljes értékű szerepüket és helyüket a társadalomban és az egyházban. A mozgalom magyarországi megjelenése jóval megelőzte azt a rehabilitációs modell-váltást, amely a nemzetközi trendben az orvosi modelltől az 1980-as évek legvégén megjelenő állampolgári modellhez vezetett. A szükségleteken alapuló állampolgári modell szerint a fogyatékos ember jogai megegyeznek a többi emberével – nincs szükség pozitív diszkriminációra: mindenki egyéni szükségletei szerint, egyenlő jogalapon kap egyéni támogatást, emellett a közösség egyenjogú és felelős tagjaként tekintenek magukra és egymásra. A „Hit és Fény” közösség Chartája szerint *„minden fogyatékos ember teljes személyiség, akinek ugyanolyan emberi jogai vannak, mint másoknak. Különösen joga van ahhoz, hogy szeressék, elismerjék, és tiszteletben tartsák lényét, döntéseit; joga van ahhoz is, hogy megkapja a szükséges segítséget, hogy minden területen – lelki és emberi téren egyaránt – fejlődni tudjon.”*

Az 1980-as évek magyar gyógypedagógus-képzése az adott időszak „képzési” rehabilitációs modelljének keretrendszerében zajlott. A fogyatékos személy „tanuló”-ként jelent meg, cél a tanítás, a funkciófejlesztés, a különféle készségek elsajátításának támogatása volt. Az adott területhez – beszéd, önkiszolgálás, mozgás, tanulás, segédeszköz-használat stb. – értő pedagógus szakember, a „növendéket” az ő bevonása, megkérdezése nélkül tanította arra, hogy hogyan kell mozogni, beszélni, enni, tanulni, gondolkodni. E két, paradigmátikus eltérő rehabilitációs modell értelmi fogyatékos ember-képe párhuzamosan jelent meg azokban a közegekben, ahol a vizsgált időszakban pilot-kutatásunk alanyai, jelenleg gyógypedagógus szakemberek a pályájukra szocializálódtak. A velük készített interjúk részletesen bemutatják a „Hit és Fény” közösségi tevékenységéhez és rendszeres találkozóihoz kapcsolható, az akkori felsőoktatás keretein kívül eső pályaszocializációs hatásokat és szólnak a főiskolai hallgatók egyéni szociális képességfejlődéséről.

Az agrárképzés fejlesztésének lehetőségei és hátrányai az új szakképzési jogszabályok tükrében

Merkei Attila

KMASZC Fáy András Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium, Pécel

merkei.attila.gyorgy@gmail.com

Mint ahogy az agrárium is egy több tudományterületet magába foglaló multifunkcionális társadalmi-gazdasági tevékenység, úgy a gazdásztanulók felkészítőinek is rendkívül széleskörű ismeretekkel kell rendelkezniük, továbbá az oktatási környezetnek kiválóan szervezettnek kell lennie. A mezőgazdaság - szebben kifejezve - a föld megművelése, vagy tágabb értelemben az agrárgazdaság nem csupán termelési tevékenység, hanem életforma, kultúra, egészséghordozó, közösségteremtő, hagyomány, emberi kapcsolatok összessége. A föld, a kenyér, a megélhetés ősi idők óta összekapcsolt fogalmak. A magyarság érzelmi világában mindig többet jelentettek a puszta élelmiszertermelésnél. Véleményem szerint az agrárszakképzés legerősebb láncszemének a középfokú szakoktatásnak kellene lennie, amint az az elmúlt két évszázadban Magyarországon gyakorlat volt. Az iskola szellemisége, egy-egy példaképnek számító pedagógus meghatározhatja a gyerek további sorsát, egész életpályáját.

Dolgozatomban arra keresem a választ: vajon az új szakképzési törvény, és az annak nyomán kialakult oktatásszervezési környezet alkalmasabb lehet-e a rendkívül széleskörű ismeretek közvetítésére, a végrehajtási rendeletek alapján végrehajtott szervezeti átalakítások alkalmasabbak-e a szektor által igényelt ismeretek elsajátítására, mint az elődei voltak. Dolgozatom megírásának célja: követik-e az új szakképzési jogszabályok az örök igazságot: „*A tudományt lehet oktatni, a praxist meg kell szerezni.*” (?)

A XVIII század végétől a mai napig tartó időszak mezőgazdasági és erdészeti oktatásának-nevelésének bemutatására és feldolgozására főleg elsődleges (jogszabályi) és szekunder forrásmunkák irodalmának kutatását végeztem. A forrásanyagok, szakfolyóiratok, jogszabályok, oktatási dokumentumok és újságok tanulmányozásával, a deduktív kutatási módszerhez tartozó analitikus jellegű forráskutatás stratégiájával, a leíró elemzés módszerével időrendben próbálom összeállítani a munkám tartalmi vázát, anyagát.

Vizsgálataim jelentős részét öleli fel a gyakorlati képzés területe, különös figyelemmel a „duális képzésre” és annak értékelésére. Elemzésemben kitérek az elmúlt két évszázad agrár-szakképzési tapasztalataival történő összehasonlításra is.

A hivatás és küldetés értelmezése az ókeresztény pedagógiai irodalomban

Mészáros László

**Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar,
Kecskemét**

meszaros.laszlo@kre.hu

A pedagógiának szüntelen emlékeztetnie kell az embert a hivatására, amit az ókori filozófiák általában az erényes életvezetésben láttak meg. Az embernek az erények által kell munkálkodnia a társadalomban a közjó előmozdításán, mindennek pedig alapot kell jelentenie saját maga nevelésének megvalósulásában is, különösen azon hivatások képviselői számára, akik közvetlenül a személyiség teljessége által teljesíthetik be küldetésüket. Az ókori pedagógiai gondolkodás és praxis fő célkitűzése az erényes létmód kimunkálása volt, így a filozófiai gondolkodás etikára vonatkozó nézetei szolgáltatták a kiindulópontot az intézményes nevelés és oktatás számára.

A keresztény gondolkodás kezdettől fogva nagy jelentőséget tulajdonított a nevelésnek, amire hivatásként és küldetesként tekintett. A tanulmány az ókeresztény irodalom pedagógiára vonatkoztatható szemelvényeiből válogatva a történeti múlt olyan értékeiből merít, amelyek a jelenkori pedagógiai gondolkodás számára is segítséget nyújthatnak az önazonosságának tisztázásához, és elvezethetnek egy olyan pedagógiai elmélet és gyakorlat megvalósításához, ami a XXI. századi pedagógiai kérdések számára is értékes válaszokat és a mindennapokban vállalható pedagógusszerepet fogalmazhat meg.

A tanulmány megerősíteni törekszik, hogy napjaink sajátos történései mellett is kiemelten lényeges a mélyen rejlő üzenetek átgondolása, és ezek által azon gyökerek tudatosítása, amelyek a ma pedagógiájának értékét is meghatározzák: a változó körülmények közötti eredményes helytállás is csak a múlt szellemiségére építve bontakoztatható ki igazán.

A Waldorf-pedagógia módszertani alapjai a vizuális kreativitás kontextusában

Mészáros Tímea

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger

meszarost@ujsk.sk

Jelen tanulmány alapgondolata, hogy a művészettel nevelés kulcsfontosságú szerepet tölthet be a jövő iskolájában. Az általános nevelési célok között ma kiemelt helyen áll a kreativitásra nevelés és ezzel összefüggésben a feladatmegoldó képesség, a tanulási képesség fejlesztése. A vizuális képességek fejlesztésének szükségessége a digitális eszközök elterjedésével elvitathatatlanul vált. Mindennapi életünk képi kommunikációs üzenetei egyenrangúvá váltak az írásos közléssel, a fiatalok körében ez még inkább igaz. A kérdés, miszerint hogyan készítheti fel a ma iskolája a tanulókat az egyre változó jövőre, az alternatív iskolákat éppúgy érinti, mint az állami oktatási-nevelési intézményeket. A magyarországi reformpedagógiához köthető iskolák legnagyobb közösségét a Waldorf-pedagógia alapján működő intézmények alkotják. A Waldorf-pedagógia létjogosultságát jelzi, hogy a Rudolf Steiner által elindított irányzat iránt napjainkban egyre növekszik az érdeklődés, illetve a neveléstudomány újabb és újabb felfedezései összecsengenek Rudolf Steiner nézeteivel. Ugyanakkor a világ hatalmas változásokon ment keresztül 1919 óta, ezért aktuális a kérdés, vajon Steiner vizuális nevelés területén alkalmazott képességfejlesztési módszerei működőképese-e, hatékonyak-e a Z-generációnál? Eljárt-e az idő felette, és ha igen, hogyan nyilvánul meg, mely területeken szorul megújulásra a a steineri művészetfelfogás? És ha nem, miért nem?

A tanulmány a Waldorf-pedagógia vizuális nevelés terén folyó készségfejlesztő tevékenységét tárgyalja. Ezzel egyidejűleg bemutatja a vizuális kreativitás kutatásának diszciplináris háttérét hazai és nemzetközi szakirodalom alapján, valamint kitér a tartalmát meghatározó elméleti megfontolásokra. Ismerteti a Waldorf-pedagógia módszertani alapjait a vizuális kreativitás kontextusában. Elsődleges célja betekintést adni a Waldorf-pedagógia működésébe és nevelési céljaiba a vizuális kreativitással összefüggésben egy most induló kutatási projekt kontextusában. Ha a jövő iskolájában a vizuális kreativitásnak kiemelkedő szerep jut, akkor a kutatás által kapott válaszok szorosan összefügghetnek a vizsgálat tárgyával.

A munka-család konfliktus megélése pedagógusok körében

Mihálka Mária¹, Fúzné Pikó Bettina²

**¹Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Alkalmazott Egészségtudományi és Egészségfejlesztési Intézet,
Szeged**

mihalka.maria@szte.hu

**²Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar
Magatartástudományi Intézet, Szeged
fuzne.piko.bettina@med.u-szeged.hu**

A kutatás célkitűzése annak vizsgálata, hogy a pedagógus munkakörben dolgozók a munka és a család életterületének kettős hatása mentén milyen kihívásokkal néznek szembe. A munka, a család életterülete között keletkezett konfliktusokat milyen előzmények (munkahelyi társas támogatás, munkahelyi szerepkonfliktusok, szerep-kétértelműség; családi társas támogatás, családi szerepkonfliktusok, családi szerep-kétértelműség) és következmények (munkával való elégedettség, családi élettel való elégedettség, az egész élettel való elégedettség) jellemzik.

A kutatás elméleti keretein belül tárgyaljuk: a munka-család interferencia fogalmát, főbb hazai kutatásait, különböző elméleteit napjainkig. Kiemelten foglalkozunk a munka-család konfliktussal, a munka, a család életterületeire vonatkozó előzményekkel, a munka, a család életterületeire és az élet egészére vonatkozó következményekkel.

Módszerek: a pedagógusok mintája szerepelt az adatgyűjtés forrásaként (N=2068; 23-74 évesek, átlag életkor=48,1 év, szórás=8,9 év; 83% nő). A munka-család konfliktust Carlson, Kacmar és Williams kérdőíve alapján, a munkahelyi és családi: társas támogatást Etzion, az elégedettséget Babin-Boles, Staines-Pleck, a szerepkonfliktust és a szerepkétértelműséget Rizzo, House és Litzman, az élettel való elégedettséget Diener kérdései által mértük fel. A leíró elemzéseken túl korrelációelemzést alkalmaztunk az adatok értékeléséhez.

Előadásunkban országos kutatásunk kvantitatív eredményeit kívánjuk bemutatni. A munka-család konfliktus összefüggést mutat a munkahelyi és családi: társas támogatással ($p < 0.001$), az elégedettséggel ($p < 0.001$), a szerepkonfliktussal ($p < 0.001$), a szerepkétértelműséggel ($p < 0.001$).

A kutatás elméleti és gyakorlati relevanciáját erősíti, hogy a munka és a család életterülete között jelentkező kihívások, konfliktusok nagy terhet rónak az egyénekre, amelyeknek a kezelése az egyéni felelősségen túl szervezeti felelősség is. Fontos, hogy az intézmények képesek legyenek hatékony megelőzés és intervenció alkalmazására.

Fordított oktatáson és élménypedagógiai módszereken alapuló oktatás a COVID-19 időszakában digitális szabadulósobák segítségével

Molnár György

BME Műszaki Pedagógia Tanszék, Budapest
molnar.gy@eik.bme.hu

A fordított oktatás (flipped classroom) módszertani megoldás kialakulása az online tömeges tanulási környezetek és rendszerek (MOOC) beindulásával és elterjedésével egyidős. A módszert hatékonysága MOOC orientált környezetekben már az elmúlt néhány évben empirikus úton is bizonyítást nyert. A hibrid tanulási formák közül fordított oktatáson alapuló tanulásszervezési eljárás az egyik legnépszerűbb és legsikeresebb, emellett több modell előfutárának is számít, pl. Eric Mazur peer-instruction modellje és Salman Khan nevéhez fűződő Khan Academy. A Flipped Learning Network értelmezése szerint (2014) a tükrözött osztályterem egy olyan pedagógiai módszer, amelyben a közvetlen tanítás a csoportban történő tanulási térből az egyéni tanulási térbe helyeződik át, és ennek következtében a csoportban történő tanulási tér dinamikus, interaktív tanulási környezetté alakul, ahol a tanár vezeti a tanulókat, akik alkalmazzák a megtanult ismereteket és kreatív módon foglalkoznak a tananyaggal.

Az elmúlt, mögöttünk álló időszakban kialakult helyzetben, a digitális munkarendű oktatás időszakában előtérbe kerültek az online, digitális oktatási technológiák és módszerek mellett a fordított vagy más néven a tükrözött oktatási megoldások szerepe is. E módszert hatásának feltérképezésére egy kötelezően választott nappali tagozatos kurzusunk (71 fős kurzus) esetén bevezettük és alkalmaztuk a fordított oktatási módszert, amelynek lényege az volt, hogy házi feladatként a hallgatók előre megnézték a következő előadásra elkészített dinamikus tanári prezentációt és videókat, így az online előadásokon a tudás mélyítésére, interaktív feladatokra, a visszacsatolásokra és reflexiókra tudtunk fókuszálni. Az online, hálózati alapú kontakt előadások során többször előfordult, hogy röviden áttekintettük a feldolgozandó tananyagot, illetve néhány alkalommal hallgatói kérdések is felmerültek az előadások kapcsán. A választott oktatási módszert a szorgalmi időszak utolsó négy hetében alkalmaztuk a kurzus során. Az alkalmazott új oktatási módszeren túl induktív, empirikus vizsgálatokat is folytattunk a fordított oktatás hasznosíthatóságáról a korábban említett kiválasztott őszi tantárgyi kurzus oktatásán keresztül. A fordított oktatással tanított érintett értékelhető válaszok száma $N=123$ ($N=32+31+30+30$) volt, amelyet egy online Google Forms alapú digitális szabadulósoba illetve egy hozzá kapcsolódó kérdőíves felmérés eszközével mértünk fel. A vizsgált célcsoport számára elkészített szabadulósobás komplex feladatbank a fordított oktatásnak megfelelő előre kiadott elméleti előadásokra épülő tanórai feladatmegoldást mérte a hallgatók körében. A válaszokat az egyszerű leíró statisztikai módszerek mellett sokváltozós elemző eljárással is feldolgoztam SPSS22 program segítségével. Ezek alapján a válaszadók 94%-a pozitív véleménnyel nyilatkozott a kurzusokon alkalmazott fordított oktatás módszeréről és a felkészülés megvalósításáról.

A művészeti nevelés és a tanítóképzés: A DRHE tanító szakos és pedagógus továbbképzésben részt vevő hallgatóinak 'kultúrafogyasztási' szokásai és művészetek iránti attitűdje

Molnár-Tamus Viktória Gabriella, Pinczésné Palásthy Ildikó, Joó Anikó, Szabóné Fodor Adrienne

Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen
**molnar.tamus.viktoria@drhe.hu, palasthy.ildiko@drhe.hu,
joo.aniko@drhe.hu, szabone.adrienne@drhe.hu**

Az Európai Unió oktatáspolitikai iránymutatásai alapján az egész életen át tartó tanulás, s az ahhoz szükséges képességek, transzverzális készségek, kulcskompetenciák fókuszba kerültek annak igényét, hogy az iskolai környezetben tudatos pályorientáció, képességfejlesztés, tanulásfejlesztés, kreativitásfejlesztés, személyiségfejlesztés történjen meg – többek között a művészeti nevelés hatásrendszerén keresztül is. A művészeti nevelés azért lehet meghatározó, mert egyedülálló lehetőségeket képes biztosítani a kreatív, innovatív tevékenységhez, melyeken keresztül egyaránt és egymással párhuzamosan lehet akár közismereti tantárgyi tartalmakat is közvetíteni, akár pályorientációs, képesség- és személyiségfejlesztést is megvalósítani. A művészeti nevelést vizsgáló kutatások igazolják azt a pedagógiai tapasztalatot, hogy a művészetekkel történő foglalkozás pozitív hatással van a személyiség egészére, kognitív és nonkognitív jellemzőire egyaránt, valamint olyan készségekre, amelyek később a munka világában elengedhetetlenül szükségesek lesznek. Ez érvényes a pedagógusoknak tanítványaik körében folytatott tevékenységére, és kiterjeszhető magára a pedagógussá válás folyamatára, annak motivációs, képzési (tartalmi és környezeti) hatásmechanizmusaira. A hallgatók művészeti tevékenységekhez való viszonyát is jelentősen meghatározza az, hogy életük korábbi szakaszaiban családi és iskolai keretek között milyen hatások, benyomások érték őket, mit tartanak követendő mintának. Mindezen elméleti és tapasztalati megfontolások alapján a Pedagógia és Pszichológia Tanszék 2020 májusában egy kutatócsoportot hozott létre vizsgálati céljaink, kérdéseink, hipotéziseink felderítésére. Hol tartunk most a folyamatban? – erről szeretnénk beszámolni e konferencián.

Az enyhe fokú intellektuális képességzavart mutató tanulók személyiségalakulását befolyásoló tényezők

Nagyné Hegedűs Anita

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged

hegedus.anita@jgypk.szte.hu

Jelen előadásban az enyhe fokú intellektuális képességzavart mutató tanulók személyiségalakulását az énhatékonyság vizsgálatán keresztül elemzem. Az énhatékonyság egy olyan kognitív kulcstényező a személyiség fejlődésében, mely számos, a mindennapi hatékony funkcionálásban szerepet játszó területre befolyással bír (például: viselkedés, érzelmek, motiváció, megismerés).

Az énhatékonyság nem csak a felnőttek, hanem a gyermekek életében is fontos tényezőnek tekinthető. Az életkori és a nevelési-oktatási sajátosságokból adódóan leginkább a korai serdülőkortól értelmezhető jelentősége. Kutatásomban felső tagozatos általános iskolás tanulók vettek részt, akik életkori övezetüket tekintve a korai serdülőkorba tartoznak.

Azt, hogy az egyén meg tud-e küzdeni, illetve, hogy milyen sikeresen tud megküzdeni a korai serdülőkorban jelentkező kihívásokkal nagymértékben befolyásolják észlelt képességei, észlelt kompetenciái, melyek gyakran jobban bejósolják viselkedését, mint a tényleges képességei. A számos fizikai-biológiai, kognitív, szociális, érzelmi és környezeti változás stresszt okozhat, illetve az új helyzetekkel való megküzdés során is nehézségekbe ütközhetnek a fiatalok. Ezen esetekben a sikeres megküzdéssel kapcsolatos hatékonysági vélekedések segítik csökkenteni a sebezhetőség érzését és a stresszt, valamint erősítik a rugalmasságot, az ellenállóképességet. Serdülőkorban az énhatékonyság fejlődésére, alakulására ható tényezők leginkább az iskolához, a kortársakhoz és a családhoz kapcsolódnak.

Az egyén személyiségének, valamint önmagára vonatkozó tudásának alakulásában mind családi, mind kortársi, mind intézményes nevelési tényezők szerepet játszanak. A szocializáció fontos feladata az egyén rugalmas személyiségalakulásának elősegítése, reális önismeretének, énképének kialakítása, nem csak a tipikus fejlődésű, hanem a nehézségekkel, bizonyos tekintetben akadályokkal küzdő egyének vonatkozásában is.

Az empirikus eredmények alapján megállapítható, hogy az enyhe fokú intellektuális képességzavart mutató tanulók esetében a fejlődés több területet érintő eltérő alakulása az énhatékonyságot, ezáltal a személyiségalakulást is befolyásolja. A vizsgálat eredményei alapján összességében megállapítható, hogy azonosíthatóak olyan tényezők, melyek befolyással bírnak az énhatékonyság szerveződésére. Az énhatékonyságot befolyásoló összefüggések vizsgálata során azonosíthatóvá váltak olyan kapcsolatok, melyek feltételezhetően intelligenciaszinttől függetlennek tekinthetők, illetve olyanok is melyek populációs-specifikus hatásként definiálhatók.

Technikai műveltség nélkül van-e általános műveltség?

Nemes József

Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar, Szombathely
nj@inf.elte.hu

Magyarországon 1978-tól vezették be a technika tantárgyat a közoktatás 1-10 évfolyamaiba, a korábbi gyakorlati foglalkozás helyett. A technika tantárgy az 5-10 évfolyamon heti két óra, amely alkalmas volt arra, hogy a tanulók az elsajátított elméleti tananyaggal párhuzamosan alkotó tevékenységet is végezzenek. Az 1990-es évek elején az akkori oktatáspolitikára számára a gimnáziumi technika tanítás feleslegesnek számított, így a 9-10-ik tanévekből kivezették a tantárgyat. A későbbiekben csökkentették az évi tanóraszámot, sőt a nyolcadik évfolyamban is megszüntették a tantárgyat. Az elmúlt évtizedekben a közoktatás megmaradt évfolyamain többször változott a tantárgy neve, a 2020-ban bevezetett NAT Technika és tervezés néven nevezte el. A tantárgy megnevezése a brit oktatási rendszerben már 1988 óta létezik, a nemzeti curriculumban, Design and Technology néven.

A tantárgy nevének átvétele – szerencsésebb lett volna a tervezést első szóként használni, hiszen előbb kell tervezni, majd kivitelezni – azonban messze nem fedi le az angol oktatási rendszerben szereplő tantárgynak a tananyagtartalmát, az évfolyamokban való oktatását valamint az évfolyami óraszámát. A tantárgy anyag és eszközkészlete pedig nagyon nagy különbséget mutat a két ország oktatási infrastruktúrájában.

Amennyiben megvizsgáljuk a gazdaságilag és iparilag fejlett országok oktatási tanterveit, megfigyelhetjük, hogy a technika tantárgy társadalmi presztízse, oktatáspolitikai megítélése sokkal erősebb. Ebből következik, hogy a tantárgy anyag és eszköz biztosítása stabil, hiszen az iparilag fejlett országoknak érdekük, hogy a felnövekvő generáció tagjai, ne csak eszközhasználó állampolgárok, hanem céltudatos eszközfejlesztők legyenek.

Angliában a D&T tantárgy fontossága mellett fejlesztő mérnökök, feltalálók teszik le szavazatukat, formálnak véleményt, nálunk nem hallani műszaki szakmai körökben, pl. kamarák vezetőinél, hogy a technika tantárgy fontosságát megemlítenék. Márpedig a tanulók olyan pályák, hivatások felé fognak orientálódni, melyek a közoktatásban felkeltették az érdeklődését. Ha egy adott ismeretanyaggal nem találkozik a tanuló, esetünkben a technikai környezet alakításával, fejlesztésével, akkor jóval kisebb mértékben, döntően a maradékelv alapján fog szakmát választani. Nem beszélve arról, hogy Nagy-Britanniában a D&T tantárgyból érettségi vizsga is tehető, amely nemcsak a műszaki pályák választóinak előnyös, de mindenki másnak is, aki napjaink technikai környezetét tudatosan alkalmazni.

A dolgozat ezt a témakört vizsgálja, és mutat be angol oktatási mintákat az alsó fokú oktatástól a gimnáziumi technikai nevelésig, bemutatva a technikai műveltség általános műveltségbe ágyazásának fontosságát.

Szorongás helyett énhatékonyság: Iskolai konfliktuskezelés és bullying intervenciós lehetőségek művészet alapú módszerekkel

Novák Géza Máté, Horváth Zsuzsanna, Kunt Zsuzsanna, Vass Dorottea
ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Általános Gyógypedagógiai
Intézet

novak.geza@barczi.elte.hu, horvath.zsuzsanna@barczi.elte.hu,
kunt.zsuzsanna@barczi.elte.hu, vass.dorottea@barczi.elte.hu

A kutatással kísért művészetalapú programban konfliktuskezelési alternatívákat, prevenciós és intervenciós lehetőségeket dolgozunk ki Baranya megyei halmozottan hátrányos helyzetű és "különlegesen különböző", tehetséggondozó programban is résztvevő tanulócsoporthoz és nevelőik aktív részvételével. A foglalkozásokon a dráma és színház eszköztárával az iskolai konfliktusok kezelésével és az énhatékonysággal kapcsolatos problémákat vizsgáljuk, teret adva résztvevői szinten a sokszínű csoportos és egyéni perspektívák megmutatásának.

Hároméves dráma- és színházalapú kutatásunk feladatai közé tartozott a programelemet megvalósító kutatói team létrehozása, a külföldi és korábbi hazai jó projektgyakorlatok feltérképezése, a kutatási terv létrehozása és kutatásetikai engedélyeztetése, továbbá a kutatási eszközök és a művészet alapú tréning folyamatának megtervezése. A programelem *elméleti* beágyazottságát két fő bázis adja, a dráma- és színházalapú beavatkozások keretei és koncepciója, a bullying és az iskolai agresszió elméleti háttere, illetve ezek metszéspontjában a nemzetközi és hazai kutatások, jó gyakorlatok feltérképezése. A projekt *gyakorlati* megvalósításának egyik elemét iskolai/kollégiumi szinten az alkotócsoporthoz és kutatócsoporthoz együttműködésében megvalósított fórumszínház-alapú beavatkozás adja, mely érinti az iskola tanulóit és pedagógusait/nevelőit is, másik elemét az iskolai program kevert módszertanú művészetalapú kutatással (Arts-based Research) követése jelenti.

A fórumszínház lényege, hogy védett csoportkeretben az alkotók által bemutatott színházi jeleneteket a fiatalokkal közösen értelmezve döntéshelyzeteket generáljunk, kinyitva ezzel a reflexiók és a részvétel lehetőségét. A kutatás célja feltérképezni a diákok fórumszínházzal kapcsolatos tapasztalatait, melynek fókuszja az elnyomó, az elnyomott és az e helyzetet támogatók/szemlélők viszonya, s mindebből fakadóan a peremhelyzetű egyén alacsony fokú énhatékonysága. A kutatás lényeges tartalmi eleme a jelenségről való diskurzus vizsgálata a módszeren keresztül: résztvevői szinten a bullying jeleinek és szereplőinek (támadó, áldozat, szemlélő), s az egyéni és csoportos felelősségvállalás lehetőségeinek a felismerése.

A kutatás résztvevői-kutatótársai a középiskolás fiatalok 28 fős csoportja, az ötfős alkotói fórumszínház-csoport, a pedagógusok, a kollégiumi nevelők és az empirikus elemeket feldolgozó négyfős kutatócsoporthoz. Kutatási módszerünk fő eljárása a művészetalapú kutatási paradigmán belül a részvételi dráma- és színházalapú akciókutatás (Participatory Action Research). A projekt gyakorlati megvalósításának elemei voltak egy kétnapos fórumszínház-alapú foglalkozás a tanulókkal, valamint egy háromórás pedagógus/kollégiumi nevelői workshop.

Támogató: 2018-1.2.1-NKP – Nemzeti Kiválósági Program

A történelmi Magyarország összeomlása a Horthy-kor történelemtankönyveiben

Olasz Lajos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

olasz@jgypk.szte.hu

Az első világháborús katonai vereség, a trianoni békeszerződés és a történelmi Magyarország széthullását súlyos nemzeti traumaként kezelték a Horthy-korszakban, így ez nagy hangsúlyt kapott a történelemoktatásban is. A tankönyvek az 1918 és 1920 közötti eseményeket elsősorban a polgári iskolák IV. osztályában, a nyolcosztályos középiskolák III. évfolyamán, a VII. osztály egyetemes történeti fejezeteinél és a VIII. évfolyam magyar történelmet záró fejezeteinél tárgyalták. A legtöbb kiadvány, ha bizonyos hangsúlybeli különbségekkel is, kiadótól és kiadási évtől függetlenül alapvetően ugyanazokat az állításokat közvetítette.

A tankönyvek tanúsága szerint az események eszkalálódását az Osztrák–Magyar Monarchia békepolitikájával szemben a nemzetiségek szeparatista törekvése és többi nagyhatalom egymás közötti érdekellentétének kirobbanása okozta. Egyes kiadványokban ugyan megjelent a háborús vereség több tanúsága (téves helyzetmegítélés, anyagi kimerülés), ezt azonban mindenütt erőteljes vitézi nimbusz ellensúlyozta. A Monarchiát és azon belül Magyarországot minden felelősség alól felmentve, a magyar állam széthullásáért az antant államokat, illetve a politikai aknamunkát folytató nemzetiségeket okolták. Hangsúlyozták azonban, hogy a háborút nem a haderő vesztette el, az összeomlást a liberális, demokrata, és bolsevik eszmék és szervezetek megjelenése, a forradalmak kirobbanása idézte elő. Ez vezetett a területek elvesztéséhez, az idegen katonai megszálláshoz és az igazságtalan, méltánytalan békefeltételekhez. Mindez a diákok számára alapvetően azt sugallta, hogy a haladó polgári reformtörekvések veszélyesek, a nyugat hálátlan, a szomszédos népek megbízhatatlanok – de legfőképpen, hogy a megoldást a konzervatív, keresztény, nemzeti politika jelenti, mert ennek segítségével épült újjá romjaiból az ország. Ezt nyomatékosította, meglehetősen direkt módon a számos tankönyvben megjelenő záró fejezet, amely a „magyarság feladatait” foglalja össze.

A hátrányos helyzet, mint társadalmi konstruktum

Pacsuta István

Eszterházy Károly Egyetem, Eger

pacsuta.istvan@uni-eszterhazy.hu

Magyarországon a hátrányos helyzetűeket tekintve a regionális különbségek igen nagyok. Munkanélküliség, szegénység, szegregáció szempontjából az Észak-Magyarországi régió a legkedvezőtlenebb helyzetű területek közé tartozik. E régió az összesített szocio-demográfiai jellemzők tükrében Magyarország egyik leghátrányosabb helyzetű régiójának tekinthető, a szegénység, a hátrányos helyzet valamennyi dimenziója és oki tényezője – bár kistérségenként eltérő mértékben – halmozottan van jelen. Az Eszterházy Károly Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán működő „Hátrányos Helyzet Kutatócsoport” a hátrányos helyzetről alkotott kép feltárására vállalkozott. A kutatás során fontos megismerni azokat a megküzdési stratégiákat, amelyekkel a régióban élő családok élnek. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a korábban kialakult társadalmi reakciók, alkalmazkodási technikák történelmileg, kulturálisan meghatározottak. A hátrányos helyzetről kialakult kép feltérképezése elengedhetetlen feltétele, hogy a különböző beavatkozási módok társadalomba történő beágyazottságát vizsgálni tudjuk. Ezáltal megérthetővé válik, hogy az esetleges sikertelenségek milyen mértékben fakadnak a társadalmi elvárások, beidegződések eltéréseiből.

Mérőeszközként kérdőíves lekérdésezést végeztünk, 300 főt érintő mintán, mely esetén településtípusra vonatkozóan reprezentativitásra törekszünk. A kérdőív főbb dimenziói a hátrányos helyzet értelmezésén túl az oktatás és gyermekvédelemmel kapcsolatos attitűdöket méri fel. Kiemelt figyelmet fordítunk a hátrányos helyzet megítélésére és arra, hogy az oktatás és hátrányos helyzet kapcsolatáról kialakult képet megrajzoljuk.

A kutatás eredményeiből kiderül, hogy a térség lakossága milyen attitűdökkel fordul a hátrányos helyzetűek problémái felé, milyen tényezőkben látja a hátrányos helyzet kialakulásának és fennmaradásának okait. Milyen kiutakat látnak járhatónak a marginális helyzetből való kitörésre? Alkalmasnak tartják az oktatási rendszert ezen feladat megvalósítására?

A vizsgálat „újszerűsége” abban rejlik, hogy nem magát a helyzetet kívánja feltárni, hanem az arra adott társadalmi reakciókat, pontosabban azt, hogy a helyi társadalom milyen képet alkotott a hátrányos helyzetűek csoportjáról és lehetőségeiről.

A magyar alsófokú gazdasági szakoktatás problémái

Pelesz Nelli

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

pelesz.nelli@jgypk.szte.hu

Napjainkban egyrészt a mezőgazdasági, másrészt a szélesebb értelemben vett, általános gazdasági ismeretek, valamint az ilyen természetű tartalmakhoz kapcsolódó képességek és jártasságok újra a neveléstudományi érdeklődés fókuszába kerültek. Egyszerűen azért, mert a társadalmi-gazdasági környezet által olyan sokrétű kihívások érik az oktatás szinte minden szegmensét, amelyek hangsúlyosan megjelenítik – egyebek mellett – a pénzügyekkel, termeléssel, értékesítéssel és a hozzájuk kapcsolódó más részterületekkel összefüggő témák fontosságát.

A kérdéskör neveléstudományi szempontú megközelítéseivel közvetlenül csatlakozik a gazdasági témák pedagógusképzésben betöltött szerepe, a pedagógus munkakör feladataira való előkészítés mikéntje, tartalmi hangsúlyai. A jelenség értelmezése, a oktatási szférára vonatkozó lehetséges iránymutatás megfogalmazása, modellek bemutatása akkor lehet igazán jól kimunkált, ha hasznosítani képes azokat a megállapításokat és tanulságokat, amelyeket a neveléstörténeti kutatás már megfogalmazott. A gazdasági tematika ugyanis koronként és iskolafokonként eltérő módon ugyan, de széles körben tárgyalt és vitatott terület volt.

Előadásomban a két világháború közötti időszak főbb, az alsófokú gazdasági szakoktatást érintő csomópontjait mutatom be, de nemcsak az általános megjelenésüket tekintve, hanem kimondottan a pedagógusképzés szempontjai felől megközelítve. Azt vizsgálom, hogyan jelentek meg az új ismeretek a gazdasági szaktanítóképzésben, tartalmilag mit tartottak fontosnak beemelni a pedagógusok felkészítésébe, milyen gyakorlati megvalósítást képzeltek el, milyen reformjavaslatokat fogalmaztak meg, és hogy mindez milyen átalakító-megtermékenyítő hatással volt a pedagógusképzés korabeli innovációjára. A gazdasági szakoktatást érintő, szakfolyóiratok hasábjain folytatott viták áttekintése mellett bemutatom a szegedi tanítóképző-intézeti igazgató, Becker Vendel kevésbé ismert elképzeléseit a tanítóképzés, azon belül a gazdasági képzés reformját illetően. Becker harmincas években megfogalmazott komplex reformtervének alapos és részletező elemzése lehetővé teszi a téma sokoldalú megközelítését, és -reményeim szerint- olyan problémátörténeti jellegű ábrázolását, amely releváns információkkal járul hozzá a kortárs pedagógiai gondolkodáshoz.

Hátrányos helyzet számokban

Perge Anna

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar, Miskolc

efkppanni@uni-miskolc.hu

A hátrányos helyzetű települések lemaradásainak mérséklésére, az ott élők társadalmi, gazdasági és egészségügyi problémáinak csökkentésére, valamint az egészségmutatóknak a javítására számos intézkedés fellelhető hazánkban.

A 2018-ban elindult több lépcsős Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Program, Abaúj térségében kezdte meg sokrétű kutatását, amely lehetőséget adott 25 település bevonásával a vidék teljeskörű feltérképezésére. Egészségügyi vonatkozásban az érintettek egészségi állapota mellett lényeges, hogy szükségessé vált a mikro-és makrokörnyezet vizsgálata is, úgymint az egészségügyi ellátórendszer jellemzői, a települések infrastruktúrája vagy a veszélyeztetettség és következményeinek visszatükröződése az oktatási-nevelési intézményekben.

A kutatás keretében lekérdezett adatok feldolgozásával kívánjuk a továbbiakban feltárni – a már elvégzett empirikus kutatásaink mellett - a hátrányos helyzet, mint meghatározás mögötti okokat, segítségével a célunk továbbá innovatív területek behatárolása, potenciális beavatkozási pontok meghatározása. A potenciális beavatkozási lehetőségek egyik területe az intézményesített egészségnevelés és egészségfejlesztés, mert az oktató-nevelő intézmények irányítottan tudják a gyermekek részére átadni azokat a tudáselemeket és kompetenciákat, melyek megalapozzák a felnőtt kori egészségmagatartási mintát. A kutatás fókuszában mind az intézményi oktatás – nevelés, mind pedig a szociális tanulás lehetséges formái megjelennek.

Törekedtünk arra, hogy olyan aspektusban vizsgáljuk ezt a sokat kutatott területet, amely a lehető legtöbb szakember kompetenciáját érinti az egészséget, jóllét kialakítását szolgáló, azokat meghatározó területek javítására irányuló intézkedések, támogató programok, egészségfejlesztő programok során. Lényeges, hogy komplexitását tekintve holisztikus szemlélettel kell megközelítenünk; feltárnunk; megoldási javaslatokat tennünk; inspirálnunk, hogy az érintettek változtatásokat eszközöljenek; majd nyomonkövessük a prevenciók folyamatokat és szükség esetén módosíthassunk javaslatainkon.

A változtatásokra irányuló törekvések során fontos a lakosság igényeihez való alkalmazkodás, nélkülözhetetlen az egészségügyi és a nevelési szakemberek rugalmassága. Habár területi egységről, azon belül is településekről nyertük az összesített adatainkat, hangsúlyozni kell az individuális gondozás, az egyéni kompetenciafejlesztés, a személyre szabott tanácsadás és segítség jelentőségét is.

A gondnokság intézménye az érintettek szempontjából: Előny vagy hátrány?

Peszeki Dorina, Cziráki Zsolt, Horváth Péter László

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged

peszekidorina@gmail.com, cz.zsoleszka@gmail.com,

komplexmentor@gmail.com

Az empirikus kutatás közvetlen célja, hogy átfogó képet kapjunk egy magyarországi lakóotthonban élő, értelmi sérült személyektől a cselekvőképességet teljes mértékben vagy részlegesen korlátozó gondnokság intézményéről, illetve a 2014. március 15-én bevezetett támogatott döntéshozatalról. A cselekvőképesség feltárására irányuló kutatásokban általában a gondnokokat, a gondnokság alá helyezési eljárásban részt vevő szakembereket szokták megkérdezni. A kutatási program újdonsága egyrészt az, hogy hangot adunk az értelmi sérült embereknek, közvetlenül őket kérdezzük meg egy új módszerrel, a könnyen érthető kommunikáció segítségével. Másrészt a kutatási programban participatív kutatóként vesz részt Cziráki Zsoltot, aki maga is cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alatt álló személy.

A mai Magyarországon jellemző az, hogy az értelmi sérült személyek helyett és nevében a gondnokok hoznak döntéseket. Ezt helyettes döntéshozatalnak nevezzük. Ennek következményeként sérül az értelmi sérült személyek önrendelkezéshez való joga. A kutatás közvetett célja, hogy a kutatási eredményekkel hozzájáruljunk az értelmi sérült személyek önérvényesítő képességének fejlődéséhez, az önrendelkezésen alapuló életvitel kialakulásához.

A kutatás a konferenciára történő jelentkezéskor folyamatban van. A célcsoportba tartozó személyekkel, összesen 6 fővel az interjút felvettük. Jelenleg az interjúk kvalitatív elemzése zajlik, a „Grounded Theory” elemzési módszerrel és technikával. Így az eredményekről még nem tudunk összefoglaló módon beszámolni.

A kutatási programot a magyar kormány az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében, hét hónapos ösztöndíj formájában támogatja.

Bálint-csoportok szerepe a pedagógusok mentális egészségvédelmében: Elmélet és tapasztalatok

Pintér Márta¹, Kövesi Györgyi²

¹Pannon Egyetem Angol-Amerikai Intézet, Veszprém

pinterm@almos.uni-pannon.hu

²Vécsey János Leánykollégium Budapest

kovesigy@gmail.com

A pedagógiai mentálhigiéné fogalma manapság gyakran jelenik meg a pedagógusok helyzetével foglalkozó szakmai diskurzusban. Értelmezése kiterjed a pedagógus munka lelki egészségvédelmére, s annak specifikus elemeire, az iskolai életterre, az ott kialakuló viszonyokra, kapcsolatokra. Jó esetben mindezek támogatják az ott élő diákok és pedagógusok lelki egészségét.

De mi a valóság? Szakforrások fokozódó mértékben hívják fel a figyelmet a pedagógusok kiégésére, jelezve, hogy a pedagógusok lelki egészsége az átlagosnál nagyobb megterhelésnek van kitéve és, hogy a kiégés szempontjából a pedagógus az egyik legveszélyeztetettebb társadalmi réteg. A pedagógus kiégésének problematikája ördögi körnek tűnik: az okok között az elkötelezett pedagógusi működés jellemzői szerepelnek (emocionális intenzitás, kreativitás, transzperszonalitás, diákközpontú szemlélet); a szindróma viszont rombolja a pedagógus szakmai énképét és munkájának hatékonyságát (általános kimerülés, negatív ön-beállítódás, elszemélytelenedés, gyengülő motiváció és teljesítmény, a kompetenciaérzés csökkenése, szorongás, depresszív hangulat). Kérdés, hogyan lehet ezt kezelni, sőt megelőzni? Egyértelmű, hogy egyedül nem megy, a pedagógusnak segítségre van szüksége.

Személyes megfigyelésünk és tapasztalatunk szerint a pedagógus Bálint-csoport egy lehetséges megoldás. Állításunk, hogy az iskolán belül megvalósítható, rendszeres és folyamatos Bálint-munka az esetfeldolgozó csoport olyan formája, amely pont a kiégés szempontjából kritikus területeken támogatja és kezeli a pedagógust. Biztonságos, megértésre törekvő és elfogadó környezetet biztosít a nehéz szakmai esetek feldolgozására, támogatja a szélesebb kontextusban való gondolkodást, az érzelmek felismerését, tudatosítását és az érzékenyítést. Bátorítja a segítségkérést és a közösséggel való együttműködést, előmozdítja a szakmai önismeret és önértékelés fejlődését.

Jelen prezentációnk és tanulmányunk célja, hogy bemutassa a pedagógusok körében kevésbé ismert és használt Bálint-csoport működését és hatékonyságát. Ehhez az elmúlt néhány év pedagógusi Bálint-munkája során összegyűjtött tapasztalati anyagunk elemzését és következtetéseink összegzését adjuk közre.

Az influenzszerek hatása a kamaszok személyiségfejlődésére

Prievara Dóra Katalin

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Alkalmazott Egészségtudományi és Egészségfejlesztési Intézet,
Szeged**

prievara.dora.katalin@szte.hu

A rajongás új szintre emelkedett a közösségi média által. A példaképek látszólag sokkal elérhetőbbekké, emberközelebbieké váltak, így hatásuk a tizenévesek kialakulóban lévő személyiségére még nagyobb. Ráadásul nemcsak az általuk megosztott tartalmakkal mutathatnak pozitív vagy negatív példákat, hanem a viselkedésükkel is befolyásolják követőiket, például azzal, ahogy az őket érő sértő kommentekre reagálnak, milyen termékek reklámozását vállalják el, milyen karitatív ügyek mellé állnak vagy épp veszélyes kihívások elvégzésére buzdítanak.

Az identitás kialakulásának időszaka serdülőkorban van, ekkor gyakori egy-egy példakép személyiségével való teljes azonosulás vagy a viselkedésének néhány elemében való átvétele. A tinédzserekre jellemző, hogy különösen nagy hatással vannak a kialakulóban lévő testképre a közösségi médiákat elárasztó, manipulált fényképek az idealizált külső megjelenésről. Az influenzszerek által hirdetett könnyen szerzett hírnév és siker ígérete a tizenévesek munkához való hozzáállását is átalakíthatja, gyorsan és minimális erőfeszítéssel kívánnak ők is népszerűséget és pénzt elérni, a fiatalok karriereként tekintenek például az influenzszer mellett a vloggerkedésre és a gamerkedésre is.

Már a magyar köznyelvben is meghonosodott influenzszer, azaz a véleményvezér kifejezés, ami szó szerinti fordításban befolyásolót jelent. Hírességek, szakértők, online tartalomgyártók tartoznak ebbe a csoportba, akik professzionális és profitorientált szintre emelték a közösségi médiában való jelenlétet. Az őket követő fiatalok azonban sokszor nincsenek tudatában annak, hogy a tartalmakat üzleti érdekek motiválhatják. Az influenzszerek számára nemcsak a követők száma fontos, hanem egy aktív közösség kiépítésére törekszenek. A követőik pedig ezáltal megtapasztalhatják a valahová tartozás érzését, a szociális támogatást és osztozhatnak az általuk követett híresség sikereiben. Szülői oldalról nemcsak a gyermekek internethasználati szokásait érdemes követni, hanem célszerű azzal is tisztában lenni, milyen csatornákat és személyeket követnek. Egy modern kapcsolódási lehetőség ez a tizenévesek felé, témát kínálva a közös beszélgetésre és lehetőséget a követendő értékek megerősítésére és a deviáns viselkedési formák azonosítására.

Német orvosok iskolakritikája és pedagógiai munkássága a 19. században

Pukánszky Béla

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged

bela@pukanszky.hu

Fináczy Ernő nyomán szokás a 18. századot pedagógiai századnak nevezni. Tény, hogy John Locke „Gondolatok a nevelésről” (1693) című könyve után sorra jelennek meg a gyermekgondozással és -neveléssel foglalkozó publicisztikák, tanácsadó kézikönyvek, valamint a nevelés jelenségvilágából elvont fogalmak rendszerbe foglalására törekvő tudományos szakmunkák. A közgondolkodás formálódására tett hatásával kiemelkedik ezek közül Jean-Jacques Rousseau híres könyve, az „Emil, avagy a nevelésről” című pedagógiai regény. A nevelés szükségességének és szinte korlátlan emberformáló lehetőségeinek a közgondolkodásban és a publicisztikában való tematizálódása a 19. században tovább folytatódik. A 18-19. század fordulójától kezdve a felvilágosodás emberképében gyökerező pedagógiai vita kiegészül az iskola diszfunkcióiról folyó diskurzussal. Kevésbé tudott tény, hogy ebben a disputában a német orvosok (pl. Karl Ignaz Lorinser és Hermann Cohn) voltak meghatározóan véleményformáló hatékonyságúak. Elsősorban az iskola testi-lelki károsító hatásairól, pszichoszomatikus tünetképző veszélyeiről folytattak egyre hevesebb vitát az oktatási intézmények védelmére kelő pedagógiai írókkal. Kutatásunk e diskurzus egyes résztvevőinek véleményét nyomon követve, primer és szekunder forrásokra támaszkodva rekonstruálja a 19. századi német „túlterhelés-vita” vezérmotívumait. Vizsgálódásunkat kiegészítjük a német orvos-írók pedagógiai tárgyú munkáinak elemzésével. Ezzel érzékeltetni szeretnénk a szaktudományok határainak – ma már szinte elképzelhetetlen – átjárhatóságát abban a korban, amikor az orvosok pedagógiai kérdésekben is állást foglaltak, és némelyek közülük (mint például Johann Christian Heinroth) nevelési szakkönyveket is írtak.

Videotréning alkalmazása a zenetanári munkában

Réti Tamás

Eszterházy Károly Egyetem, Tóth Aladár Zeneiskola, Eger

retitamas82@gmail.com

Előadásom célja egy olyan módszer bemutatása, ami hozzájárul az eredményes zenetanári kommunikációs minták és viselkedésmódok megfigyeléséhez, továbbá a szakmai tudatosság növeléséhez. Napjainkban kutatási eredmények igazolják, hogy a zeneoktatás során a zenetanár olyan komplex pedagógiai transzformációt indukál a növendékben, ami különböző területeken érezhető pozitív hatását. Az eredményes zeneórai kommunikáció a kapcsolatok minőségében manifesztálódik, ugyanis jelentősen befolyásolhatja a tanulók teljesítményét és sikerességét, melyet a tanár-diák interakciókban lehet tetten érni. A kialakult kapcsolat meghatározza, hogy a pedagógusok elérik-e a kitűzött céljaikat, valamint a tanulók milyen attitűdöket, nézeteket állítanak fel a tanulással kapcsolatban.

Az iskolai videotréning (VIG - Video Interaction Guidance) intenzív, segítő módszert 1980-ban Christine Brons holland pszichológus dolgozta ki, melyet először a problémás szituációk feltárására használtak. Mára széles körben elterjedt és különböző területeken alkalmazott: családokkal való együttműködésben, pedagógiai munkában, üzleti, munkahelyi környezetben. Hazánkban az 1990-es évektől elérhető a módszer a Magyar Videotréning képzett trénerai által. Zenetanári alkalmazása hozzájárul a zenepedagógus professzió eredményességéhez, valamint a tanulási folyamat során jelentkező esetleges problémák támogató megoldásához. Az eddigi gyakorlatban a videotrénerek a teljesség igénye nélkül különböző helyzetekben segítettek gyakorló zenepedagógusok munkáját: új tanítási módszerek kipróbálásában és bevezetésében; a tanuló motivációjának fenntartásában és feladatfókuszú figyelmének kialakításában, valamint a növendékhez illő ideális tanulási tempó megtalálásában.

A speciálisan felkészített tréner segíti a pedagógus (kliens) kommunikációs mintázatait, tanórai interakcióit a tanórájukról készült videofelvételekkel vizuálisan is láthatóvá tenni, továbbá az interakció-elemzéssel megmutatni a különböző kapcsolati elemek - odafigyelés, non verbális igen, sorra kerülés, együttműködés, vezetés, irányítás - tanórai megjelenését.

A tréning folyamatában - órafelvétel, visszajelző ülés - a pedagógus a látott pozitív elemek hatására saját erőforrásait kiaknázva aktívan dolgozik, aminek következtében kommunikációja és a tanulóival kialakított kapcsolata fejlődik.

A nevelési attitűd formálódása a pedagógiai és a pszichológiai ismeretek hatására

Roszik Dóra*, Hegedűs Renáta Ildikó**

***Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Alkalmazott Pedagógiai Intézet, Szeged**

****Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger
* roszik.dora@szte.hu, **hegedusrenataildiko@gmail.com**

Hazai és nemzetközi szinten is számos olyan kutatás áll rendelkezésünkre, amelyek egyaránt igazolják azt a feltevést, miszerint egy gyermek szocializációjának legmeghatározóbb színtere a család. Az úgy nevezett elsődleges szocializációs színtér döntő szerepet tölt be a szülő-gyermek kapcsolat kialakításában, nagymértékben meghatározza a gyermek személyiségfejlődését. Ennek oka abban keresendő, hogy egy igen bonyolult és összetett rendszerként írhatjuk le a család működését, ahol a tagok kölcsönösen hatnak egymásra, szüntelenül formálják egymás személyiségjegyeit.

A korunkat jellemző gyors ütemű társadalmi változások átformálták a klasszikus családmodelleket és a családról alkotott képünket. A szülő-gyermek között megmutatkozó viszony, a felek közötti kapcsolat egyéni megítélése meghatározza a gyermek kognitív, érzelmi és szociális fejlődését, ezzel összefüggésben hatást gyakorol a jövőbeni kapcsolatainak alakítására is. A gyermekkor szocializáció a személyes én felszínre törésével veszi kezdetét, rendkívül fontos tehát, hogy a szülők milyen nevelési stílust alkalmaznak, mennyi tudással rendelkeznek arra nézve, hogy milyen minőségű családi légkör a legalkalmasabb gyermekük ideális szellemi és testi fejlődésének megteremtéséhez.

Általánosan felismert, hogy döntően meghatározó a család szerepe az egészséges személyiség kialakulásának céljából, ugyanakkor, bár a 2012-es NAT nevelési elvei között szerepel a családi életre való nevelés eszméje, tananyag szintjén csak a közoktatás azon szagimnáziumi osztályaiban jelenik meg erre vonatkozó ismeretátadás, ahol a pedagógia és pszichológia kötelező tárgyként szerepelnek.

Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy van-e kimutatható különbség a családról, az egészséges személyiségfejlődéshez szükséges szülői magatartásról való gondolkodás tekintetében a középiskolai évek alatt pedagógia és pszichológia oktatásban részesülő, illetve nem részesülő tanulók között. A kutatás empirikus vázát képező kérdőíves adatfelvételre 2019 tavaszán került sor, *Rickel és Biasatti* (1982) 40 elemet tartalmazó kérdőívének alkalmazásával, amely a gondoskodás és a korlátozás két jól elkülöníthető dimenziója mentén méri fel a leendő szülők gyermeknevelésre vonatkozó magatartásmódját, habitusát és az ehhez tartozó értékrendjét hatfokú Likert-skálás kérdések mentén. A vizsgálat kvázi kísérleti csoportját olyan 12. osztályos pedagógiai ágazatos szagimnazista tanulók képezik N=63, akiknek kerettantervében jelen van a pedagógia és a pszichológia tantárgy, a kontrollcsoportot humán tagozatos végzős diákok alkotják N=55).

Hozzáadott pedagógiai érték megjelenése a felsőoktatásban, avagy pályaszocializációs és munkaértékek változása az egészségtudományi felsőoktatásban tanuló diákoknál

Rucska Andrea, Kiss-Tóth Emőke

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar, Miskolc

rucska.andrea@uni-miskolc.hu, ekdekan@uni-miskolc.hu

Jelen társadalmunkba folyamatosan formálódik a munka természete, mely hatással van a munkaerőpiac által generált kompetenciákra, értékekre. Az egészségtudományi területnek meghatározott pályaszocializációs és munkaértékkel célszerű rendelkezni, mely értékek az altruizmus, felelősség, fegyelem, segítőkészség, higiéné értékek köré fókuszál. Mivel a felsőoktatásba bekerülő hallgatók heterogén közegből érkeznek, előtanulmányaik nincsenek, így szemléletmódjuk nem specifikus. A felsőoktatásban dolgozó oktatók feladata a hallgatók attitűdjének kialakítása szociális kompetenciájuk fejlesztésére, pályaezélyesítés, a pályaszocializáció.

A kutatás célkitűzése az egészségtudományi képzésben tanulmányokat folytató hallgatók pályamotivációjának, értékrendszerének, jövőképeinek, elvárásainak megismerése, és az attitűd, illetve értékpreferenciák változásának nyomonkövetése. A vizsgálat során feltárjuk, hogy a képzésben jelen lévő hallgatók kompetenciái milyen arányban változtak, így az oktatók szakmai munkája, pedagógia hozzáadott értéke hogyan befolyásolta az értékorientációt. A kutatás során megismerjük a szakmai identitás alakulását.

A teljes körű adatfelvétel az egészségtudományi képzésben résztvevő 2014-ben belépő és 2019-ben kilépő hallgatók körében történt. A szakmai identitásalakulás indikátoraként tekintett értékek vizsgálata során a Rokeach- és a Super-féle standard érték kérdőíveket alkalmaztuk. A longitudinális méréssel nyomon követjük egy teljes évfolyam a pályaidentifikáció változását.

Eredmények: Rokeach modellje 18 cél- és 18 eszközértéket tartalmaz, azok cél-eszköz felosztásának megfelelően, mely a teljes értékteret reprezentálja. A célértékek az élet elérni kívánt preferált céljaira fókuszál, addig az eszközértékek a viselkedés előnyben részesített módjait sorakoztatja fel.

Vizsgálatunkban a Rokeach-féle célértékek esetében nagyobb változás következett be a tanulmányok során. Jelentős változás mutatkozik a bölcsesség ($p=0,009$), az érdekes élet ($p=0,01$), a szerelem ($p=0,004$) és a vallási értékek esetében ($p=0,01$). Az eszközértékek vizsgálatánál is tetten érhető a változás, de szignifikáns emelkedés csak a higiénés értékek ($p=0,0016$) esetében mutatható ki. A Super-féle kérdőív az életúthoz kapcsolódó értékek mentén vizsgálja az egyének irányultságát. Az egyes értékdimenziók összpontszámai 3 és 15 közé eshetnek, és minél magasabb ez a szám, annál inkább jellemző az egyénre az adott értékdimenzió. Bemeneti mérésnél a társas kapcsolatok voltak a preferált értékek, addig kimenetkor az önzetlenség, áldozatkészség jelent meg elsődleges értéként.

Összegzés: mind a Rokeach, mind pedig a Super kérdőívek eredményeiben megfigyelhető a kisebb – nagyobb változás a hallgatói értékpreferenciákban, mely változások valószínűsíthetően a tanulmányok során bekövetkezett ismeretbővülés, oktatói hatás, így a pedagógiai hozzáadott érték következménye.

Milyen változásokat hozhat az aktualizált Közös Európai Referenciakeret az általános iskolai idegennyelv- oktatásban?

Sárvári Tünde

**SZTE JGYPK Nemzetiségi Intézet Német és Német Nemzetiségi
Tanszék, Szeged
sarvari@jgyk.szte.hu**

A Közös Európai Referenciakeret (röviden: KER) az Európa Tanács dolgozta ki azzal a céllal, hogy Európa-szerte közös alapot teremtsen a nyelvi tantervek, tantervkészítési irányelvek, vizsgák, tankönyvek stb. kidolgozásához. A KER a nyelvtudást, illetve a különböző nyelvi készségekben (szövegértés, beszéd, írás) való jártasságot három csoportba (A: alapszintű nyelvhasználó, B: önálló nyelvhasználó, C: mesterfokú nyelvhasználó) és hat szintre (A1: minimumszint, A2: alapszint, B1: küszöbszint, B2: középszint, C1: haladószint, C2: mesterszint) osztja, ahol az 1-es és a 2-es szám a szinten belüli nyelvtudás erősségét jelöli.

A KER magyar változatát 2002-ben adták ki először, és azóta is alapidokumentumként szolgál hazánkban az idegen nyelvi tantervek (Nemzeti alaptanterv, Kerettantervek), nyelvkönyvek vagy nyelvvizsgák fejlesztői számára. A Nemzeti alaptanterv (Nat 2012, Nat 2020) értelmében az első idegen nyelv tanulását legkésőbb az általános iskola 4. évfolyamán kell elkezdni, de megfelelő feltételek teljesülése esetén az idegennyelv-oktatás már az 1–3. évfolyamban is bevezethető. A 4. évfolyam végén elért nyelvtudás még nem határozható meg KER szintben, de az élő idegen nyelv általános iskolai tanításának célja, hogy a tanulók a 6. évfolyam végére a KER szerinti A1, a 8. évfolyam végére pedig az A2 nyelvi szintet érhék el a tanult első idegen nyelvből.

2020 tavaszán jelent meg a KER aktualizált, új elemekkel bővült ún. kiegészítő kötete, mely egyelőre angol és német nyelven érhető el. Jelen referátum célja egyrészt összefoglalni, hogy a KER új elemei közül melyek vonatkoznak az általános iskolai idegennyelv-oktatásra. Másrészt rá kíván mutatni arra, milyen változásokat eredményezhetnek az új elemek az általános iskolai idegen nyelvi tantervek és nyelvkönyvek fejlesztői számára. Az aktualizált KER ismerete elengedhetetlenül fontos az idegennyelvtanárok, valamint a nyelvszakos hallgatók számára több tanári kompetenciaterületen is, hiszen a szaktudományos és szaktárgyi tudás mellett a tantervi tudásra építünk a pedagógiai folyamatok, tevékenységek szakszerű tervezésénél, értékelésénél és elemzésénél.

A testi-lelki egészség holisztikus megközelítése a mentálhigiénés felnőttképzésben

Somosiné Tésenyi Timea

Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, Budapest

tesenyi.timea@public.semmelweis-univ.hu

A testi és lelki egészség összefüggéseinek kérdései folyamatos kihívást jelentenek az egészségtudomány elméleti és gyakorlati művelői számára. Kiemelten fontos ezen kérdéskörök tudományközi megközelítése a mentálhigiénés felnőttképzések curriculumának folyamatos fejlesztése során, hiszen a mentálhigiéné épp az egyéni és társadalmi szintű lelki egészség megszerzésének, megőrzésének és fenntartásának tudománya. Az ilyen jellegű képzéseken végzett, a lelki egészség megőrzésének segítésére hivatott segítő szakemberek számára elengedhetetlen, hogy átfogó és kellően reflektált szemléletben tudjanak rátekinteni a testi és lelki folyamatok összefüggéseiben és különbözőségeiben rejlő egészségprevenciós és promóciós lehetőségekre. Előadásomban a test-lélek-szellem fogalmának megközelítése során bemutatom a fogalmi és nyelvi meghatározás egzaktságának lehetetlenségét (mit jelent pl. a magyar nyelvben a „lélek” vagy a „szellem” kifejezés), kitérve a testi és lelki folyamatok összefüggéseinek történelmileg változó szemléletére. Meghatározom a dinamikus egészségfogalom egy releváns modelljét és a lelki egészséget működtető személyiségfaktorokat, környezeti és érzékelhető környezeten túli tényezőit. Mindezek mellett néhány példával szemléltetve szeretném bemutatni ezen elméleti és gyakorlati tartalmak módszertani megjelenését a Semmelweis Egyetem Mentálhigiénés és Mentálhigiénés Lelkigondozó képzéseiben. Előadásom célja, hogy számomra is tettenérhetővé váljék az a pedagógiai folyamat, melynek során az elvont, elméleti-fogalmi megközelítésekből következő gyakorlati következmények készségszinten használható értékes tudássá válhatnak.

A tanulók kémiai részecskékkel kapcsolatos ismereteinek feltárása, fogalmi fejlődésük vizsgálata

Sumi Ildikó Katalin

Szent István Gimnázium, Budapest
sumiildiko@gmail.com

Számos felmérés, kutatás támasztja alá, hogy a tanulók természettudományos tantárgyi attitűdje az iskolában eltöltött évek alatt folyamatosan csökken. Közöttük a kémia és a fizika népszerűsége a többi tantárgyétól is elmarad. A kémia tanítása Magyarországon hetedik osztályban kezdődik, és ekkor még a tantárgyak sorrendjében valahol középen foglal helyet, majd népszerűsége meredeken zuhan, és a középiskola végére a legnépszerűtlenebb tantárgyak egyike lesz. A középiskolás tanulók természettudományos ismeretei nemcsak hiányosak, de tévképzetek sokaságával is terheltek. Talán a legproblémásabb a kémiai részecskék, anyagi halmazok, kémiai kötések területe, és ezeken keresztül a megfelelő, helyes részecskeszemlélet kialakítása. Tanári pályafutásom során sokszor szembesülök ezzel, ezért választottam kutatási témául a részecskékkel kapcsolatos tudásuk vizsgálatát.

A most bemutatni kívánt kutatásom a kilencedik (376 fő) és a tízedik (306 fő) évfolyamos gimnáziumi tanulók körében 2019. szeptemberében végzett tudásszintmérő tesztek adatainak elemzése. A minta populációban hatévfolyamos és négyévfolyamos tanulók vettek részt, részben Budapestről, részben egy vidéki városból. Célja annak feltárása, hogy a minta populáció tagjai milyen bemeneti tudással rendelkeznek a tanév elején a részecskék egyes tulajdonságaira, alapvető fogalmakra nézve. A kutatás hipotézisei:

- 1.) A kapott jó válaszok száma és a tanulók nyolcadik évfolyam végén szerzett érdemjegyei között szignifikáns a kapcsolat (A kilencedik évfolyam év eleji felmérésére vonatkozóan).
- 2.) Van különbség a fiúk és a lányok teljesítménye között az egyes évfolyamokon.
- 3.) Van különbség a hatévfolyamos és a négyévfolyamos képzésben tanuló diákok teljesítménye között az egyes évfolyamokon.
- 4.) A tanulók kémiai részecskékkel kapcsolatos ismeretei hiányosak, sok tévképzettel rendelkeznek.

A tanulók már az oktatásba való bekerülés előtt is rendelkeznek természettudományos ismeretekkel, amelyek a mindennapi tapasztalatokon alapulnak. Ezek az iniciális modellek gyakran szembekerülnek az iskolai oktatás során megismert tudományos modellekkel. E kettő keveredése vezethet tévképzetek kialakulásához. A kutatási eredmények, a diákok válaszai alapján bemutatom azokat a főbb hibákat, tévképzeteket, amelyek jellemzően előfordulnak, és a tananyag későbbi megértését, a helyes természet-tudományos gondolkodás kialakulását nehezítik.

A kutatási eredményeket elemezve, értékelve rálátást kaphatunk a felmerülő problémákra, amelyek alapján megoldási alternatívákat kereshetünk, valamint olyan javaslatokat fogalmazhatunk meg, amelyek sikeressé tehetik a tanulók eredményes továbbhaladását a tananyagban, vagy lehetőséget kínálnak a következő évfolyamokon az eredményesebb, hatékonyabb oktatáshoz.

A német nyelv tan differenciált gyakorlásának online lehetőségei

Szász Dorottya

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Nemzetiségi Intézet, Szeged
szasz.dorottya.szte@gmail.com

A német nyelvi struktúrákat érintő kérdések a német mint idegennyelv-tanítás módszertanának örökzöld témái. Korábbi kutatásaim során bebizonyosodott, hogy a német és a magyar nyelv tipológiai és genealógiai különbözőségéből fakadnak azok a nyelvi interferenciák, amelyek a magyar anyanyelvű tanulók számára fokozott nehézséget okozhatnak a német nyelv elsajátítása során. Ezek kiküszöböléséhez differenciált gyakorlatokra van szükség.

Választott témám aktualitását az említett ok mellett egyrészt az indokolja, hogy a 2019/2020-as tanév második felében jelentkező COVID-19 járvány felerősítette a digitális oktatás és az online tanulásszervezés iránti igényt. Másrészt a 2020 szeptemberétől Magyarországon hatályba lépő új Nemzeti alaptanterv is számos olyan irányelvet tartalmaz, amelyek az online térben való eligazodást, a digitális kompetenciafejlesztést tűzik ki célul minden tantárgy, így a német mind idegen nyelv esetében is.

Jelen kutatásom, mely az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2-SZTE-342 kódszámú Új Nemzetiségi Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készül, célja olyan online felületek és tanulásegítő eszközök feltérképezése, amelyek a nehézséget okozó német nyelvi struktúrák differenciált gyakorlását teszik lehetővé. Úgy vélem, a német nyelv tan differenciált gyakorlásának online lehetőségei biztosítják, hogy a tanulási, tanítási folyamatban a tanórákat a tanulócsoporthoz igazítottan (életkor, érdeklődés, nyelvi szintek stb.) figyelembe vételével szervezzük meg, és egyaránt fejlesszük a tehetséges és a lemorzsolódástól veszélyeztetett tanulókat is.

Kutatásom két részből áll. Az első részben a differenciált fejlesztés fogalmát, annak német nyelvi órákon, azon belül is a nyelvi szerkezetek begyakorlásánál hasznosítható elemeit járom körül, megvizsgálom a differenciálás típusait az egyes tantervek és munkaformák szintjén. A kutatás második fele arra tesz kísérletet, hogy a megismert differenciálást segítő eszközök és munkaformák alapján olyan digitális eszközöket és online platformokat azonosítsak, amelyek mind a valós idejű tanóra, mind az online munka összekapcsolásából eredő tanulási térben változatos, differenciált, a német nyelvi struktúrák könnyebb megértését és hatékony begyakorlását biztosító munkafolyamatokra adnak lehetőséget.

Jelen előadás célja a saját tanítási gyakorlatból vett példák alapján annak bemutatása, miként jelenhet meg a mindennapi iskolai gyakorlatban a német nyelvi struktúrák differenciált gyakorlásának digitális lehetősége.

Mit illik viselni? Illemkönyvek szerepe a nők öltözködésében a századfordulón

Szlama Gabriella Zsófia

**Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia és Kommunikációtudományi
Doktori Iskola, Budapest
zsofi.szlama@gmail.com**

Magyarországon a 19. századot a gyors ütemben fejlődő gazdaság és lassan formálódó társadalmi változások jellemezték. A prosperáló egészségügy, a lakhatás és az élelmezés mellett a nők társadalmi helyzete nem változott, a nemek egymáshoz való viszonyában továbbra is az egyenlőtlenség állt fenn – a közvélekedés a férfit tekintette önálló cselekvőnek. A polgári átalakulás ezt a különbözőséget tovább mélyítette, az oktatásból és a politikai jogból is kirekesztette a nőket. Számos korabeli újságcikk született a nő hivatásáról, amelyek leginkább a háztartás körüli és az anyai teendőket részletezték. A társadalmi szerepek mellett a női öltözködés is szigorúan szabályozott volt. A 19. században, de még a 20. század elején is az ún. „úri megjelenés” a társadalmi hovatartozás jelképének számított. Egy fiatal nő (ideértve a középosztályhoz tartozókat) naponta többször átöltözött, utcai viselethez egyszerű díszítetlen szövetruhát húzott, míg a korszón való sétára vagy a látogatásokra selyemből készült öltözékben ment. A színházba szintén külön viselet dívott, amely helyártól függően változhatott. A megfelelő viselkedést, a társas kapcsolatok és az öltözködés szabályait a lányok kiskoruktól fogva otthon tanulták, ezt a tudást pedig a korban nagy népszerűségnek örvendő illemkönyvek egészíthették ki, vagy adott esetben pótolhatták. A 19. században virágzó illemkönyvek kezdetben kioktató hangnemet ütöttek meg, a későbbiek során azonban inkább egy sajátos tanácsadó stílusban íródtak, olvasóikat már felnőtteként kezelve. Ezek az írások elsősorban a középosztály nőtagjai számára készültek, a felsőbb társadalmi rétegbe való illeszkedés lehetőségét is magukba foglalták. Kutatásom során ezt a sajátos történelmi és szociológiai forrásegységűt elemzem tartomelemzés segítségével és vetem össze a kor öltözködéstörténetével; vizsgálatom középpontjába ezen könyvek tanítói szerepe kerül. A korpusz Kalocsa Róza *Az illem könyve* (1884), Censor *Nem illik!* (1886), Wohl Janka *Az illem* (1891), Egy pesti arszlán *A pesti művelt társalgó* (1898), Méhes András *Társalgó* (1903) és Szabóné Nogáll Janka *A jó modor* (1904) című műveket foglalja magában.

A szabadművelődés országos apparátusának szakmai képzése 1945-1948

Szóró Ilona

Könyvtárellátó Nonprofit Kft., Budapest

szoro.ilona@kello.hu

A második világháborút követően kiépülő szabadművelődés új szellemiséget, új kulturális tartalmakat és új módszerek alkalmazását jelentette, melyhez az intézményrendszer személyi apparátusát is meg kellett újítani. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium által kinevezett szabadművelődési felügyelők és hivatali munkatársaik, illetve az Országos Szabadművelődési Tanács által kiválasztott ügyvezetők és előadók felkészítése nagy hangsúlyt kapott.

Az OSZMT fontos kérdésnek tekintette már a személyek kiválogatását is, hogy az érintettek megfeleljenek az új művelődéspolitikai legfontosabb elvárásainak, széleskörű tájékozottság, demokratikus gondolkodás és magatartás, jó szervezőképesség és megfelelő pedagógiai érzék jellemezze őket. A munkájuk ellátását az OSZMT szakmai továbbképzésekkel és a felmerülő problémák rendszeres megbeszélését lehetővé tévő fórumok szervezésével támogatta. Tartalmi és metodikai szempontból komoly segítséget nyújtottak az apparátus felkészítését szolgáló brosúrák, illetve a szabadművelődés központi módszertani folyóiratának, a Szabadnevelési Híradónak, majd az Új Szántásnak a megjelenése is. 1947-ben országos tanácskozások, továbbképzések révén igyekeztek eredményesebbé tenni a szabadművelődés hivatali apparátusának munkáját. Néhány év alatt sikerült egy, a sokszínű kulturális életet hozzáértően koordináló személyi hálózatot kiépíteni, részben, a háború előtt az iskolán kívüli népművelésben dolgozók átképzésével, részben új szereplők bevonásával és felkészítésével.

A különböző politikai szervezetek és pártok azonban egyre inkább igényt formáltak a közösségi művelődést szervezők kiválogatására és képzésére, ezek esetében azonban nem a szakmai szempontok, hanem a kulturális tevékenységen keresztül megvalósítható politikai célok domináltak, így a szabadművelődés szakembereit 1949-től fokozatosan lecserélték.

Középiskolai továbbtanulás előtt álló, különleges bánásmódot igénylő tanulók munkaérdeklődés vizsgálata

Tajtiné Lesó Györgyi

Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger
tajtine.lesogyorgyi@gmail.com

Előadásom célja annak vizsgálata, hogy az általános iskola 8. évfolyamán tanuló, a Köznevelési törvény 4.§ definíciója szerint „*különleges bánásmódot igénylő gyermek*” státusszal rendelkező tanulók (sajátos nevelési igényű-SNI, beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő tanulók-BTMN, kiemelten tehetséges tanulók) továbbtanulási terveiben milyen munkához kapcsolódó érdeklődési területek jelennek meg leginkább. Érdeklődés vizsgálatunkkal így feltárhatóvá válik, hogy a diákok mely ágazatokat, képzési területeket preferálják elsősorban, illetve az iskolai pályaorientációs folyamatban mely területeken volna szükségük további pályaismeretbővítésre és a képzési kínálat alaposabb megismerésére. A kutatás 2020 őszén zajlott egy megyeszékhelyen és a megyeszékhely agglomerációjában működő általános iskolák 8. évfolyamán. A különleges bánásmódot igénylő tanulókat többféle önértékelő eljárással vizsgáltuk, természetesen terhelhetőségüket figyelembe véve. A kutatás során a Holland-féle Érdeklődési irányok és az Érdeklődési területek kérdőíveket használtuk. Mindezen kutatási eredmények kiegészülnek az alábbi háttérváltozókkal: a megkérdezettek neme, lakóhelye, különleges bánásmód státusza. A vizsgálatba bevont különleges bánásmódot igénylő 8. évfolyamos diákok száma összesen 87 fő, közülük sajátos nevelési igényű tanuló 18 fő, beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő tanuló 43 fő, kiemelten tehetséges tanulók 26 fő. Kutatásunk elsődleges célkitűzése az volt, hogy képet kapjunk a középiskolában továbbtanulni kívánó, de SNI, BTMN vagy kiemelten tehetséges tanulói státusszal rendelkező diákok munkaérdeklődési területeiről, figyelembe véve státuszukat, lakóhelyüket és nemek szerinti eloszlásukat. Arra kerestük a választ, hogy mely ágazatokat preferálják leginkább a vizsgált diákok, és a területi képzési kínálatban ezek milyen mértékben vannak jelen. A vágyott képzéshez való hozzáférésben megnyilvánuló, esetleges területi egyenlőtlenségek kimutathatóvá válása szintén fontos célként jelent meg vizsgálatunkban. Kíváncsiak voltunk továbbá, hogy nemek szerinti bontásban láthatóak-e mintázatok, illetve az SNI státusz korlátozó tényezőként megjelenhet-e a választani kívánt képzési terület kínálatában, mert az adott iskola bár indít olyan ágazati képzést, de az alapító okirata nem teszi lehetővé sajátos nevelési igényű tanulók befogadását.

Tudományra nevelés – természettudományos ismeretek közvetítése a nők számára a XVIII. századi Itáliában

Tombi Beáta

**Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Újlatin Intézet,
Pécs**

tombi.beata@gmail.com

A XVIII. századig a természettudományos ismeretek elsajátításán kívül a természettudományos szövegek olvasása is tiltott tevékenységnek számított a nők körében. Még az irodalmi szövegek olvasása is veszélyes volt, mert magában hordozta az öntudatra-ébredés lehetőségét. A felvilágosodás egyenlőségi törekvései azonban új horizontot nyitottak a nőnevelés területén is. Ez pedig többek között azt jelentette, hogy a korábbi századokban tiltott gyümölcsként ismeretes természettudományok egyre fontosabb szerepet kaptak a nevelésben.

Természetesen a biológia, a kémia vagy a fizika tudományának előtérbe kerülése elsősorban azzal magyarázható, hogy a tudományos forradalom időszakához köthető tudományos fejlődés a társadalom minden területén, így az oktatásban is éreztette hatását. Elég csak arra gondolni, hogy az 1700-as évek második felében a nők is átléphették az itáliai egyetemek küszöbét, és orvosi, fizikusi diplomát szerezhettek. Sőt, belőlük kerültek ki a legjobb professzorok is. Természetesen nem mindenkinek volt lehetősége egyetemre járni. Számukra az ismeretterjesztő irodalom XVIII. századi kialakulása jelentette a tudás megszerzésének egyetlen forrását.

Már az első itáliai folyóiratok is fontosnak tartották, hogy olyan cikkek is szerepeljenek kínálatukban, amelyek az elsősorban a feleség, vagy anya szerepkörét gyakorló alsó középosztálybeli nők érdeklődését is felkelthetik. A divat és a gasztronómia mellett pedig egyre több olyan írás is napvilágot látott, amely már a tudomány területére is betekintést engedett, természetesen könnyed, a nők számára érthető módon. Ezek az újságcikkek szolgáltak alapul azon hosszabb lélegzetvételű művek számára, amelyek általában egy tanító, vagy mester segítségével vezették be a természettudományok területén jártassággal nem rendelkező női olvasót a fizika vagy kémia világába.

Előadásomban Francesco Algarotti *Neutonismo per le dame* [Newtonizmus hölgyeknek] és Giuseppe Compagnoni *La Chimica per le donne* [Kémia hölgyeknek] című művén keresztül mutatom be azokat a pedagógiai módszereket, amelyek azon túl, hogy elősegítették a természettudományos ismeretek elsajátítását, arra ösztönözték a női olvasókat, hogy egyre több ismeretet szerezzenek a fizika, a kémia és a biológia tudományterületén.

Konduktori szakértelem a hallgatói nézetek tükrében

Túri Ibolya

Semmelweis Egyetem Pető András Kar, Budapest

turi.ibolya@semmelweis-univ.hu

A hazai és nemzetközi neveléstudományi szakirodalom széles körben tartalmaz kutatásokat a pedagógiai nézetek feltárására, sajátosságaik vizsgálatára, tartalmi szerveződéseik, kapcsolódásaik értelmezésére. A nézetkutatások egyetértenek abban, hogy a jelöltek nézeteinek azonosítása és tudatosítása különösen fontos pedagógussá válásuk folyamatának támogatásához, hiszen nézeteik befolyásolják a képzésben való részvételüket, és kihatnak későbbi pedagógiai tevékenységükre, ún. viselkedési és metodikai mintaként hatnak. A tanulmányban a konduktori szakértelem tartalmáról való gondolkodás hallgatói dimenzióinak értékelését célzó vizsgálat bemutatására kerül sor.

A kutatás ismertetése. A kutatás célja volt feltárni, hogyan vélekednek a képzés elején, illetve a képzés befejezéséhez közel a jelöltek a sikeres és eredményes pedagógusi tevékenységhez szükséges konduktori szakértelemről, melyek ennek a számukra hangsúlyos elemei, valamint megfigyelhető e változás nézeteikben. A Semmelweis Egyetem Pető András Karán végzett vizsgálat elvégzésére egyrészt idősorosan, egy adott konduktorjelölti évfolyam folyamatos, évenként megismételt vizsgálata által, másrészt keresztmetszetvizsgálatban, a képzésben résztvevő I., II., III. és IV. évfolyamos konduktorhallgatók részvételével került sor. A kutatási módszerek közül fókuszcsoporthoz interjúk (N = 20) segítségével, fogalomtérképek készítésével (N = 90), valamint metaforaelemzés (N = 250) keretében törekedtünk a konduktori szakértelemhez kapcsolódó hallgatói nézetek tartalmi feltárására és elemzésére. A fókuszcsoporthoz interjúkra kényelmi mintavételi eljárás alkalmazásával került sor, a végzős IV. évfolyamos hallgatók közül minden harmadik hallgató bevonásával. A fogalomtérképek megalkotására idősoros vizsgálatban, (5-6 fős) kiscsoportban, a metaforák kitöltésére keresztmetszet vizsgálat keretében került sor.

A kutatás eredményei. A metaforák elemzésének eredményei szerint a hallgatók összességében, valamint a hallgatói évfolyamokat külön-külön is figyelembe véve legtöbbször a konduktori szerephez a *segítő*, *gondozó* hasonlatot és a *határterületi szakember* metaforáját fogalmazzák meg; a konduktori tevékenységet elsősorban *segítés-gondoskodásnak* és *összetett tevékenységnek* látják, amelyben megjelenik a pedagógiai tevékenység mellett további területek (egészségügy, gyógypedagógia, pszichológia, szociológia stb.) ismeretének szükségessége is, egy összetett szerep- és tevékenységmintázat. A fogalomtérképek elemzésének eredményei alapján láthatjuk, hogy a konduktori szakértelem szükséges elemeinek száma sokszorozódott, a tudás, a kompetenciák és a személyiségjellemzők fő kategóriáin belül további alkategóriák és az azokhoz kapcsolódó fogalmak jelentek meg. A tartalmi elemzés szempontja szerinti áttekintés során az is szembetűnő, hogyan mélyült, differenciálódott a szakértelem elemeinek megjelenítése, a szükséges kapcsolódó fogalmak kifejtése. Vizsgálatunk alapján az is igazolást nyert, hogy a konduktori szakértelemhez kapcsolódó nézetek a képzés során változnak, bővülnek, összetettebbé válnak.

A drámapedagógia és a történetválasztás mechanikája

Varga-Csikász Csenge

Eszterházy Károly Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger
varga.csikasz.csenge@gmail.com

Hogyan választunk történetet, amikor egy iskolai színjátszó csoporttal dolgozni kezdünk? Milyen módszerekkel segíthetjük a diákok játékát? Milyen eszközök állnak rendelkezésünkre a darab megértéséhez? Mi a gyerek és a csoportvezető viszonya a témához? – hasonló kérdésekkel foglalkoztak a résztvevők azon a rendezvényen, mely 2019. november 30-án a Magyar Drámapedagógiai Társaság és a balassagyarmati Mikszáth Kálmán Művelődési Központ közös szervezésével jött létre. A gyermek-, diák- és ifjúsági színjátszó csoportvezetőknek megrendezett drámapedagógiai módszertani napon – Hajós Zsuzsa és Nyáry Arnold vezetésével – a jelenlévő pedagógusok elméleti és a drámához hűen gyakorlati módszerekkel kerestek megoldásokat a felmerülő szakmai kérdésekre.

A drámapedagógia és a színházi nevelés eszköztárát vizsgálva ma már alátámasztható tény, hogy ez a módszer az érzelmi intelligencia, a helyes erkölcsi magatartás és a személyiség fejlesztésére is pozitív hatást gyakorol. Emellett nemcsak a fiatalokat formálja, hanem a technikát alkalmazó pedagógusokat is optimizmussal tölti fel. A módszertani nap eseményeinek vizsgálatán keresztül felfedezhetjük azokat az önreflexiós pillanatokat, amikor ezek nyíltan megmutatkoznak.

A délelőtti folyamán a szakmai napon résztvevő színjátszó csoportot vezető tanárok a történetválasztás mechanikájának tárgykörét elemezheték ki, alsós, felsős és gimnáziumi korosztályban gondolkozó csoportokban dolgozva. Korosztálytól függetlenül előkerültek olyan kulcsfogalmak, mint a szerep védelme, feloldás és építkezés – utóbbi alatt a darabok témájának körüljárását, megértését és feldolgozását értve –, az életjáték és pszichodráma közötti különbségek. A jelenlévő oktatóknak először vázlagszerűen, majd egy-egy elemet kiragadva gyakorlati feladatban kellett megmutatniuk, hogyan építenék fel különböző korosztályú csoportok részére az egy-egy történetbe való elmerülés foglalkozásait.

Délután már a problémamegoldás került a fókuszpontba, így a nevelők saját szakmai kérdéseiket, tapasztalatukat oszthatták meg a kollégákkal. Többek között szó esett a csoportok célkitűzéseiről, dilemmáiról (irodalmi színpad vagy színpadi előadás), a műsorok kiválasztásáról (szerkesztett műsor vagy előadás), az öncélúság kérdéséről, az eszközhasználat csapdájáról (zene, díszlet, biodíszlet, tárgyak), a sztereotípiákkal való gyakori találkozásokról, és a befejezés sokoldalúságáról.

Az esemény végén olyan szakmai beszélgetésekre is sor került, melyek a színjátszás, drámapedagógia népszerűsítésének tárgykörét érintették: közösség- és kapcsolatépítő és –teremtő, feszültségvezető elemeit is kiemelve, mégis, Jancsi és Juliskaként olykor a nevelési eszközök erdejében tévelyegve, a mézeskalácsházat keresve. Comenius már 1654-ben kiemelte a *Schola Ludus* előszavában az iskolai színjátszás fontosságát: a közönség előtti szereplés segít az összpontosításban, az önfegyelemben, a megfigyelés és az észjárás élénkítésében.

Nevelési-oktatási rendszerünk vezetőképzésének helyzete a felnőttképzés és a pedagógus továbbképzés rendszerében

Vereckei Judit

Tatabányai Tankerületi Központ, Tatabánya
judit.verECKei@kk.gov.hu

Tizennyolc éve foglalkozom oktatásirányítással: pedagógiai intézet igazgatóhelyetteseként, önkormányzatnál és kormányhivatalban oktatási osztály vezetőjeként, a tankerületnél igazgatóként. Ezen munkakörökben a köznevelés minden fenntartású (magán, egyházi, önkormányzati és állami) és típusú (óvodák, iskolák - általános és szakképző -, kollégiumok) intézményével foglalkoztam. A műszaki egyetem vezetőképzésében 8 éve vagyok konzulens és szakdolgozati témavezető, bíráló. Az ELTE Neveléstudományi Doktori iskolájának doktorandusz hallgatója vagyok.

A felnőttképzés sajátos formája a pedagógusok továbbképzési rendszere, melynek külön ágát adják a szakvizsga-képzések. Ezek közé tartozik a közoktatási vezetőképzés is, melynek elvégzése a köznevelési intézmények működését szabályozó rendelet alapján az intézményvezetői megbízás egyik feltétele.

Az előadás bemutatja, hol helyezkedik el nevelési-oktatási rendszerünk vezetőképzése a felnőttképzés megújított rendszerében, az általános vezetőképzések sorában, valamint a pedagógus továbbképzések között. Egyértelműen kiderül belőle továbbá az is, hogy napjaink intézményvezetése milyen felkészítésben vesz részt, esetlegesen milyen fejlesztési irányok jelölhetőek meg az intézményvezetői feladatkör módosulását is eredményező állami fenntartói szerepvállalás megjelenésével. Az előadás célja tehát annak a nyomokonkövetése is, milyen meghatározó változások zajlottak le oktatási rendszerünkben és a változások milyen hatással voltak az oktatási intézményeket vezetők szerepére, valamint kiválasztásuk és képzésük rendszerére. Az előadás alátámasztja azt a tételt, mely szerint az oktatási rendszer változási dinamikájának felerősödésével - ahogy 1993-ban, úgy napjainkban is -, megnő az intézményvezetők képzésének jelentősége, haszna azonban csak akkor lehet teljes értékű, ha felülvizsgáljuk helyzetét és meghatározzuk fejlesztésének irányait.

Az áttekintésre az ad alapot, hogy a közoktatási vezetőképzésben nyolc éve tankörvezetőként dolgozom, tehát nemcsak ismerem, de aktívan részese is vagyok annak a rendszernek, mely az intézményvezetők képzését, pályára való felkészítését hivatott szolgálni.

Előadásom szakirodalmi háttérét elsősorban a vonatkozó jogszabályok, valamint a „Közoktatási vezetőképzés a BME-n 25 év a pedagógus továbbképzés fejlesztésében” című tanulmánykötet írásai adják, továbbá egyéni adatgyűjtés során feldolgozott további tanulmányok és adatok.

A mozgáskorlátozott tanulók integrált, inkluzív nevelésének, oktatásának vizsgálata többségi általános iskolákban

Vida Ibolya, Gál Anikó, Hódi Ágnes

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

violetv28@gmail.com, ganiko@jgypk.szte.hu, agihodi@jgypk.szte.hu

Magyarországon a sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI) nevelésének, oktatásának alapelveiről, céljairól és feladatairól elsősorban a mindenkorai köznevelési törvény rendelkezik. A jelenleg hatályos 2011. évi, nemzeti köznevelésről szóló CXCV. törvény 47. §-a kimondja a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló – ideértve a mozgáskorlátozott gyermek – állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban való részvétel jogát. A kutatásunk szempontjából meghatározó dokumentum a 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet, amely a mozgáskorlátozott gyermekek óvodai és iskolai fejlesztésének alapelveit, céljait és kiemelt feladatait összegzi.

A köznevelést érintő dokumentumokon túl, a mozgáskorlátozott gyermekek integrált, inkluzív nevelésének, oktatásának sajátosságairól tudományos igényű elméleti és empirikus munkákból tájékozódhatunk. Azonban egy korábbi, öt hazai pedagógiai folyóirat elemzését célzó vizsgálatunk alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy hazánkban a mozgáskorlátozott gyermekek integrált, inkluzív nevelésének, oktatásának vizsgálata alulreprezentált (4,38%) a többi SNI kategóriához képest. Ezen adatok alapján, a kutatási projekt első pillérét képező elméleti alapokra támaszkodó kutatásunkat empirikus vizsgálatokkal egészítettük ki. A jelen munkában bemutatott kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk a mozgáskorlátozott gyermekek integrált, inkluzív nevelésének, oktatásának megvalósulását olyan többségi általános iskolákban (N=3), amelyek az Oktatási Hivatal által közzétett 2019. októberi statisztikai adatok alapján vállalták ezen gyermekek befogadását. Vizsgálatunk kiterjed a kutatásban résztvevő intézmények integrációra, inklúzióra vonatkozó személyi és tárgyi feltételeinek feltérképezésére. Továbbá, kutatásunk során kitérünk az intézmények pedagógiai programjának elemzésére és összehasonlítására. A pedagógusok mozgáskorlátozott gyermekek integrált, inkluzív neveléshez való viszonyulását attitűdvizsgálattal mérjük fel. A résztvevő iskolákban megvalósuló integráció, inklúzió feltárásához a mozgáskorlátozott gyermekekkel készített strukturált interjút használunk.

Az elmúlt években, évtizedekben előtérbe kerülő integrált, inkluzív szemlélet ezen gyakorlati szegmensének vizsgálatából származó eredményeink bővítik a mozgáskorlátozott gyermekek nevelését tárgyaló szakirodalmat. Továbbá reményeink szerint munkánk elősegíti a mozgáskorlátozott egyének tágabb értelemben vett társadalmi befogadását is.

Az eszperantó nyelv helyzete a hazai iskolai oktatás történetében az 1980-as évek elejéig

Vincze Tamás

Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza

vincze.tamas@nye.hu

Előadásomban a sokszínű hazai eszperantó mozgalomnak az iskolai tanítással és a tanárokkal kapcsolatos szeletét kívánom megvilágítani. A különböző egyéb foglalkozási ágak eszperantistáiról és az iskolán kívüli eszperantóoktatásról sok tanulmányt olvashatunk, az iskolai eszperantóoktatás fejlődéséről azonban mindeddig keveset, mozaikosan írtak. A téma feldolgozását elsődleges források (újsághírek, folyóiratcikkek, képviselőházi ülések jegyzőkönyvei, iskolai értesítők idevonatkozó részleteinek) feltárására és másodlagos források (iskolamonográfiák, életrajzok) áttekintésére támaszkodva végeztem.

A kutatás során világossá vált számomra, hogy az eszperantó bevonulása a hazai iskolai oktatásba négy lépésben történt. Az első lépést az jelentette, amikor egyes iskolák pedagógusai egyéni akció formájában, pusztán az igazgatótanács vagy a tankerületi főigazgató engedélyével, felsőbb, minisztériumi szabályozás nélkül, eszperantó tanfolyamot hirdettek a diákjaiknak. A második lépést a nyelv minisztérium által engedélyezett, tanfolyamszerű iskolai tanítása jelentette. Ez a forma nem járt osztályzattal vagy a tanfolyam látogatásának bizonyítványban való megjelenítésével. A harmadik lépést a nyelv rendkívüli tárgyként való tanításának minisztériumi engedélyezése jelentette, ez továbblépést jelent az eszperantó iskolai legitimációjában, mivel a rendkívüli tárgyakból osztályzatot nyertek a tanulók, és ezeket a bizonyítványban is rögzítették. A negyedik lépés a nyelv választható nyelvként (tantárgyként) való tanításának engedélyezése volt.

A nyelv iskolai térnyeréséért folytatott harc a hazai eszperantizmus polgári irányzatához kötődött, amelynek egyik legfőbb óhaja az eszperantó nyelv tanítóképzésbe való beemelése volt. E kívánság lelkes hangoztatója a két világháború között Mihalik József tanítóképző intézeti tanár volt. Az eszperantisták harcában, amelyet a nyelv iskolai befogadásáért folytattak, azok a miniszteri rendeletek jelentettek fontos állomásokat, amelyek egy-egy lépéssel közelebb juttatták az eszperantót a vágyott pozícióhoz (71972/1924. sz., 1910/1935. sz., 40583/1948. sz., 25386/1963. sz. rendeletek). Az eszperantó hazai iskolai jelenlétének virágkorát az 1960-as évek közepétől az 1970-es évek végéig terjedő időszak jelentette. 1966-tól az ELTE eszperantó szakjával, 1967-től az esztergomi tanítóképzőben, 1973-tól pedig a Szombathelyen és a sárospataki tanítóképzőben megindult eszperantó szakkollégiumi képzéssel igyekeztek a nyelv tanításának személyi feltételeit is biztosítani. A nagy reményekkel megindult folyamat lendülete az 1980-as évek elejétől megtört, és a nyelv iskolai visszaszorulása, térvesztése volt érzékelhető.

Pilot kutatás a szexedukációval kapcsolatos szülői nézetekről

Zala Márton Viktor¹, Lénárd Sándor², F. Lassú Zsuzsa²

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

²Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet

martonzala@gmail.com

A szexuális nevelésről és a gyerekek szexualitásáról igen különböző nézetek uralkodnak szerte a világban. Az a kevés magyar kutatás, amivel rendelkezünk időnként ellentmond egymásnak abban a tekintetben, hogy a szüleikhez fordulhatnak-e a fiatalok tanácsért, információért illetve tudnak-e az érzéseikről, érzelmeikről beszélni velük. A nemzetközi szakirodalom alapján a gyermek neme is befolyásoló tényező: a lányok inkább kapnak szüleiktől információt, a fiúk ezzel szemben többnyire a barátokra, médiára támaszkodhatnak. Egyes kultúrákban inkább elutasítóak a szülők, másutt elfogadják a szexedukáció fontosságát, ugyanakkor láthatóak azok az attitűdök, amelyek a szexuális nevelés célját az absztinenciában, a korai várandósság elkerülésében látják. Vannak olyanok, akik úgy vélekednek, hogy a szexuális nevelés során tényszerű, kvázi anatómiai ismeretekkel gazdagodjanak a fiatalok. Megint mások a korszerű holisztikus szexedukációt tartják üdvöztetőnek.

Mindemellett kevés az információnk arról, hogy a magyar szülők miként gondolkodnak a gyerekeik szexualitásáról, a szexuális nevelési szükségleteikről és a szülők ezzel kapcsolatos vélekedéseiről.

Kutatásunkban, mely egy tágabb doktori kutatás pilotja, azt vizsgáljuk, hogy az általános iskolás gyerekek szülei miként gondolkodnak gyermekeik nemiségéről, az ehhez kapcsolódó szükségleteikről, a nemi nevelés mögött meghúzódó értékekről, egyáltalán szexuális avagy aszexuális lénynek tekintik-e a gyermeküket. A pilot kutatás módszere a félig strukturált interjú, melynek kérdéseit a rendelkezésre álló nemzetközi adatok alapján állítottuk össze. A mintavétel kényelmi, az elemszám a téma változatainak lefedését célozza (min. 10 fő). Az interjúk szövegét kvalitatív úton, tartalomelemzéssel dolgozzuk fel. Az elemzésben kitérünk a korlátozó és megengedő (szexuális) nevelési attitűdök megjelenésére a nemiséggel kapcsolatos szülői nézetekben. A kutatás során gyűjtött adatokat a GDPR irányelveknek megfelelően kezeljük, a kutatásban nagykorú személyek önkéntesen vesznek részt, adataik az interjúfelvételt követően anonim módon lesznek nyilvántartva.

„Szöveg az egész világ!” Szövegtípus, prototípus, fajta a fejlesztés aspektusában

Zs. Sejtes Györgyi

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája,
Szeged**

sejtes@gmail.com

A szövegtipológia egyik érdekes kérdése, hogy a szövegtípusok a nyelvhasználó nyelvi rendszerébe, a kultúra társas közegébe, a megismerés mentális folyamataiba ágyazódnak-e, vagy mindegyikbe.

Jelen munkában a szövegértési képesség fejlesztésének az aspektusából az utóbbi megközelítés a legkézenfekvőbb, mivel a szöveg egy adott kommunikációs közegben emberi produktumként egyedi, ugyanakkor vannak más szövegekhez hasonló jellegzetességei.

A szövegértési képesség fejlesztése során a nyelvi rendszeren belül a szöveg sematikusan megnevezhető tulajdonságaihoz metanyelvi keretet kell biztosítani a tanulóknak ahhoz, hogy a szövegeket össze tudják hasonlítani. Annak ellenére, hogy a szakirodalomban a szövegtípus, műfaj, szövegfajta fogalma, egymáshoz való viszonya vitatott, a tanulók metanyelvi tudásának fejlesztése okán az anyanyelvtanításban szükséges körülhatárolni a fogalmakat.

A szövegtípus fogalmának meghatározásához a szövegértési képesség fejlesztésének a szempontjából célszerű a kognitív, funkcionális és kognitív, funkcionális, pragmatikai megközelítést együtt kezelni. Ebben a szemléletben a szövegtípus a koherens mentális és nyelvi reprezentációnak tartott szöveg műveleti és szerkezeti leírása, amely az emberi nézőpontot és a prototipikusság elvét is magába foglalja, valamint a társas jelentésképzés keretében típus és megvalósulás kölcsönviszonyában kibontakozó diszkurzív kategória.

Az anyanyelv-pedagógiában a szövegtípus, szövegfajta ezen nézőpontjában a tanulók szöveggel kapcsolatos metanyelvi tudásának fejlesztése a már megszerzett tapasztalataik, a sémák tudatosítása és reflektált alkalmazása keretében valósítható meg olyan feladatokkal, amelyekben a szövegek kategorizálásán túl szövegrészletekből kell bizonyos típusú/fajtájú szövegeket rekonstruálni

Munkám célja, olyan kognitív, funkcionális, pragmatikai nyelvészeti, pedagógiai alapokon nyugvó prototípuselméleti megközelítés osztálytermi gyakorlatban való alkalmazási lehetőségének bemutatása, amely a pedagógusokat abban támogatja, hogy a felső tagozatos tanulók szövegértésképesség-fejlesztését tantárgyfüggetlen módon, ugyanakkor célirányosan végezhesék.

ISBN 978-80-89691-70-8

9 788089 691708